

T.C.

**BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ MÜZE EĞİTİMİNE YÖNELİK
ÖZYETERLİK İNANÇLARI**

Fatma Nur KALA

DANIŞMAN

Doç. Dr. Ayşegül TURAL

BARTIN-2022

T.C.

**BARTIN ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ MÜZE EĞİTİMİNE YÖNELİK
ÖZYETERLİK İNANÇLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatma Nur KALA

BARTIN-2022

BEYANNAME

Bartın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre Doç. Dr. Ayşegül TURAL danışmanlığında hazırlamış olduğum “SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ MÜZE EĞİTİMİNE YÖNELİK ÖZYETERLİK İNANÇLARI” başlıklı yüksek lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

28/01/2022

Fatma Nur KALA

ÖNSÖZ

İlkokul dönemi öğrencilerin, yaşamları boyunca karşılaşılabilecekleri tüm durumların temelini attıkları dönemdir. Öğrencilerin yaşamlarına dair karşılaşılabilecekleri durumların temelini attığı bu dönem önem arz etmektedir. Çünkü bu dönem, bireyin yaşantısını büyük ölçüde etkilemektedir.

Öğrenciler, çağdaş eğitim sisteminde yer alan ‘yaparak yaşayarak’ öğrenme yöntemine uygun öğrenmeyi gerçekleştirmek için öğretmen desteğine de ihtiyaç duymaktadırlar. Bunun için kendine güvenen ve özyeterlik inancına sahip öğretmenin yetişmesi sağlanmalıdır.

İnsan, hayatını bir düzen üzerine kurar. Bu düzen insanoğlu var olmadan kurulmuştur. İnsanoğlu da bu düzen içerisine gelir. Tarih boyunca süregelen yaşantılarda bireyin geçmişteki yaşantılardan etkilenmesi kaçınılmazdır. Bu durumda geçmişteki yaşantıları da araştıran ve soruşturan bireyler geleceğe dair planlar yaparak hayatını sürdürür. Geçmişte kullanılan tüm malzemeler de insanlara yardımcı olmaktadır. Bu durumda da müze karşımıza çıkmaktadır. Müze, geçmişten günümüze var olan ve insanlığa tarihi bilgi veren, aynı zamanda eğitimle bütünleşerek öğrencilerin bilgilenmesini sağlayan eğitim yerlerinden biridir. Öğrenciler, müze gibi bir yerde gezerek, görerek, dokunarak ve bilgili kişilerden duyarak öğrenme fırsatını sağlamaktadırlar.

Öğrencilerin geçmişteki yaşantıları bu şekilde öğrenebilmeleri için, öğretmenlerin desteği büyüktür. Bu nedenle, yüksek öğretim kurumlarında öğrenim gören öğretmen adaylarının müze eğitimi konusunda özyeterlik inancına sahip olmaları kaçınılmaz olmaktadır. Özellikle sınıf öğretmenlerinin tüm konulara hakimiyet sağlamaları ve bu hakimiyet neticesinde diğer konularla bağlantı kurarak öğrencilere öğretim vermelerinden dolayı sınıf öğretmenlerinin bu konuda daha verimli olmaları gerekmektedir.

Bu çalışmayı hazırlarken bana yol gösteren ve hiçbir zaman desteğini esirgemeyen Doç. Dr. Ayşegül TURAL’a; kendilerinden ders aldığım hocalarım Doç. Dr. Ayşe Derya IŞIK’a, Doç. Dr. Burçin GÖKKURT ÖZDEMİR’e ve Dr. Öğr. Üyesi Sema SULAK’a emeklerinden ve katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Fatma Nur KALA

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ MÜZE EĞİTİMİNE YÖNELİK ÖZYETERLİK İNANÇLARI

Fatma Nur KALA

Bartın Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Temel Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayşegül TURAL

Bartın-2022, Sayfa: xvii+114

İlkokulda sunulan dersler, öğrencilerin yaşamları boyunca kullanabilecekleri becerilerin temelini attığı derslerdir. Öğrenciler, ilkokulda aldıkları dersler sayesinde sosyal yaşam alanı kazanmaktadır. Müzeler öğrencilere, sosyal ortamda öğrenme imkânı sağlayan kurumlardan biridir. Öğrencilerin müze ile ilgili bilgi sahibi olmaları için müzenin kendisini de görmeleri gerekmektedir. Öğrencilerin müze kavramını anlamaları ve müzeyi benimsemeleri sağlanmalıdır. Bu nedenle öğretim sürecinin önemli unsurlarından biri olan öğretmenlerin, kendilerine duydukları güven önemlidir. Öğretmenlerin müze ile ilgili özyeterlik inançlarının önemi büyüktür. Yapılan çalışmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının müze dersi ile ilgili özyeterlik inancına sahip olup olmadıkları ve bu özyeterlik inancının cinsiyete, sınıf seviyesine ve müze eğitime yönelik ders alma durumuna göre değişip değişmediğini belirlemektir. Çalışmada nicel yaklaşıma dayalı tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışma, Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan bütün sınıf seviyesindeki 65 kadın ve 35 erkek sınıf öğretmeni adayı ile yürütülmüştür. Öğretmen adaylarının seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi esas alınmıştır. Çalışma, 2020-2021 eğitim öğretim yılı bahar döneminde gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama aracı olarak, kişisel bilgi formu ile Yeşilbursa ve Uslu (2014) tarafından geliştirilen ve geçerlik-güvenirlik çalışması yapılmış olan 'Özyeterlik İnanç Ölçeği' kullanılmıştır. Bunun için gerekli olan izinler alınmıştır. Verilerin analizinde Mann

Whitney U Testi, Anova Testi ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Programdan elde edilen veriler, belirlenen puan aralıkları dikkate alınarak sonuçlandırılmıştır.

Çalışmanın sonunda, öğretmen adaylarının özyeterlik inançları toplam puanları ortalamasının 84,40 olduğu belirlenmiştir. Bu durumda sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları yüksektir. Sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Çalışma sonunda öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının sınıf seviyesine göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumda hangi sınıflar arasında anlamlı farklılık olduğunu anlamak için Mann-Whitney U testi yapılmış ve 1. ve 4. sınıf grupları arasında farklılık bulunmuştur. Aynı şekilde sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları, öğretmen adaylarının daha önceden müze eğitime yönelik ders alıp almamaları değişkenine göre de anlamlı farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Müze, müze eğitimi, özyeterlik inancı, sınıf öğretmeni adayları.

ABSTRACT

M.Sc. Thesis

SELF-EFFICACY BELIEFS OF CANDIDATE CLASSROOM TEACHERS FOR MUSEUM EDUCATION

Fatma Nur KALA

**University of Bartın
Institute of Educational Sciences
Department of Basic Education**

**Thesis Advisor: Assoc. Prof. Dr. Ayşegül TURAL
Bartın-2022, Pp: xvii+114**

The courses offered in the elementary school are the lessons that the students gain the basis of skills they can use throughout their lives. Students gain social life through the lessons they take in elementary school. Museums are one of the institutions providing learning opportunities in social environment. Students are required to see the museum to be informed about the museum. Students should be able to understand the concept of museum and adopt the museum. For this reason, the self-confidence of the teachers who are one of the most important elements of teaching process, is important. Teachers' self-efficacy beliefs about the museum is important. The purpose of this study is to determine whether the teacher candidates have self-efficacy beliefs about the museum course and whether the self-efficacy beliefs vary according to the gender, class level and course education. In the study, quantitative approach based scanning method was used. The study was carried out with a total of 65 female and 35 male candidate primary school teachers who were studying in Bartın University Faculty of Education. Purposive sampling method was used

in the selection of candidate teachers. The study was conducted in the spring term of the 2020-2021 academic year.

As a data collection tool, self- efficacy belief scale that studied with personal data form developed by Yeşilbursa and Uslu (2014), which has been validated for reliability and validity was used. Required permissions were taken. Mann Whitney U Test, Anova Test and Kruskal Wallis Test were used for data analysis. The data obtained from the program are classified according to the determined range of points. At the end of the study, the average total score of self-efficacy beliefs of candidate teachers was determined to be 88.18. In this case, the teacher candidates' self-efficacy beliefs about museum education are high. Self-efficacy beliefs of primary school teachers do not differ significantly according to gender variable. At the end of the study, it was concluded that the self-efficacy beliefs of candidate teachers differed significantly according to the grade level. In this case, Mann-Whitney U test was used to understand the meaningful differences between the classes and there was a difference between the 1st and 4th grades groups. Similarly, the self-efficacy beliefs of the candidate teachers about the education of the teachers show a significant difference according to the variables of whether the candidate teachers take courses on museum education before.

Key words: Museum, museum education, self-efficacy beliefs, candidate class teachers.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	ii
BEYANNAME	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiii
TABLolar DİZİNİ	xv
EKLER DİZİNİ	xvi
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	xvii
 BİRİNCİ BÖLÜM	 1
 1.GİRİŞ	 1
1.1. Araştırmanın Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	6
1.3. Araştırmanın Alt Amaçları	7
1.4. Araştırmanın Önemi	7
1.5. Araştırmanın Sayıltıları	8
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	9

1.7. Tanımlar	9
İKİNCİ BÖLÜM	11
2.LİTERATÜR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	11
2.1. Literatür.....	11
2.1.1. Müze Nedir?	11
2.1.2. Müzenin Tarihsel Gelişimi	13
2.1.2.1. Dünya’da Müzeciliğin Tarihsel Gelişimi.....	14
2.1.2.2. Türkiye’de Müzeciliğin Tarihsel Gelişimi.....	25
2.1.3. Müzelerin Amaçları ve Görevleri	36
2.1.4. Müze Türleri	42
2.1.4.1. Koleksiyonlarına Göre Müzeler	45
2.1.4.2. Bağlı Oldukları Kurumlara Göre Müzeler	48
2.1.4.3. Hizmet Alanlarına Göre Müzeler	49
2.1.4.4. Koleksiyonlarını Sergiledikleri Mekânlara Göre Müzeler.....	50
2.1.4.5. İşlevlerine Göre Müzeler.....	51
2.1.5. Müzelerin Eğitimdeki Yeri ve Önemi	51
2.1.5.1. Müze Eğitimi	55
2.1.5.2. İlkokul ve Müze Eğitimi	60
2.1.5.3. Hayat Bilgisi ve Müze Eğitimi	62

2.1.5.4. Sınıf ve Müze Eğitimi	65
2.1.6. Müze Gezilerinin Önemi	67
2.1.6.1. Müze Ziyareti Öncesi Yapılması Gerekenler	69
2.1.6.2. Müze Ziyareti Sırası Yapılması Gerekenler	70
2.1.6.3. Müze Ziyareti Sonrası Yapılması Gerekenler	71
2.1.7. Özyeterlik	72
2.2 İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	76
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	85
3. YÖNTEM	85
3.1. Araştırmanın Modeli	85
3.2. Evren ve Örneklem	85
3.3. Veri Toplama Araçları	86
3.3.1. Özyeterlik Ölçeği	87
3.4. Verilerin Toplanması	87
3.5. Verilerin Çözümlemesi	87
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	89
4. BULGULAR VE YORUMLAR	89

4.1. Birinci Alt Probleme Bağlı Bulgu ve Yorumlar.....	89
4.2. İkinci Alt Probleme Bağlı Bulgu ve Yorumlar	92
4.3. Üçüncü Alt Probleme Bağlı Bulgu ve Yorumlar	93
4.4. Dördüncü Alt Probleme Bağlı Bulgu ve Yorumlar	94
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	96
5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	96
5.1. Sonuç ve Tartışma	96
5.2. Öneriler	99
5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler	99
5.2.2. Araştırmacıya Yönelik Öneriler.....	99
KAYNAKÇA	100
EKLER	110
ÖZGEÇMİŞ.....	114

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil	Sayfa
No	No
1: Anadolu medeniyetleri müzesi giriş kapısı	14
2: Paleolitik Çağ'a ait eserlerin sergilenmesi	15
3: İskenderiye Kütüphanesi (Müzesi) (Mısır)	16
4: Romalılara ait Agustus Tapınağı	18
5: Uffizi Galerisi (Müzesi) (İtalya)	20
6: British Müzesi (İngiltere)	21
7: Louvre Müzesi (Fransa)	22
8: Smithsonian Institute müzesi (Washington)	22
9: Metropolitan Müzesi (New York)	23
10: Ermitaj (Hermitage) Müzesi (Rusya)	23
11: Yavuz Sultan Selim'in ülkeye kattığı eser	26
12: Aya İrini Kilisesi (İstanbul)	27
13: İstanbul Arkeoloji Müzesi (Asar-ı Atike, Müze-i Hümayun)	28
14: Sanayi Nefise Mektebi	29
15: Topkapı Sarayı (İstanbul)	30
16: Mevlana Dergâh'ı (Konya)	30
17: Ankara Etnografya Müzesi	31
18: Tabiat Tarihi Müzesi (Ankara)	32

19: Sadberk Hanım Müzesi (İstanbul)	32
20: Resim ve Heykel Müzesi (İstanbul).....	33
21: Evkaf-ı İslamîye Müzesi (İstanbul)	33
22: İstanbul Oyuncak Müzesi.....	35
23: Kurtuluş Müzesi (Kahramanmaraş).....	47
24: Kurtuluş Müzesi (Kahramanmaraş).....	48
25: Hayat Bilgisi dersi kazanımların numaralandırma sistemi	64
26: Birey, davranış ve sonuç sürecinde özyeterlik inancı ve sonuç beklentisi	75

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo	Sayfa
<u>No</u>	<u>No</u>
1: Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı üniteleri.....	63
2: Sınıf öğretmeni adaylarının çeşitli değişkenlere göre dağılımı.....	86
3: Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının toplam puanları frekansı	89
4: Sınıf öğretmeni adaylarının ölçekte yer alan konulara göre müze eğitime yönelik özyeterlik inanç puanları, ortalamaları ve standart sapmaları.....	90
5: Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının cinsiyet değişkeninin normallliğini test eden t-testi sonuçları.....	92
6: Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının cinsiyet değişkenine göre farklılığını test eden Mann-Whitney U testi sonuçları.....	93
7: Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının sınıf seviyesi değişkeninin normallliğini test eden t-testi sonuçları.....	93
8: Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının sınıf değişkenine göre farklılığını test eden Kruskal Wallis testi sonuçları.....	94
9: Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının öğretmen adaylarının daha önceden müze eğitime yönelik ders alıp almama değişkenine göre farklılığını test eden Mann-Whitney U sonuçları	95

EKLER LİSTESİ

Ek	Sayfa
<u>No</u>	<u>No</u>
1: Araştırma izin formu.....	110
2: Sınıf öğretmeni adaylarına yönelik özyeterlik inanç ölçeği.....	112

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ICOM: International Council of Museums (Uluslararası Müzeler Konseyi)

İ.Ö: İslamiyet'ten Önce

İ.Ö: İslamiyet'ten Sonra

KTB: Kültür ve Turizm Bakanlığı

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

M.Ö: Milattan Önce

M.S: Milattan Sonra

f: Frekans (Veri sayısı)

p: Anlamlılık Düzeyi

Ss: Standart Sapma

Sd: Serbestlik Derecesi

SPSS: Statiscal Package for the Social Siciences

t: t Değeri (t-testi)

TDK: Türk Dil Kurumu

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı

URL: Uniform Resource Locator (Tekdüzen Kaynak Konumlandırıcı)

$\bar{X}$: Aritmetik Ortalama

Akt: Aktaran

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem durumu, araştırmanın amacı, alt problemleri, araştırmanın önemi, sayıltıları, sınırlılıkları, tanımlar ile kısaltmalar yer almaktadır.

1.1. Araştırmanın Problem Durumu

İnsan, varlığını kazanmasıyla beraber bir gelişim sürecine girmektedir. Dünyaya gelen insan, zaruri ihtiyaçlarını gidererek yaşamını devam ettirir. Birey yaşamı boyunca bir şeylerin peşinden koşar. Bu koşuşturma sırasında insan, hem öğrenir hem öğretir. İşte burada birey, hem çevresini etkiler hem de çevresinden etkilenir.

İnsan, yaşantısı boyunca gelişim içerisinde. İlk gelişimini anne karnında kazanan birey, dünyaya geldikten sonra bir aile hayatının içerisine atılır. Aile hayatı içerisinde, birey kendini maddi olarak hisseder ve çevreyi tanımaya başlar. Birey bu dünyada çevreyi ve kendi varlığını tanımayı başarır. Çevreyi ve kendi varlığını tanıyan birey, hayatını anlamlı bir şekilde devam ettirebilmek için ‘okul’ hayatına başlar. Birey, bundan sonra okul hayatı içerisinde yaşamını sürdürür. Hayatının ilerisinde karşılaşabileceği olay ve olgular için temel atmaya başlar.

İnsan, yaşadığı sürece herhangi bir ilgi alanına ihtiyaç duymaktadır. Geçmiş günden bu güne kadar tüm bireyler araştırma, inceleme, gösterme, biriktirim gibi doğal olaylar sayesinde insanlık duygularına ait eserleri sergileme eğilimi göstermektedir. Bireyler, önemsedikleri, hoşlandıkları, hediye edilen varlıklarını şahıslara dokundurtmadan, gizleme, tasarlama gibi eğilimler göstermektedir. Bireyleri hayatlarını arz ettikleri mekânlara göre yorumladığımızda insanlar yalnızca dinleyen, aktaran değil bununla birlikte araştıran, araştırdığı konuyu eleştiren, kazandığı bilgileri yorumlayabilen şahıslardır (Yücel Kurnaz, 2015: 2). İnsanın bu özellikleri yanında sergileme özelliği de belirmiştir.

Sergileme özelliği, insanlar tarafından gösteriş amaçlı ya da saklama amaçlı kullanılmıştır. Zaman içerisinde saklama ya da gösteriş özelliği kendini ‘müze’ kavramına bırakmıştır. Müzeler, birçok tarihi, ilgili koleksiyonların saklandığı, sergilendiği ve eserlerin bilgilendirme amaçlı kullanıldığı yerlerdir. Müze teriminin nice farklı betimlemesi

yapılmıştır. TDK' ye (Türk Dil Kurumu) (2021) sorulursa müzenin tanımı şu şekilde yapılmaktadır: sanatsal ile bilimsel eserlerin ve bunlar için önemli görülen varlıkların gizlendiği, millete gösterilmek amacıyla korunduğu mekânlardır.

Literatürdeki diğer çalışmalara bakıldığında Uluslararası Müzeler Konseyi'nin (ICOM), müzenin tanımında, günümüze kadar, birkaç yılda değişiklikler yaptığı görülmektedir. Bundan dolayı ICOM' un günümüze en yakın zamanda yapmış olduğu tanıma bakmak gerekir. Uluslararası Müzeler Konseyi'nin (ICOM) 2015 yılında müzeyi şöyle tanımladığı görülmektedir: “İnsanların ve yaşadıkları çevrelerinin somut olan ve olmayan geçmişine ait kanıtları eğitim, bilim ve eğlence için elde eden, koruyan, araştıran, paylaşan ve sergileyen, toplumun ve onun gelişiminin hizmetinde olan, halka açık, kâr amacı gütmeyen kalıcı bir kuruluştur.”

Literatürdeki diğer çalışmalarda ise müzenin birkaç tanımının yapıldığı görülmektedir. Müzenin bu çalışmalardan alınan bazı tanımları şu şekildedir: Müzeler, topluma yakınlaşmaya başlamış ve özellikle de çocukların eğitim ve öğretimine direkt hizmet eden birer kurum olmaya başlamışlardır (Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009). Müzeler, medeniyet tarihindeki bütün devletlere ait nesnelerin, varlıkların, bilim ışığında halka açılarak bireyleri aydınlatan ve onları geliştiren, araştırmacıların yaptığı işleri kolaylaştırıp gelecek nesillere geçmiş tarihi aktaran yerlerdir (Karataş, 2011).

Müzeler, ilk yıllarından başlayarak birçok fikirlerde algılanıp kişilerin duygusu ve düşüncelerine seslenmiştir. Günümüze kadar süregelen düşüncelerde de birtakım farklılıklar meydana gelmiştir. Bu farklılıklardan dolayı müzeler, kuruldukları andan itibaren birtakım amaçları edinmeye çalışmıştır. Müzeler, insanların ihtiyaçlarından dolayı ortaya çıktığı için müzelerin kendine göre amaçları vardır (Tural ve Kala, 2018). Günümüzde müzenin amacı, koleksiyon olarak kullanılan eşyaları ve bu eşyaları kullanan toplulukları tanıtmak, geçmişte kullanılan eşyaların şeklini ve hangi amaçla kullanıldığını tanıtmak ve en önemlisi ise tarihimizi tanımak amacıyla insanlığımız açısından geçmiş zaman ile günümüz dönemi arasında bağ kurulmasını sağlamaktır.

Müzeler, insanın çevresini etkilemesinden dolayı ortaya çıkmıştır. İnsan ise çok eski çağlarda varlığını kazanmıştır. Müze terimi, ilkçağda bireylerin gereksinimlerinden dolayı ortaya çıkmıştır (Kaya Koçak, 2010). İnsanların kendi ırklarından (geçmişinden) kalan varlıkları saklama düşüncesinden yola çıkılarak müzeler varlığını kazanmıştır.

Müze ziyaretleri, yakın zamanda insanların hizmetine açılmamıştır. Müzeler, eskiden beri varlığını korumakta ve halka sunulmaktadır. İnsanların isteklerinden kaynaklanan durumlardan oluşmuştur. Özellikle müzenin koruma, saklama amacını gütmesi üzerine bir bakıma şahsa ait eşyalar korunmuştur. Zamanla bu eşyalar eskidikçe veya saklama, koleksiyon oluşturma heveslerinden dolayı yavaş yavaş halka açılmaya başlamıştır. Halka açılan eserlerin ziyaretiyle beraber müzecilik kavramı gelişmeye başlamıştır.

Müze kavramı, öncelikle dünyada, ilkçağ insanlarıyla beraber varlığını göstermiştir. Dünyadaki ilk müze olan İskenderiye Müzesi (Kütüphanesi): M.Ö. 3. yüzyılda Mısır'da Ptolemios eyaleti tarafından kurulan eser, kütüphane iken müzeye çevrilmiştir (URL-1, 2016). İskenderiye Müzesi (Kütüphanesi), dünyanın en eski müzesi olarak bilinmektedir. Mısır'da kurulan dünyanın ilk müzesi statüsü yanında dünyanın en eski müzesi adını da almıştır.

Müzeler, çok eski tarihlere kadar uzanmış ve kendisini şekillendirerek bu güne dek varlığını korumayı başarmıştır. Müzeler, dünyada varlığını göstermekle beraber haliyle Türkiye'de de varlığını göstermiştir. Önceki zamanlarda yabancı usta kişilerin desteğiyle Türkiye'de ilerleyen müzeler, gelişmiş ve Osman Hamdi Bey'in öncülük etmesiyle Türkiye de kendine has müzecilik dönemine geçmiştir (Kervankiran, 2014: 356). Türkiye'de bulunan birinci müze, İstanbul'da Aya İrini Kilisesi varlığında açılmış olan "Mecmu-ı Âsâr-ı Atike" yani "Eski Eserler Koleksiyonu" isimli müzedir (Kaplan, 2017).

Dünya' da ve Türkiye' de açılan müzeler hakkındaki düşünceler önemlidir. Çünkü geçmişten günümüze süregelen bu düşünceler, olduğu yerde kalmamıştır. Müzeler hakkındaki düşüncelerin değişmesi konusunda müzelerin amaçlarının ve işlevlerinin de etkisi olmuştur.

Müzeler ilk zamanlarda (kurulduğu ilkçağlarda) farklı amaçlar taşımıştır. Genişleyerek günümüze kadar gelen müzeler gelişmeye başlamış ve amacında da birtakım değişiklikler olmuştur. Müzelerin koleksiyon ve sergileme işlevi yanında eğitim işlevi de önem kazanmaya başlamıştır. Müzeler, günümüzde modern çağa ayak uydurmakta, eserleri ve koleksiyonları sergiledikten sonra iletişim araçlarını kullanarak ziyaretçilere sergilemektedir (Keleş, 2003: 7). Eğitim işlevini de üzerine alan müzeler, eğitim ortamı olarak da kullanılmaya başlanmıştır. Bu şekilde okullar, eğitimi kendi bünyesi dışına da taşıyabilmektedir. Eğitim ortamlarından biri de müzelerdir, çünkü müzeler artık

günümüzde bazı gelişmiş ülkelerde bireylerin kendilerini geliştirebilmeleri için öğrenme ortamı olarak kullanılmaktadır (Kısa ve Gazel, 2016).

Tezcan Akmehmet ve Ödekan (2006: 56), müzenin tarihsel gelişimi ile ilgili olarak: “Müzeler ortaya çıktıkları ilk zamanlarda birikimleri ve eserleriyle direkt eğitim alınabilecek yer olarak görülmüş fakat zaman içerisinde kendini geliştirerek gelmiş olduğu bu günlerde müze eğitime olan bakış açıları gelişmiş ve farklı boyutlara gelmiştir”, ifadesini kullanmışlardır.

Müzelerin günümüzde koleksiyon, sergileme işlevinin yanında eğitim işlevinin de olması önemlidir. Müzelerin okullara ve öğrencilere yönelik olması, önem arz etmektedir. Müzelerde öğrencilerin görerek, dokunarak ve uzman öğretmenlerin öğrencilerle bilgileri paylaşmalarını dinleyerek pek çok bilgi sahibi olmaları sağlanabilir. Müzeler, öğrencilerin yaparak ve yaşayarak öğrenmelerine katkıda bulunur. Müzelerin eğitim vermesi, insanların kendi benlikleriyle, hisleriyle beraber anlamlı öğrenmeleri sağlar ve müzede eğitim görmek, eserlerle karşı karşıya kalmak heyecan verici bir durumdur (Şahan, 2005). Lakin müzeler sadece kültür bilincini değil aynı zamanda diğer bilimsel bilgilerinde aktarılmasını sağlar (Andre, Durksen ve Volman, 2017).

“Müze eğitiminin bireysel, sosyal ve fiziksel boyutları objelerle, algılar ve ilgiler yoluyla etkileşim, gözlem yapma, düşünce ve duyguları ifade etme, hayal gücünü kullanma, kendi yaşamına bağlama, bilgileme, müzenin bakış açısını görme ve anlama, objeleri okuma, kültürel değerleri ve yaşamı paylaşma, gerçeği arama, uygulamalar yapma ve değerlendirme gibi konuları içerir” [MEB(Milli Eğitim Bakanlığı), 2009: 2].

Eğitmenler, müzeleri de okulların yan alanı gibi eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanmalıdırlar (Demirci, 2009: 2). Bu bağlamda müze ile okulların iç içe bir eğitim vermesi, müzelerin okulların bünyesinde olması, öğrencilerin nitelikli öğrenmesi amacıyla olumlu katkı sağlar. Müzeler, öğretmenler tarafından öğrenciler için kullanılmalıdır.

Eğitim öğretim faaliyetlerinde müzelerin ziyaret edilmesi gerekir. Hem öğrencilerin kanıtlara dayalı olarak öğrenmesi hem öğrencilerin sosyalleşmesi hem öğrenci-öğretmen işbirliğinin gelişmesi açısından müzelerin ziyareti önemlidir. “Müzeler, öğrencilerin birleşmesi ve sosyalleşmesi için de ideal mekânlardan biridir” (Kaya Koçak, 2010).

Öğretmen ve öğrencilerin kaynaşmasında müzeler önemli işlev kazanmıştır. Öğrenciler öğretmenlerine soru sorarak merak ettikleri bazı bilgileri öğretmenlerinden alabilmektedir. Bu durumda müze ziyareti için yapılan planlama aşaması, öğrenci-öğretmen bilgi alış

verişi de kaynaşmayı sağlayan etkenlerden biridir. Müzeler, bu sayede ğretmen ve ğrenci arasındaki duyguların ve iletişimin gelişmesini sağlayabilmektedir.

Öğretmen-ğrenci ilişkisinin gelişmesi açısından önemli olan müze ziyaretlerinin amacına ulaşması için belli özellikleri vardır. Müze ziyaretlerinin eğitim amaçlı amacına ulaşabilmesi için ğretmen, öğrencileri bilgilendirmelidir.

Verimli bir müze ziyaretinin  aşaması vardır;

- 1)Müzenin ziyaretinden önceki hazırlık,
- 2)Müze ziyareti sırası sorumluluk,
- 3)Müze ziyaretinden sonraki alışmalar (Yücel Kurnaz, 2015).

Öğretmenlerin, ğrencileri özellikle kendilerinin bilgilendirmesi öğrenciler için faydalıdır. Çünkü ğrencilere göre ğretmen her şeyi bilen kişidir. Öğrenciler için ilkokul ğretmeni anne-baba kadar değerlidir. Öğrenciler, genelde öğretmeninin söylediklerini kabul etmektedir. Öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri, öğrencilerin müzeleri daha çok dikkate alarak zen göstermeleri için öğretmenlere bu konuda daha çok görev düşmektedir (Yücel Kurnaz, 2015: 5).

Öğretmenler, müze ziyareti gerçekleştirecekleri zaman plan dâhilinde hareket etmelidir. Öğrencilerin müze ziyaretindeki amaçlarının ne olduğunu, nasıl davranmaları gerektiğini, müzede neler görebileceklerini vs. bilmeleri gerekmektedir. Çünkü bu şekilde müze ziyaretleri amacına ulaşmış olacaktır. Öğretmen, öğrencilerle ilgili müze ve müze gibi yerlerin ziyaretini desteklemeli, bu tarz yerlerin gezilerini düzenlerken planlar ve sonucunda değerlendirmeler yapmalı, öğrencilere görsel çalışmalar sunmalı ve öğrencilerin tarihsel, estetik ve sanatsal duygularının gelişmesine katkı sağlamalıdır (MEB, 2009: 4).

Müzede eğitim amaçlı geziler yapılması için ğretmen tarafından önceden hazırlık yapılarak randevu alınmalı, müzeler gezilmeli, öğrencilere aktarılacak bilgiler toplanmalı geziler için zaman ayrılmalı ve bu zaman birkaç gün devam etmeli, gezi sonunda ise öğrencilere farklı etkinliklerle gezi sırasında öğrenilenler anlatılmalıdır (etin, 2002).

Öğretmenlerin ğrencileri bilgilendirebilmesi için birtakım özelliklere sahip olmaları gerekmektedir. Bunlardan bir tanesi de öğretmenlerin kendilerine olan zyeterlik inançlarıdır. Özyeterlik inançları; öğretmenlerin kendilerine sağladığı, öğretmenlik

mesleğinde olması gereken her türlü sorunla başa çıkabilme, öz güvenli olma, istekli olma gibi özellikleri açısından önemlidir (Yeşilyurt, 2013: 89).

Kendine güvenen, nerede ne yapması gerektiğini bilen bir öğretmen, hedefine ulaşabilir. Öğretmen, öğrencilerinin geleceğini düşünerek hareket etmelidir. Öğretmenin öğrencileri için neler yapması gerektiğini de bilmesi gerekir.

Derslerde müzelerin kullanımının sıklaşması adına öğretmen adaylarının müzeleri nasıl kullanmaları gerektiği konusunda (sanal müzeler için), bilgi ve becerilerini artırmak amacıyla öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının bu mevzuya farkındalıkları artırılmalıdır (Çalışkan, Önal ve Yazıcı, 2016). Öğrencileri müzelere ulaştırma imkânı olmayan okullar için sanal müzelerin kullanılması gerekmektedir.

Müze gezilerinin ne kadar önemli olduğunun, sadece öğretmenler değil öğretmen adayları da farkında olmalıdır. Öğretmenlerin özyeterlik inançları kadar öğretmen olmak isteyen adaylarının özyeterlik inançları da önem arz etmektedir. Çünkü öğretmenlerin bilgisi ve becerileri, öğrenim gördükleri yerlerde, öğretmenliğe hazırlık yaparken artmakta ve gelişmektedir.

Müzelerdeki eğitime karşı olan pozitif bakışlar, öğretmen adaylarının kendi özyeterliklerinin bilincinde kalmaları ve özyeterlik inançlarını ilerletmeleri için anlamlıdır. Bu şekilde öğretmen adayları, kendine güvenen bir öğretmen olarak hayata atılabilecektir.

Bu durumdan yola çıkılarak öğretmen adaylarının ne derecede kendilerine güvendikleri, müze becerileri hakkındaki düşünceleri irdelenmiştir. Bu çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitimine olan özyeterlik inançları incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Günümüzdeki müzeler bireylerin yalnızca görmek, beğenmek, eğlenmek için gittikleri mekânlar değildir. Müzeler, şu günlerde eğitim amacını da üstlenmektedirler. Öğrencilerin dokunup hissederek görmesini, öğrenmesini ve gezmelerini öngören eğitim ve öğretim yerleri haline gelmişlerdir.

Bu durumlar çerçevesinde çalışma, Bartın Üniversitesi'nde tüm sınıf öğretmeni adaylarını kapsayacak biçimde ele alınmıştır. Bu çalışmanın genel amacı, Bartın Üniversite'nde

eğitim gören sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının tespit edilmesidir.

1.3. Araştırmanın Alt Amaçları

Bu çalışmanın amaçları doğrultusunda aşağıda yer alan alt problemlere yanıt aranmıştır;

- 1)Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları ne düzeydedir?
- 2)Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları, cinsiyete göre değişiklik göstermekte midir?
- 3)Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları, adayların sınıf seviyesine göre değişiklik göstermekte midir?
- 4)Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları, öğretmen adaylarının daha önceden müze eğitime yönelik ders alıp almamalarına göre değişiklik göstermekte midir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Öğretmen, öğrencileri için çabalayan ve bu çabanın ilerisinde öğrencilerinden değer gören kişidir. İlköğretim seviyesindeki öğrenciler için öğretmenleri, onların öğrenmesini, akademik bilgilerinin gelişmesini sağlayan kişidir ve önemlidir (Akbaş ve Çelikkaleli, 2006). Müzelere gitmek öğretmenler için zor bir durum olabilir. Öğretmenler bu zor duruma öğrencileri için katlanmalıdır. Çünkü öğrenciler, insanlığın devamı ve geleceğidir. Öğrencilerin müzelerin içini gezerek, müzelerdeki eserlere canlı canlı dokunarak öğrenmeleri öğrenciler için önem arz etmektedir. Tüm öğretmenlerin yanı sıra sınıf öğretmenleri de derslerinde öğrencilere önem arz edecek bilgi sunmaktadırlar. Öğretmenlerin öğretimlerini etkili bir şekilde yapmaları, sorunların üstesinden kolayca gelmeleri öğretmenlerin bilgisini göstermektedir (Yeşilyurt, 2013). Bu amaçla sınıf öğretmenlerinin müze eğitimi kapsamında kendilerine güvenmeleri önem arz etmektedir.

İleride sınıf öğretmeni olabilecek öğretmen adaylarının müze eğitimi konusundaki güvenleri, düşünceleri, görüş ve tutumları önemlidir. Onun için sınıf öğretmeni adaylarının, okullarda verilebilecek müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının düzeyi

bilinmelidir. Bir öğretmen adayının özyeterlik inanç düzeyinin bilinmesi, varsa öğretmen adayının eksikliğinin giderilmesi için önemlidir. Çünkü bir sınıf öğretmenin tutumundan öğrenciler de etkilenmektedir.

Tüm bu bilgilerden esinlenerek sınıf öğretmenlerinin müze eğitime yönelik özyeterlik inançları konusunda araştırmacı tarafından herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitimi konusundaki özyeterlik inançlarının belirlenmesinin literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu saptamadan yola çıkılarak bu çalışmanın;

- 1) Sınıf öğretmeni adaylarının, müze eğitimi konusunda özyeterliklerinin ne derece olduğunu belirlemede ve bu konudaki sorunlarına yol göstermede,
- 2) Sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançlarının cinsiyet kavramına göre farklılıklarının olup olmasını belirlemede,
- 3) Sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançlarının okuduğu sınıf seviyesine göre farklılıklarının olup olmasını belirlemede,
- 4) Sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançlarının önceki yaşantılarda müze eğitime özgü ders alıp almamalarına göre farklılıklarının olup olmasını belirlemede,
- 5) Çalışma sonucunda elde edilen bilgilerin gelecekte bu konuda yapılması düşünülen diğer çalışmalara da yardımcı olacağı umulmaktadır.

1.5. Araştırmanın Sayıltıları

Bu çalışmanın sayıltıları aşağıdaki gibidir;

- 1) Kontrol altına alınamayan istenmedik değişkenlerin farklı sınıflardaki öğretmen adaylarını eşit düzeyde etkilediği düşünülmektedir.
- 2) Öğretmen adaylarının ölçme araçlarına samimi bir şekilde cevap verdiği düşünülmektedir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışma için belirlenen sınırlılıklar şu şekildedir;

- 1) Çalışma, yalnızca Batı Karadeniz'deki bir üniversite kapsamında yapılmıştır.
- 2) Çalışma, araştırmacının amacına ulaşabilmesi adına sadece sınıf öğretmeni adaylarına yönelik yapılmıştır.
- 3) Bu çalışma, 2020-2021 eğitim öğretim yılında yapılmıştır.
- 4) Çalışma, gönüllülük esasına dayandığından çalışmaya katılmak isteyen öğretmen adaylarıyla sınırlıdır.
- 5) Çalışma, covid-19 salgını dolayısıyla elektronik ortamda yapılmış olup pandemi süresinde ulaşılabilen öğretmen adayları ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Bu bölümde çalışmada yararlanılan bazı kavramların açıklamasına değinilmiştir.

Sınıf Öğretmeni

Sınıf öğretmeni; bireylerin en önemli dönemlerinde bilişsel gelişimini olumlu etkileyen, bireyin kendisine ve çevresindeki kişilere karşı tutumunu besleyen, gelecek nesillerin daha iyi, araştırmacı ve yaratıcı bireyler olmasına yardımcı olan kişidir (Aptekin Yolcu, 2018: 3).

Sınıf Öğretmeni Adayı:

“Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı’na devam eden öğrenciler “ (Aptekin Yolcu, 2018: 8).

Müze:

Eski eserleri araştıran, bilime dayalı yöntemleri ortaya çıkaran, halka sunan, yorumlayan, koruyan, irdeleyen, inceleme yapan, topluma tarihi olay ve olguları eğitim yoluyla aktaran sanatsal ve bilimsel kurumlardır (URL-2, 2015).

Müze Eğitimi:

Müzelerin öğrenim çağında olan çocuklar, gençler, yaşlılar ve eğitim çağındaki insanlara sergileme, gösterme, kanıtlama, bilgi verme gibi işlevlerinin örgün eğitim ve yaygın eğitimle birleştirilmesi çalışmalarının tümüne müze eğitimi denir (Şahan, 2005: 5). Müze eğitimi, bireylere izlerken bilgi, yorum, anlam, program sunan; izleyenlerin sergilerdeki eserleri duygularını, düşüncelerini ve anılarını kendi yaşantılarıyla ilişkilendirerek koleksiyonlar aracılığıyla öğrenmelerini sağlayan süreçtir (Moffat and Woollard, 1999; Akt. Tezcan Akmehmet ve Ödekan, 2006: 49).

Özyeterlik:

Özyeterlik kavramı özel durumlar için kullanılır ve özyeterlik, bireyin kendi yetenekleri, yapabildikleri hakkındaki inançlarıdır (Acar, 2007: 1). Özyeterlik, kişilerin olabilecek durumlarla ilgilenebilmesi için lazım olan hal ve hareketleri ne kadar yetenekle yapabildiklerine dair olan düşünceleridir (Hazır Bıkmaz, 2002: 199).

İnanç:

Kişinin kendince doğru olarak kabul ettiği olgular, bilgilerdir (Koballa ve Crowley, 1985: 223). Belirli bir kanıt, düşünceye bağlı olma durumudur (Kocaoluk ve Kocaoluk, 1982: 209). İnanç, özel anlamı bulunan, doğru olduğu ile ilgili kanıt ve dayanakların olmadığı ama doğruluğuna yönelik pozitif dayanakların olduğu; mutlak bilgiler kadar olmasa da temeli olmayan bilgilerden de güçlü olan bilgi parçasıdır (URL-3, 2017).

BÖLÜM II

2. LİTERATÜR VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Literatür

Bu bölümde müze, müzenin tarihsel gelişimi, müzenin amaçları ve görevleri ile bu konuda yapılan çalışmalar açıklanacaktır.

2.1.1. Müze Nedir

Müze kavramının, içinde sanatı barındıran, koleksiyon ve eğitim işlevini gören bir kavram olması yönüyle birçok tanımı yapılmıştır. Geçmişten günümüze kadar işlevi dolayısıyla tanımında birçok kez değişiklik yapılmasına rağmen müzenin tanımı temel kavramlar çerçevesine oturtulmuştur.

Kültürel ve tarihsel anlamda değerli olan eserlerin toplandığı ve sergilendiği yerlere müze denir (URL-4, 2015). “Müzeler, kültürel mirasın öğrenildiği yerlerdir” (Cengiz, 2006: 88). Müzeler; günümüze geçmiş zaman ve medeniyetler hakkında bilgiler sunar. Müzeler, geçmişte yaşananların kanıt olarak geleceğe aktarılmasında, yeni kurulan ulusların tarihini öğrenmesinde vazgeçilmez kurumlardır (Özçelik Tezel, 2007). Müzeler, geçmişte kullanılan tarihsel mekanlar ile eski binalar tarih öğretiminde kullanılan önemli yerlerdir (Aktekin, 2008: 1).

Bu yönüyle müzeler, birçok sanatla ve geçmişten geleceğe bilgilerle donanımlıdır. Başka kaynaklarda ise şu şekilde tanıma rastlanmıştır: Sanat ve bilime dayalı nesnelerin, yapıtların ve eserlerin halka gösterilmek için korunarak saklandığı yer veya yapılarıdır (Kocaoluk ve Kocaoluk, 1982: 295; MEB, 2015: 128; TDK, 2017).

Grekçe’de ‘Mouseion’, Latince’de ise ‘Museum’ kelimeleriyle anlatılan müze kavramı; Yunan mitlerinden yola çıkarak öncesinde ilham perileri Mousa’ların evi, sonrada bilimler mabedi anlamında kullanılmıştır (Gerçek, 1999: 1). Bu bilgiden hareketle müzenin farklı dillerde ve farklı anlamlarda kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Bazı tanımlarda müzelerin sadece koleksiyon ve sergileme işlevlerinin olmadığı, aynı zamanda eğitim işlevinin de olduğu görülmüştür. Müzelerin farklı tanımlarının yapılmasına rağmen son yıllarda müzecilik birer eğitim ortamı olarak görülmektedir

(Güleç ve Alkış, 2003). Günümüzde müzeler, sadece nesnelerin sergilendiği ve ziyaretçilerin pasif şekilde izlediği yerler olmaktan ziyade canlı kalan ve eğitim etkinliklerinin yapıldığı önemli eğitim kurumları olmuştur (Tuna, 2018: 263). Bu bağlamda müzeler, koleksiyonların sergilendiği, bireylerin gezmek, eğlenmek için gittikleri, eğitim veren ve insanların bilgilenmesini sağlayan yerlerdir. Müzelerin eğitim verdiği bilindiğinden bu şekilde bir tanım da yapılabilir.

Literatürde yer alan, müzenin eğitimle ilgili tanımları şu şekildedir;

Müzeler, ilkokullarda temel eğitim ve sonrasında yaşam boyu öğretimde her yönlü eğitimi sunan yerlerdir (Yılmaz ve Egüz, 2015). Kültürel bir değeri olan, kazılar sonucu çıkarılmış eserlerden oluşan varlıkları korumak, saklamak, incelemek, insanlara sunmak ve bireylerin eğitimi için kullanmak amacıyla kamusal alanda kullanılan kurum ve kuruluşlardır.

Bireylerde yaratıcılık, beğeni, gözlem gibi duygularının oluşumuna ve gelişimine yardımcı olan eğitim kurumlarıdır (Şahan, 2005). Sanat, bilim ve kültür gibi değeri olan eserlerin ve doğa eserlerinin toplanarak, toplumun gelişimi ve eğitimi amacıyla incelendiği, korunduğu ve sergilendiği kurumlardır (Şahin, 2007: 102).

Uluslararası Müzeler Konseyi Müzeyi: Bireylerin ve hayatlarını sürdürdükleri mekânlara ait somut ve somut olmayan geçmiş tüm yaşantılara ait eğitim, zevk, eğlenmek, bilimsel ve sanatsal amaçla elde edilen tüm varlıkların korunması, paylaşılması, halka açılması amacıyla olan, kar amacı olmayan kuruluş (ICOM, 2015), olarak tanımlamaktadır. Bu tanımdan da müzelerin eğitim amacı sergilediği görülmektedir. Müzelerle ilgilenen bir kişi için müze araştırma yapan ve araştırma sonucu eserleri sergileyen bir kurum iken, ICOM'un yaptığı tanımdan müzelerin eğitim amacını güttüğü ve toplumu yatıştırmak için düzenlendiği düşüncesine de varılabilir (Çerkez, 2011).

Müzeler, insanların yararına olabilecek şekilde her türlü tanıma sahiptir. Müzelerdeki eserler, insanlığın eski, geçmiş kültürünü yansıtmaktadır. Ziyaretçilerin geçmişi görmelerini, duymalarını, hissetmelerini, geçmişe dokunmalarını, onları koklamalarını sağlarlar (Bagherebadian, 2015: 21). Bu yönüyle bakıldığında bu eserler, bilgi, kültür, araştırma, inceleme yönünden insanların gelişimine yardımcı olmaktadır. Müzelerin eğitim amacının temelinde kullanılan araç gereçler ile tarihi bilgi ve kültürleri gelecek kuşaklara aktarmak ve geçmiş başarılarından gurur duyma amacı vardır (Demirel, 2020: 586). Devletler, müzeleri geçmişten kalan varlıklarını ve kültürlerini korumak için gurur verici

yerler olarak ve milleti bilgilendirmek amacıyla kullanmışlardır (Talboys, 2010). Çünkü insanlar geçmişten etkilenecek, geçmişten beslenerek ve geçmişten ders çıkararak varlıklarını devam ettirirler. Bundan başka müzelerin bir başka önemli özellikleri ise eğitim konusunu bünyesinde barındırmasıdır.

2.1.2. Müzenin Tarihsel Gelişimi

Müzelerin, insanların emeklerinden oluştuğu düşüncesi söylenebilir. Müzelerin oluşmasında tabii ki insan emeği vazgeçilmezdir. İnsanlar, müzelerin doğmasında ve gelişmesinde etkilidir. Keza, insanlar hem müzelerin oluşmasına katkı sağlamak hem müzelerden yararlanmak konusunda ilgilidirler. İnsanların unutulmaya bırakılan eserleri korumaya karşı verdikleri savaş arşivlemeyi, kütüphaneleri, tarih yazıcılığını ve müzeleri meydana getirmiştir (Gerçek, 1999: 2).

Müzeler, insanların varlığından ve insanların düşünüp bir şeyleri ortaya koymaya başladıkları günden bugüne varlığını sürdürmüştür. Müzenin, ilk varlığı M.Ö ortaya konmuştur. Fakat koleksiyonların ilk olarak müzeye çevrilmesi İngiltere’de, Elias Ashmole birikintileri ile Ashmolen Müzesi olmuştur (Yıldızdoğan, 2007: 29).

Müzeler, geçmişten günümüze gelene dek farklı anlamlar taşımıştır. Eskilerde müzenin tanımı şu şekilde yapılmıştır: “Grekçe’de ‘Mouseion’, Latince’de ise ‘Museum’ kelimeleriyle anlatılan müze; Yunan mitlerinden yola çıkarak önceden ilham perileri Mousa’ların evi, sonra da bilimler mabedi anlamında kullanılmıştır” (Gerçek, 1999: 1). Müze kelimesi, Mousa (İlham perisi) sözcüğünden türemiş olan, Yunanca’da ‘Bilimler Tapınağı’ anlamında kullanılan ‘Mouseion’ kelimesinden gelmektedir (Demir, 2015: 8; URL-1, 2016). Müze, Atina’da ‘Musalara Ayrılan Tepe’ manasına gelmekte ve ‘mouseion’ kelimesi ‘museum’ şekliyle hem Latince’ye hem dünyadaki diğer dillere geçmiştir (Dilli, 2014; Peker, 2014; Sölpük, 2015).

Sanatsal olarak değerli olan eşyaların ilk kez bilinçli bir şekilde, elde edilen eserlerle beraber müzecilik düşüncesinin geçmişi eski Yunanlılara dayanmaktadır (Şahin, 2007). Diğer bir ifadeyle müzecilik, gerçek manada Yunanlılarla başlamıştır.

Günümüzde ise müzenin tanımı şu şekildedir: Toplumun gelişmesi için ona hizmet eden, insanlığın geçmişe ait somut olan ve somut olmayan bütün varlıklarını ortaya çıkarıp tanımasını sağlayan, bu varlıkları koruyan, inceleyen, yorumlayan, değer katan, sergileyen,

eğitim amacını sağlayan, halka açık, kar amacı olmayan kurum ve kuruluşlardır [T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (KTB), 2015].

MÖ yaşamış olan birçok uygarlığa ait eserler arkeolojik çalışmalarla gün yüzüne çıkarılmaktadır. Çıkarılan bu eserler bazı müzelerde sergilenerek toplumun bilinçlenmesi sağlanmaktadır. Hatta MÖ 2500-1700 yıllarında, İlkçağ'da yaşamış, Anadolu Uygarlıklarından olan Hattilere ait eserler (heykelcikler, kupalar), Şekil 1'de gösterilen Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde sergilenmektedir.

Şekil 1: Anadolu medeniyetleri müzesi giriş kapısı (Fotoğraf: Zekeriya İpek 2017)

2.1.2.1. Dünya'da Müzeciliğin Tarihsel Gelişimi

İnsanlar, İlkçağda hatta daha eski olan Taş Çağı'ndan beri varlığını sürdürmektedir. İnsanlar, yaşamları boyunca sürekli olarak 'insanîyet' duygularını beslemiş ve sergilemiştir. Keza insanın kendine 'özel' olan, insanın 'benlik' duygusunu göstererek hareket etmesi de bu insanîyet duygusundan biridir. İnsanların kendilerine ait özel eşyaları, doğadan topladıkları varlıklar, nesneler ya da özel olarak kabul ettikleri eşyaları toplayarak saklama düşüncesi İlk Çağ'dan bu yana kendini göstermiştir. Sönmez'in (2011: 142), bu konuyla ilgili, Paleolitik çağın insanının, neolitik çağına dek olan zaman içerisinde, genellikle avcılık ve toplayıcılık yapan gruplar şeklinde yaşadıkları gözlenmiştir ve insan, doğasına ayak uydurmak durumundadır, ifadesini kullandığı görülmüştür. Bu özellik,

düşünebilen insanı hayvanlardan ayrı tutan bir özelliktir (Gerçek, 1999: 2). Çeşitli nesnelerin toplanması olayını, tarih içerisinde Şekil 2’de gösterilen Paleolitik Çağ’ın zamanına kadar gittiğini söylemek mümkündür (Şahin, 2007: 102).

Şekil 2: Paleolitik Çağ’a ait eserlerin sergilenmesi (Fotoğraf: Zekeriya İpek 2017)

İnsanlar ilk olarak mağaralarda yaşamış ve eserlerini de mağaralarda saklayarak barındırmışlardır. Daha sonrasında ise yaşadıkları bölgelerde, kentlerinde ve evlerinde muhafaza etmişlerdir. Müzelerin var olmasından önce değerli kabul edilen nesneler ve sanat eserleri mağaralar, saraylar, mezar ve kutsal yerlerde dini ve sanatsal nedenlerle biriktirilip sergilenmiştir (URL-1, 2016). Keza arkeolojik çalışmalarda mağaralarda resimler ve nesneler, eşyalar bulunabilmektedir. Anadolu’daki ilk yaşam yerlerinden olan mağaralar, çalışmalarda kaya resimleri ile beraber görülmektedir (Sönmez, 2011: 142). İnsanların yaşadıkları farklı yaşam alanlarından, geçmişi öğrenme isteğinden dolayı mağaralar arkeolojiye araştırma için imkân sunmaktadır (Sölpük, 2015: 56).

Nesnelerin bilinçli olarak toplanarak sergilenmesine ilk defa eski Yunanlılarda rastlanmıştır. Dünya’da ilk müze, nesnelerin depolanmasıyla kütüphanede kurulmuştur. Müze denilen ilk inşa yeri aslında bir enstitüdür, bu ilk enstitüde, sanatsal eserlerden farklı olarak eskimiş kitaplar yer almıştır, sonraki zamanlarda ise müzeler, sanatsal eserlerle düzenlenmiştir (URL-1, 2016). Böylece ilk müzenin aslında bir kütüphane olduğu anlaşılmaktadır. Müzenin aynı zaman da eğitim yeri olduğunu söylemek de geçmiş günlere dayanabilir.

Pekgözlü Karakuş (2012: 132), ilk müze ile ilgili şunu söylemektedir, ilk açılan müze Hellenistik Zamanın önemli kültürel merkezinden biri olan İskenderiye’de, İÖ 300. yılda, I. Ptolemaios’un zamanda imal edilmiştir. Kaya Koçak (2010: 18), yaptığı çalışmasında,

ilk müzenin, MÖ XII. yüzyılda Ön Asya Uygarlığı'nda görüldüğünü, Elam Kralı Ştruknahunte'nin yaptığı seferler sırasında topladığı ganimetleri Elam topraklarına götürmesiyle başladığını ifade etmektedir. Mısır'ın bugünkü bilinen İskenderiye kentinin saray bahçesinde, MÖ 306 yılı ile 285 yılı arasında müze açılmıştır (Sölpük, 2015: 30). Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2016 yılında yapmış olduğu toplantıda Aslan ve Kılıç (2015, 38), İskenderiye'de bulunan amphoraların, üzerlerinde bulunan mühürden dolayı İÖ 3. yy.a ait olduğunu ifade etmektedirler. Hellenistik Çağ'ın kralı I. Ptolemaios (M.Ö 304-285) MÖ 3. yy.da İlk Çağ'ın önemli kültür merkezi sayılan İskenderiye'de birinci müzeyi ve kütüphaneyi kurmuş bulunmaktadır (Yücel, 1999: 20; Akt. Ekelik, 2010: 27). Bu bilgilerden yola çıkılarak dünyada ilk müzenin Şekil 3'teki Mısır'ın İskenderiye kentinde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şekil 3: İskenderiye Kütüphanesi (Müzesi) (Mısır) (URL-1 2016)

İnsanlar geçmişten beri süregelen zaman içerisinde çeşitli durumlardan ve özellikle teknolojiye bağlı olarak değişen yaşantı ve eşyalardan dolayı yeni yaşantı ve eşyalara geçmek zorunda kalmışlardır. Toplumdaki birçok varlık gelişim ile teknolojiden etkilenmiş ve toplumlar hayatta kalabilmek için bu gelişime ve teknolojiye ayak uydurmak nihayetinde kalmışlardır (Peker, 2014: 1). Toplumlardaki teknolojik gelişmeler, insan yaşamında büyük değişimler meydana getirmektedir ve keza insanın değeri değişmekte, yaşam biçimi farklılaşmaktadır (Şahan, 2005: 4). Bu durumda insanlar, eskimiş olan ya da eskimemiş ancak artık kullanılmayan eşyalarını, varlıklarını saklamaya ihtiyaç duymuşlardır.

Zaman içerisinde müzelerin çevreye karşı olan rollerini görev olarak alan sergiler, müzeyi ziyaret edenlerin isteklerine, toplumun değişen durumuna, zamanın getirmiş olduğu zorluklara karşı teknolojiyi de kullanarak iletişimin sık olduğu, herkesin ulaşabileceği bir duruma ulaşmıştır (Boyraz, 2012: 24). Müzeler, halkın aydınlanması için toplumun gelişimini, doğada meydana gelen olayları, teknolojinin getirdiği zorluk ve kolaylıklar konusunda araştırma yapan, toplumların üstlenmiş olduğu bilimsel ve sanatsal varlıkları ile bütün zenginlikleri göz önüne koyan kurumlar haline gelmiştir (Sezgin ve Karaman, 2009: 179).

Müzelerdeki objeler, eserler insanlığın gerçek hayattan, sosyal yaşamının gerçekleridir (Güleç ve Alkış, 2003: 67). Bu bilgiler ışığında bakıldığında, müzeciliğin Mısır'ın İskenderiye kentinden sonra devam ettiği düşüncesi belirmiştir. Değişen teknoloji ve yaşam biçimi bu durumu öngörmüştür. Müzecilik faaliyetleri ilk yıllarda eskiye dair olan sanatsal, medenî, ilmî eserleri bulmak, korumak, sergilemek için yapılmıştır. Müzeler, toplumların geçmişten beri biriktirdiklerini toplayıp koruyarak, belgeleyip milletlerin geçmişine sahip çıkarak geçmişi koruma görevini sağlamaktadırlar (URL-1, 2016).

Bu eski eserleri sergileme düşüncesi birçok milleti etkileyince milletler özellikle yönetici ve soylular (yönetici ve soyluların sergilemek için varlıklarının olmasından dolayı), kendilerine ait özel eşyaları sergilemeye başlamışlardır. Genellikle prensler, asilzadeler, din adamları, zengin tüccarlar veya bankacılar kendi koleksiyonları için resimler, heykeller, güzel objeler alırlar veya talep ederlerdi (Camgöz, 1996: 25). Saray yöneticileri ve soylular tarafından toplanan nesnelerin zevk, bilgi ve sosyal statüleri aynı olan soylulara ve din adamlarına gösterilmesi ile müzeler birer kurum olma özelliği kazanmıştır (Tezcan Akmehtmet ve Ödekan, 2006: 49). Müzeleri ziyaret eden halka bir anket uygulaması yapılmış ve uygulama sonucunda ziyaretçilerin genelde daha çok eğitilmiş ve daha yüksek bir sosyal sınıftan oldukları keşfedilmiştir (Hooper-Greenhill, 1995: 22). Müzecilik, batıdaki soyluların kendi bireysel memnuniyetleri için farklı sanatsal eserleri ya da askerlerin ganimetleri bulup toplayarak geliştirmeleri ve sonrasında ise diğer bireylerin de bunlardan istifade ederek kendi evlerinde veya dini mekânlarda biriktirmeye başlamasıyla oluşmuştur (Erdoğan, 2003: 2).

Orta Çağ'da ise müzeciliğin temeli olan toplama ve sergileme düşüncesi yine devam etmiştir. Bireysel koleksiyonculuk Orta Çağ'a dayanmaktadır (Camgöz, 1996: 25). Müze kelimesi hakkında çeşitli düşüncelerin ve tanımlamaların yapıldığı söylenmişti. Orta

Çağ'da Romalılar müze hakkında daha farklı düşünmüşlerdir. Romalılar, müze kelimesini ilk zamanlarda felsefi tartışma yeri olarak kabul etmişlerdir (Demir, 2015: 8; Sölpük, 2015: 30; Yücel Kurnaz, 2015: 9).

Bu dönemde eserler özellikle toplanıp sergilenmekte, koleksiyon özelliği görülmektedir. Romalılarda eskiye dair sanatsal eserlerden oluşan koleksiyon oluşturma ile ürün biriktirme kendi kültürlerinin önemli bir simgesi olarak görülmüştür (Keleş, 2003: 3). Bu bilgi, eserlerin koleksiyonunun oluşturulmasının Romalılar için bir kültür özelliği sayıldığını belirtmektedir. Üstelik Romalılar, eski Grek yontularının yan yana getirilmesini ya da diğer bir deyişle, 'Pinakothek' isimli varlığı korumayı şeref sahibi olmak bilmişlerdir (Gerçek, 1999: 1). Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasının ardından Orta Çağ'da kiliseler, eski ve kutsal olarak kabul edilen eserlerin korunduğu ve saklandığı yerler olarak varlığını sürdürmüştür (Çetin, 2002: 57). Böylelikle yeri ve zamanı geldiğinde ise bu eserleri halka açmaya başlamışlardır. Şekil 4'te Romalılara ait esere yer verilmiştir.

Şekil 4: Romalılara ait Augustus Tapınağı (URL-7 2009)

Roma Dönemi'nde, bazı eserler özellikle de sikke, mozaikler ve lahitler sevilen eserler olmuştur (Eraslan, 2012: 157). Romalılar, özellikle eserleri toplama ve sergileme yönünden sikkelere önem vermişlerdir.

Orta Çağ'da eserlerin sergilenme görevini kiliseler üstlenmiştir. Orta Çağ'da sadece kiliselerde dini ve kutsal eşyalardan oluşturulan koleksiyonlar vardı (Gerçek, 1999: 3; Karakaya, 2015) ve İlk Çağ'da tapınakların üstlenmiş olduğu eserleri koruma ve saklama görevini Orta Çağ'da kiliseler üstlenmiştir (Keleş, 2003; URL-1, 2016). Ortaçağ zamanlarında batılı toplumlar da çağdaş manada bir müzecilik düşüncesi olmamakla

birlikte manastır ve kiliselerde kutsi eserlerden meydana gelen zengin birikintinin olduğu ortaya çıkmıştır (Şahin, 2007: 102).

Özellikle Rönesans ve Reform hareketlerinin kendini gösterdiği zamanlarda müzecilik daha çok gelişmiştir. Rönesans, ilk olarak İtalya’da başlamış daha sonraları ise diğer Avrupa ülkelerinde yayılmıştır. Bu dönemde yapılan koleksiyonculuk gerçek manada müzeciliğin gelişmesini sağlamış olabilir.

“Yeni Çağ zamanında diriliş ve ıslahat hareketlerinin sonucu sanatsal eserlere karşı olan ilgi artmış, bundan dolayı soylu ailelerde, krallarda, derebeylerde güç ve kuvvet manasında eski eserleri toplama ve bu eserleri sergileme eğilimi başlamış, bu tarz eğilimler ise çağdaş müzelerin kurulmasına zemin hazırlamıştır” (Çetin, 2002: 57).

Avrupa’da Rönesans ile başlayan eski eserleri toplama çalışmaları, sonradan kurulan müzeciliğin temellerini oluşturmuştur (Şahin, 2007). Çünkü Rönesans döneminde eski eserlerle birlikte çağdaş eserlerde biriktirilmiştir (Gerçek, 1999). Bu durumda dünyanın gezilerek yeni yerlerin keşfedilmesi etkili olmuştur.

Rönesans dönemi filozoflarının ortaçağdan önceki bilgilere ulaşmak için harcadıkları çaba sonunda, tarihe ışık tutan nesnelerin önemi üzerinde durulması, bu eserlerin düzenli bir biçimde toplanıp saklanmasına imkan sağlamıştır (Gerçek, 1999). Rönesans Döneminde, farklı araştırmaların olması ve yayın yoluyla insanların bilgilendirilmesi sonucu sanat ve bilimin ilerlemesini sağlamıştır, buna bağlı olarak da “koleksiyonculuk” gelişmiştir (Sölpük, 2015). 1492 yılında Amerika kıtasının keşfedilmesiyle geçmişte yapılan eserlere ilginin artması, denizaşırı ülkelerden seyyahların getirmiş olduğu antika eşyaların olması tam anlamıyla müzenin oluşmasını sağlamıştır (Ören, 1994: 92).

“Rönesans döneminde bilim ve sanatın hızla ilerlemesi ile yeni araştırmalar yapılmıştır. Aynı zamanda koleksiyonculuk da çeşitlenmiş ve yayılmıştır. Bu koleksiyonlardan biri de Paolo Giovio ile ilgili antika eserler koleksiyonudur. Giovio’nun eserlerini göstermesi ve sergilediği yere ‘müze’ adını vermesi ‘müze’ kavramının 16. yüzyıl ortalarında ilk defa değerlendirildiğini göstermiştir” (Buyurgan ve Mercin, 2005: 65).

Müze niteliğinde olan mekânlardan bir tanesi de İtalya’da yer alan Uffizi Galerisi’dir ve Medici ailesine aittir (Şahin, 2007; Sölpük, 2015). Şekil 5’te Uffizi Galerisine yer verilmiştir.

Şekil 5: Uffizi Galerisi (Müzesi) (İtalya) (URL-8 2017)

“1582’de I. Francesco tarafından bir saray yapısı olan *Palazzo Vechio* ofislerinin resim galerisine dönüştürmesiyle oluşturulmuş Uffizi Galerileri, halka açılan müzelerdendir. Galeriler, aydınlanma çağıyla beraber Uffizi Luigi Lanzi aracılığıyla 1782’de tekrardan düzenlenmiştir” (Uralman, 2006).

Müze ile ilgili kitap şeklinde eserler de basılmıştır. Samuel Van Quichberg isimli bilgin, ilk defa, 17. yy.da (1665 yılında) örnek olabilecek bir ‘müze’nin nasıl olabileceği ile ilgili bir kitap (Inscriptiones), C. F. Neicklius isimli bilgin ise ‘Museographia’ adında bir eser yayımlamışlardır (Gerçek, 1999: 5; Tezcan Akmehmet ve Ödekan, 2006; Şahin, 2007; Karakaya, 2015). Böylece eserleri toplama işi belirli kişilerin olmaktan çıkmıştır (Ekelik, 2010:). Keza müzelerin halka açılması olayı daha kolay olmuştur.

Koleksiyonculuk önem kazanınca dünyadaki birçok varlıklı kişiler koleksiyonculuk yapma düşüncesine kapılmışlardır. Koleksiyonculuk fikrinden dolayı İngiltere’de önce Ashmole Müzesi ardından British Müzesi kurulmuştur. Bununla ilgili literatürde şu bilgilere yer verilmiştir:

“İngiltere’de, Elias Ashmole (1617-1692) adındaki İngiliz koleksiyoncunun toplamış olduğu eserleri Oxford Üniversitesi’ne Bağışlaması ile müze oluşumunun ilk adımlarının atılmaya başladığını söylemek mümkündür (Buyurgan ve Mercin, 2010: 73). Onun ardından İngiliz Parlamentosu, Dr. Hans Sloane (1660-1753) tarafından oluşturulan koleksiyonları satın almış ve bu eserler Mantaque House’a bırakılmış, böylelikle British Museum’un tabanı oluşturulmuştur. Akabinde çeşitli koleksiyonlarla zenginleştirilerek 1759’da ziyarete açılmıştır” (Karakaya, 2015: 15).

Oxford Üniversitesi'ne bağlı olan Ashmoleon Müzesi, 1683'te açılmıştır ve İngiliz Dr. Sir Hans Sloane (1660-1753) zati düşüncesiyle özel bir koleksiyon oluşturmuş, bu koleksiyonu da İngiliz Parlamentosu'na vermesi ile birlikte 1759 yılında Londra'da British Museum'u açılmıştır (Gerçek, 1999: 6; Şahin, 2007; Sönmez, 2011). British Müzesi, dünyanın halka açılan ilk modern müzelerindendir (Keleş, 2003; Ekelik, 2010). British Müzesi, birçok ülkelerin sanat eserlerinden dolayı zengin bir koleksiyona sahiptir ve ayrıca bu müzede Türk sanat eserlerinden oluşan bir koleksiyon da bulunmaktadır (Önder, 1983: 46). Şekil 6'da dünyanın ilk modern müzesine yer verilmiştir.

Şekil 6: British Müzesi (İngiltere) (Sölpük 2015)

İngiltere'deki bu müzelerin yanında Avrupa'da da birçok sayıda özel olabilecek müzeler açılmıştır. En önemli, büyük, bakımlı müzeler Avrupa ve Amerika'da oluşturulmuştur. Müzeciliği adeta kendileriyle bütünleştirmişlerdir. Hatta Avrupa ve Amerika, müzeciliği aralarında yarış haline getirerek bu konuda uzun yol kat etmişlerdir (Şahin, 2007: 103).

1793 yılında kurulan, Fransa'nın başkenti olan Paris'teki Louvre Müzesi, dünyanın ilk halk müzesidir (Önder, 1983: 55; Camgöz, 1996: 28; Kervankiran, 2014: 351). Bu müzenin halka açılımı yapılarak müze insanların hizmetine sunulmuştur. Ayrıca Paris'te açılan Deniz Müzesi ile İnsan Müzesi de isimlerinden aldıkları konuyla ilgili sergiledikleri eserlerle ilginç müzelerdendir (Önder, 1983: 56). Şekil 7'de dünyanın ilk halk müzesine yer verilmiştir.

Şekil 7: Louvre Müzesi (Fransa) (Sölpük 2015)

Dünyadaki vakıf müzesi olarak sayılabilecek müze 1846 yılında kurulan Smithsonian Institute müzesidir (Keleş, 2003: 8). İsminden de anlaşılacağı üzere müze enstitü özelliğini taşımaktadır. Bu müze halkın ücretsiz müzeleri ziyaretine imkân tanımıştır. Şekil 8’de dünyadaki vakıf müzesinden birine yer verilmiştir.

Şekil 8: Smithsonian Institute müzesi (Washington) (URL-9 2017)

1880 yılında açılan New York’ta bulunan Metropolitan müzeleri de dünyaya kendisini tanıtan, büyük müzeler arasındadır (Sönmez, 2011). Şekil 9’da New York’ta yer alan Metropolitan müzesi, dünyadaki saygın ve sayılı müzeler arasındadır.

Şekil 9: Metropolitan Müzesi (New York) (Sölpük 2015)

1846’da Amerika’da açılan Smithsonian Enstitüsü, ilerleyen müzelere verilebilecek müze örneklerindendir (Aydınalp, 2019). İngiltere’nin Londra şehrinde yer alan History Müzesi de dünyanın ünlü müzeleri arasındadır (Demirci, 2009). Sovyetler Birliği’nin (Rusya), Ermitaj Müzesi ile Hollanda’nın 1808’de kurulan Rijksmuseum Müzesi ise dünyaca ünlü olan müzelerdendir (Batur, 1984: 1474; Akt. Ekelik, 2010). Hatta Türklere ait olan Pazırık Halısı ile Esik Kurganı (Altın Elbiseli Adam) Rusya Ermitaj Müzesi’nde sergilenmektedir. Şekil 10’da Ermitaj Müzesi’ne yer verilmiştir.

Şekil 10: Ermitaj (Hermitage) Müzesi (Rusya) (Sölpük 2015)

Bennett'in (1995: 16) ifadesine göre; Victoria Ulusal Müzesi, merak konusu olmadan, hem bilimsel hem de öğretimsel açıdan halkını 'sınıflandırıcı ev' olarak temsil etmiştir. Buradan, halkın Victoria Ulusal Müzesi'nden hem bilimsel olarak hem de eğitim olarak faydalandığı fikrinin öne sürüldüğü anlaşılmaktadır.

'Müze' konusunda, birçok ülke koleksiyon ve eğlence amacını aşarak eğitim amacına da yönelmiştir. Bu konu ele alındığında yetişkinler ve çocuklar için müzelerde ayrım yapılmıştır. Bununla ilgili bazı ülkeler, çocuklar ve yetişkinler için ayrı müzeler oluşturmuşlardır. Almanya'da açılan Museums Pedagogisches Zentrum merkezi hem çocukların hem de gençlerin eğitim aldığı merkezdir (Keleş, 2003). Eğitim amaçlı Amerika'da ilk çocuk müzesi 'Brooklyn Çocuk Müzesi' adıyla açılmıştır (Tezcan Akmehmet ve Ödekan, 2006).

Müzeler, kuruldukları günden beri sürekli gelişerek ilerlemiştir. Müzeler, Rönesans'tan beri Batı toplumlarında bir sembol olarak kullanılmıştır (Crooke, 2007). Daha sonrasında farklı türlerde müzeler ortaya çıktıkça müzelere olan bakış açısı değişmiştir. Yani müzeler sergiledikleri nesneye veya kuruldukları amaca göre adlandırılarak çeşitlilik kazanmıştır. Bu durumu da şu şekilde ifade etmek yerinde olur: Avrupa'da ise ilerleyen zamanlarda müzecilik çeşitlilik göstererek gelişmiş ve İngiltere'de Bebek Müzesi, Oyuncak Ayı Müzesi, Kukla Müzesi, ve Model Tren Müzesi gibi konularda gelişmiş olan müzeler açılmıştır (Şahin, 2007).

Müzeler, eski eserleri sergiledikleri gibi bitki ve hayvanlarla ilgili türleri, örnekleri, fosilleri de sergilemektedirler. Rönesans Dönemi'nde keşiflerin yapılması için geçilen Akdeniz Havzası'nın sonucunda doğayla ve dünya ile ilgili yapılan araştırmalar da koleksiyonculuğun kapsamı altına girmiştir (Tezcan Akmehmet ve Ödekan, 2006). Bu yönüyle doğa ile ilgili olan nesneler de müzelerin alanları içerisinde. Bu müzelerin de dünyada örnekleri bulunmaktadır. Bu örnekler şu şekilde gösterilebilir:

"ABD'de Cleveland Doğa Tarihi Müzesi, New York Doğa Tarihi Müzesi, Avusturya'daki Viyana Doğa Tarihi Müzesi, Almanya'da Frankfurt'taki Senckenberg Doğa Müzesi, İngiltere'de Londra Doğa Tarihi Müzesi ve Oxford Doğa Tarihi Müzesi, Çin'deki Pekin Doğa Tarihi Müzesi gibi müzeler, görkemli binalarında ellerindeki arşiv, sergi ve koleksiyon malzemeleriyle dünyanın hemen her yerinden örnekleri buluşturmaktadırlar" (Karataş, 2011: 5).

Fosili bol olan ve doğal ortam içerisinde özel yapılarla korunan fosillerin bulunduğu alanı da doğa tarihi müzelerinden sayabiliriz (Dilli, 2014: 83). Yani toprakların bulunduğu

doğal, taşınmaz alanlar da doğa tarihi müzelerindendir. Koleksiyonlar toplumun kayıtları olan nesnelerdir (Tan, 2007: 8). Nerede, nasıl bulunursa bulunsun doğa tarihi müzesi sayılabilir.

Dünya, müzecilik kavramı üzerine gelişmiş ve aynı zamanda gelişmektedir. İnsanlığın beğenisi ve zevkleri üzerine kurulan müzeler, birçok insanın ilgi alanı olmuştur. Müzeler, İlgi alanı dışında bazı kurumlar dâhilinde görev alarak çocukların eğitimi ile de ilgilenmektedir. Bu durumu Avrupa ve Amerika ülkelerinde görmek mümkündür. Çünkü müze, dünyada en çok bu iki kıtada gelişmiştir.

Dünyada var olan tüm bu müzelerin korunması, geliştirilmesi, halkın müzeden yararlanmasının sağlanması gibi amaçlarla ICOM (Uluslararası Müzeler Konseyi) kurulmuş ve ICOM, UNESCO'nun aracılığıyla 1946 yılında Paris'te kurulmuştur (URL-4, 2015). Türkiye'de de kendi bünyesinde aynı amaçlarla ICOM'a bağlı olarak 'Türkiye Milli Komitesi Yönetmeliği' kurulmuştur. Bu yönetmelikle beraber Türkiye'deki tüm halk müzeleri denetlenip yenilenebilmektedir. ICOM Türkiye Milli Komitesi, Türkiye'nin UNESCO'ya üye olduğunu belgelemek için 1956 yılında kurulmuştur (URL-5, 2016).

2.1.2.2. Türkiye'de Müzeciliğin Tarihsel Gelişimi

Türkiye, Hititler döneminden Osmanlı dönemine kadar birçok farklı uygarlığa ev sahipliği yapmış, dünyanın ciddi, kültürel ve tarihi yerlerinden biridir (Özkoç ve Duman, 2008). Osmanlı Döneminde müze müdürü olan Edward Goold, bir katalog hazırlayarak “müze-devlet-halk” üçlüsünü oluşturmuş ve müze konusunda halkın da bilgilendirilmesini istemiştir (Aydınalp, 2019). Osmanlı Devleti, başkenti yıkıldıktan sonra bazı eserleri ortaya çıkarmaya başlamış, Türkiye Cumhuriyeti de Kurtuluş Savaşının kazanılmasından sonra kültürel bir yeni bilinç ortaya çıkararak müzeciliğin başlaması sağlanmıştır (Giray, 2007). Bundan dolayı Türkiye'de arkeolojik kalıntılar oldukça fazladır, keza arkeoloji müzeleri Türkiye'de daha yaygındır (Yücel Kurnaz, 2015). Dünya'da olduğu gibi Türkiye'de de müzecilik kendini göstermiştir. Müzecilik tarihi Türkiye'de çok yakın geçmişe uzanmaktadır (Özkasım ve Ögel, 2005). Bakıldığında Türkiye'deki müzeciliğin tarihsel gelişimi şu şekildedir;

Literatür incelendiğinde Türkiye'nin ilk müzecilik hareketlerinin, 13. yy. da başladığı görülmektedir. Türkiye'de ilk müzenin Selçuklu Dönemi'nde antik çağdan kalma kalıntıların, heykellerin, sur duvarlarının etrafına gösteri amacıyla dizilmesiyle oluştuğu

görülmektedir (Gerçek, 1999). Daha sonrasında Dulkadiroğlu hükümeti Dönemi'nde ise Kahramanmaraş Kalesi'nin etrafına Hitit dönemi eserlerinin bir araya getirildiği bilinmektedir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2015). Sanat anlamında, insanların müze konusunda bilinçli olarak hareket etmeye başlamasıyla Türkiye'de müzecilik 19. yy.ın ortalarında başlamıştır.

Osmanlı Devleti'nde geçmiş dönemden artan, eski sanat yapıtlarına olan ilgiyi ilk defa Fatih Sultan Mehmet Han'ın temsil ettiği bilinmektedir (Şahin, 2007). Yine Yavuz Sultan Selim, çıkmış olduğu doğu seferinde Mercidabık ve Ridaniye savaşlarını yapmış olduğu Mısır Seferi'nden İslam'ın kutsal emanetlerini Topkapı Sarayı'na getirmiştir. Şekil 11'de Yavuz Sultan Selim'in ülkeye kattığı esere yer verilmiştir.

Şekil 11: Yavuz Sultan Selim'in ülkeye kattığı eser (URL-10 2017)

Osmanlı Devleti'nde müzecilik padişahların bir takım koleksiyonlar meydana getirmesiyle oluşmuş ve ilk müze, Aya İrini Kilisesi'nde depolanan eserlerle 1846 yılında Damat Ahmet Fethi Paşa'nın kurmasıyla gerçekleşmiştir (Çetin, 2002: 58; Şahin, 2007: 110).

Damat Ahmet Fethi Paşa'nın vefatından sonra eski eserleri depolama işlemi devam etmiş ve Aya İrini Kilisesi'nde bir araya getirilen yapıtlar Maarif Nazırı Saffet Paşa aracılığıyla 1869 yılında 'Müze-i Hümayun' ismiyle açılmıştır (Şahin, 2007). İstanbul'da bulunan Bizans eseri olan Aya İrini Kilisesi, hiçbir zaman Cami olarak kullanılmamıştır (Gerçek, 1999: 80). Yani İstanbul'un fethinden sonra, silah cephanesi olarak işlev gören Aya İrini Kilisesi, eski eserlerin burada depolanmasıyla modern olarak Türkiye'de ilk müzeyi temsil eden Arkeoloji Müzeleri'nin temelini oluşturmuştur (Özkasım ve Ögel, 2005). Ayrıca, bünyesinde sadece arkeolojik eserler barındıran bu kiliseye vakfa ait eski eserler de

getirilmiştir (Bayraktaroğlu, 2011). 1869 yılında Müze-i Hümayun'un müdürlüğüne Edward Goold, 1872 yılında ise Philipp Anton Dethier getirilmiştir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2014: 4). Şekil 12'de Aya İrini Kilisesi'ne yer verilmiştir.

Şekil 12: Aya İrini Kilisesi (İstanbul) (Sölpük 2015)

Müze kelimesi ilk olarak anlamlandırıldığında 'asar-ı atika' ile yani 'eski eserler' anlamıyla sınırlı olarak yetinmiştir (Şahan, 2005). Aya İrini Kilisesi bünyesinde 'Mecmu-i Ešliha-i Atika' (Eski Silahlar Koleksiyonu) ve 'Mecmu-i Asar-ı Atika' (Eski Eserler Koleksiyonu) adlı iki koleksiyonu barındıran ilk müzedir (Çetin, 2002; Şahin, 2007). Mecmua-i Ešliha-i Atika, askeri müze olarak anılmakta; Mecmua-i Asar-ı Atike, arkeolojik kazıdan çıkarılan eserlerin müzesi olarak anılmaktadır (Gerçek, 1999: 82).

1869 yılında Asar-ı Atike Nizamnamesi (Eski Eserler Kanunu) olan müzeyle ilgili ilk kanunu çıkarmıştır (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2014: 4). Osmanlı Devleti, kendi ülkesindeki eserlere sahip çıkabilmek ve bu eserlerin kullanımından devlet olarak haberdar olabilmek için bu kanunu çıkarmıştır. Aynı kanun 1874 yılında ikinci defa yürürlüğe girmiştir.

Osmanlı Devleti döneminde Aya İrini Kilisesi onarılmış, 1869 yılında ise bu müzeye 'Müze-i Hümayun' (İmparatorluk Müzesi) ismi verilmiş ve 1881 yılında ilk defa ücretli olarak halka açılmıştır; aynı şekilde Şekil 13'te yer alan Müze-i Hümayun, 1922 yılında 'İstanbul Arkeoloji Müzesi' olarak değişmiştir (Sölpük, 2015: 39-41).

Şekil 13: İstanbul Arkeoloji Müzesi (Asar-ı Atike, Müze-i Hümayun) (Sölpük 2015)

1877 yılında Osmanlı Hükümeti, Osman Hamdi Bey'i Viyana'da açılan sergiye görevli olarak göndermiştir (Kısa, 2012: 21). Bu sırada Aya İrini Kilisesi'nin müdürü olan Philipp Anton Dethier vefat etmiştir. Önceleri yabancı kişilerin öncülüğünde Türkiye'de ilerleyen müze hareketleri, sonraki dönemlerde Osman Hamdi Bey'in Aya İrini Kilisesi'ndeki müzede yönetici olarak başlaması sayesinde yeni dönem başlamıştır ve Osman Hamdi Bey Çinili Köşk'ü onartarak Güzel Sanatlar Okulu'nu yaptırmıştır (Kervankiran, 2014: 356).

Osman Hamdi Bey, 19. yy.da ünlü bir ressam bilgini olarak bilinmektedir. Kaplumbağa Terbiyecisi ve Silah Tacirleri adında eserleri vardır. Osman Hamdi Bey, Paris'te resim eğitimi almış, Arkeoloji Müzesini ve Sanayi-i Nefise Mektebi'ni (Güzel Sanatlar Okulu'nu) kurmuş, Sanayi-i Nefise Mektebi'ne müdür olarak başlayarak 1881 yılından itibaren müze için icraatlara başlamıştır (Keleş, 2003). Hatta Osman Hamdi Bey, öğrenciler için çalışma imkânları sağlayarak onların yabancı ve yerli ressamların bilgi ve birikimlerinden faydalanmalarını sağlamıştır (Giray, 2007). Osman Hamdi Bey, Türkiye'de ilk olarak bilimsel kazıyı başlatan (Demir, 2015), Türkiye'de müzeciliği ilk defa başlatan ve ilerlemesi için çaba sarf eden kişidir. Şekil 14'te Sanayi Nefise Mektebi'ne yer verilmiştir.

Şekil 14: Sanayi Nefise Mektebi (URL-11 2017)

Osman Hamdi Bey, depolanan eserler çoğalınca günümüzde İstanbul Arkeoloji Müzesi adıyla bilinen binanın planını çizerek çizdiği bu planı mimar Valaury'e yaptırmıştır (Keleş, 2003). Yabancı olan mimar, Osman Hamdi Bey'i kırmayarak bu teklifini kabul etmiştir.

Osman Hamdi Bey vefat ettikten sonra yeni müdür kardeşi Halil Edhem Bey olmuş ve Halil Edhem Bey zamanında, Türklerin İslamiyet'e dayalı, dini eserlerini korumak amacıyla, 1914 yılında Türk İslam Eserleri, 1925 yılında ise İstanbul Şark Eserleri Müzesi kurulmuştur (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2014: 4).

Osman Hamdi Bey dışında Türkiye'de müzeciliğin gelişmesinde rol oynayan kişiler olmuştur ve bu kişiler şu şekilde sıralanabilir: Halil Ethem, Süleyman Gönçer, Nuh Naci Kum, Süleyman Fikri Erten, Halis Turgut Cinlioğlu, Ali Rıza Yalın, Nuri Balköse ve Osman Bayatlı (Ata, 2002; Akt. Demir, 2015).

12 Nisan 1931 tarihinde, araştırmalar ve incelemeler yapılabilmesi amacıyla 'Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti' kurulmuştur (Çetin, 2007: 119). Cumhuriyetin ilanından sonra Atatürk'ün kurduğu bu cemiyet 'Türk Tarih Kurumu' adını almış, burada arkeoloji alanında bir takım çalışmalar yapılmıştır (Çetin, 2002: 58).

Cumhuriyet'in ilanından sonra kaldırılan halifelikle beraber Topkapı Sarayı müze haline getirilmiş (3 Nisan 1924 tarihinde), 1913'te yerleşkeye açılan Evkaf Müzesi ise İstanbul'daki Asar-ı Atike Müzeleri Müdürlüğü bünyesine devredilmiş, Konya'daki Mevlana Dergâh'ı ise kapatılmayarak 'Konya Asar-ı Atike Müzesi' olarak halka açılmıştır

(Çetin, 2007; Özkoç ve Duman, 2008). Ülkemizdeki eski eserler ise Topkapı Sarayı'nda, 'Enderun Hazinesi' adı verilen büyük salonda korunmuştur (Ören, 1994: 93). Topkapı Sarayı Şekil 15'te, Mevlana Dergah'ı Şekil 16'da yer almaktadır.

Şekil 15: Topkapı Sarayı (İstanbul) (Sölpük 2015)

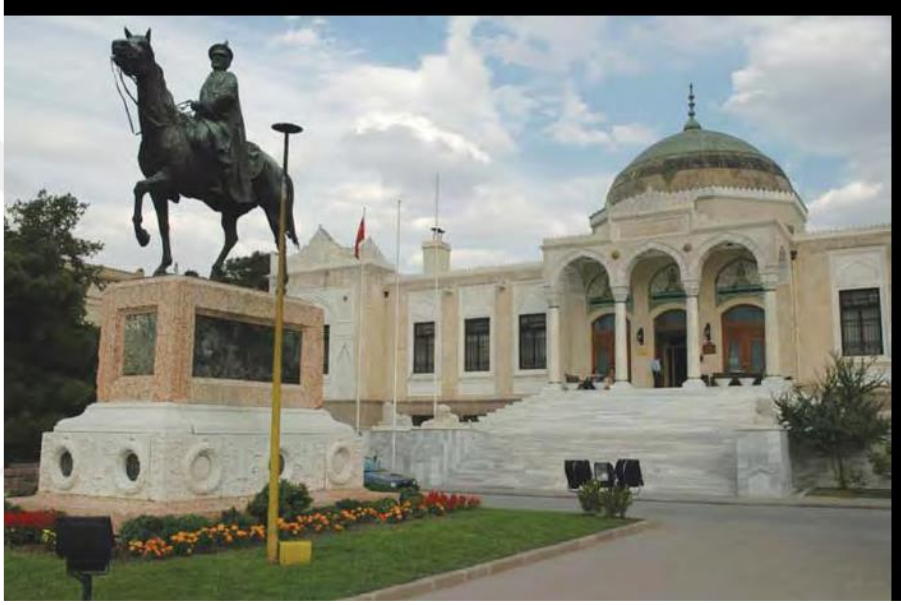

Şekil 16: Mevlana Dergâh'ı (Konya) (Sölpük 2015)

Müzeler kuruldukları, değer kazandıkları günden beri farklı kurumlarca yönetilmişlerdir. Müzeler, 1971'den günümüze gelene kadar devlet bakanlıklarının istekleri doğrultusunda yerine göre Milli Eğitim'in, yerine göre Kültür, yerine göre de iki bakanlıkların birleştirilmesiyle Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı veya Kültür ve Turizm Bakanlığı olarak idare edilmişlerdir (Özkasım ve Ögel, 2005). Bu durum hükümet değişikliğinden ya da rejim değişikliğinden kaynaklanmış olabilir.

19. yy.ın ortalarında Anadolu’da eski eserler koruma altına alınmış ve bu eski eserlerin yurt dışına kaçırılmasının engellenmesi için çalışmalar başlamıştır keza, 1856’da Sultan Ahmet Meydanı’nda bulunan Dikilitaş ve Burmalı Sütun’unun temizlenerek etrafının demir parmaklıklarla çevrildiği görülmektedir (Şahin, 2007).

1960 yılından itibaren müzeler için bina yapımı hızlanmıştır (Keleş, 2003; Kervankiran, 2014). Cumhuriyet Dönemi’nde ilk olarak yapılan, mimarı Arif Hikmet Koyunoğlu olan müze yapıtı, 1930 senesinde halka açılan Şekil 17’deki ‘Ankara Etnografya Müzesi’dir (Özkoç ve Duman, 2008: 158).

Şekil17: Ankara Etnografya Müzesi (Sölpük 2015)

İstanbul’da kurulmuş olan Rahmi Koç Sanayi Müzesi, bilim müzesi alanında Türkiye’de önemli müzeler arasındadır (Çetin, 2002). Yine Şekil 18’deki Tabiat Tarihi Müzesi, Türkiye içindeki ilk ve tek MTA Tabiat Tarihi Müzesi’dir (Meydan ve Akkuş, 2014: 406). Türk İslam tarihi eserlerini bünyesinde barındıran Evkaf-ı İslamiye Müzesi, İstanbul içinde 1914 yılında Süleymaniye İmarethanesi’nde halkın hizmetine açılmış, Türkiye’deki ilk İnkılâp Müzesi (İstiklal Müzesi) ise 1921 yılında oluşturulmuştur; Türkiye’de özel müzelerin temelleri ise Şekil 19’da yer alan ‘Sadberk Hanım Müzesi’nin varlığını kazanmasıyla atılmıştır (Sölpük, 2015: 39-41).

Şekil 18: Tabiat Tarihi Müzesi (Ankara) (URL-12 2017)

Şekil 19: Sadberk Hanım Müzesi (İstanbul) (Sölpük 2015)

1937 yılında Atatürk önderliğinde İstanbul’da Resim ve Heykel Müzesi açılmış ve Sanayi-i Nefise Mektebi, Güzel Sanatlar Akademisi’ne çevrilmiştir. Atatürk’ün müzelerin gelişiminde büyük emeği olmuştur. Şekil 20’de Resim ve Heykel Müzesi’ne yer verilmiştir.

Şekil 20: Resim ve Heykel Müzesi (İstanbul) (Sölpük 2015)

“Resim ve heykel müzelerimiz Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğüne bağlıdır ve resim ve heykel müzelerimizden birincisi 1937 senesinde Atatürk emir verdikten sonra Dolmabahçe Sarayı içerisinde Velihaht Dairesi’nde hizmete açılmıştır. Bu sırada Evkaf-ı İslamiye Müzesi, Türk İslam Eserleri Müzesi ismini üstlenmiştir. Müzelerin temizliği, bakımı, tamiri gibi işleri Vakıflar Genel Müdürlüğü görev olarak almıştır. Hitit Müzesi adlı müzeyi ise ilk olarak Atatürk düşünmüş ve 1936 senesinde kurulmuş, 1968 senesinde ise Anadolu Medeniyetleri Müzesine çevrilmiştir” (Sölpük, 2015: 42). Şekil 21’de Evkaf-ı İslamiye Müzesi’ne yer verilmiştir.

Şekil 21: Evkaf-ı İslamiye Müzesi (İstanbul) (URL-13 2016)

Eğitim konusunda bakıldığında Türkiye’de de müzeler eğitime açılmıştır. Bu konuda birçok bilgin müzenin eğitime değinmiştir. Türkiye’deki bilginlerden Satı El-Husri, İsmayıl Hakkı, Halil Etem gibi bilginler Tanzimat’tan günümüze kadar eğitimin müzelerin birer işlevi olduğunu vurgulamışlar, Cumhuriyet döneminde de Remzi Oğuz Arık, bu konu üzerinde şiddetle durmuştur, eğitimci Satı Bey de bunlardan biridir (Şahan, 2005: 3).

Literatüre bakıldığında Türkiye'nin, müze eğitimi konusunda diğer ülkelere göre daha geç gelişmeye başladığı görülmektedir. Bu durumun, ülkede müze ile ilgili halkın pek bilinçlendirilemediği ya da müzenin eğitim programının uygulanmasında geç kalındığı söylenebilir. Kültür kavramının sadece okulla ilişkilendirildiği bir ülkede kültürün bütünlüğünden söz edilemez, eğitim-öğretim sadece okulda değil kütüphane, müze, tiyatro gibi yerlerde de yapılabilir ve ne kadar eski olursa olsun binalar yenilenerek eğitim ortamı olarak kullanılmalı ve ülke geride kalmamalıdır (Gerçek, 1999: 180). Yani Türkiye'de kent müzeleri oluşumu biraz geç olmakla beraber 1990'larda başlamıştır (Silier, 2010).

Bu konuda yine Tezcan Akmehmet ve Ödekan (2006: 55) şunu ifade etmektedirler: Türkiye'de müze eğitimi konusunda asıl gelişmeler 1990 yıllarından sonra başlamıştır ve bu durumda 1989 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi bünyesinde 'Müzecilik Anabilim Dalı'nın, 1998 yılında Ankara Üniversitesi bünyesinde ise 'Müze Eğitimi Yüksek Lisans Programı'nın kurulması ve bu konuda tartışmalar ve araştırmalar yapılması müze eğitimi ortamını oluşturmuştur.

Türkiye'de iki tane doğa tarihi müzesi bulunmaktadır; bir tanesi Ankara MTA Genel Müdürlüğü'nün bünyesinde, diğeri ise İzmir Ege Üniversitesi bünyesinde bulunmaktadır (Karataş, 2011). Genel olarak Türkiye'de bu müzelerin dışında doğa tarihi müzeleri bulunmaktadır, ama bu iki müze Türkiye'yi temsil eden iki büyük doğa tarihi müzeleridir.

Türkiye'de müzeciliğe yönelik şu anki durum maalesef iç açıcı değildir (Özkoç ve Duman, 2008). Türkiye'de müzecilik etraflıca bakıldığında az gelişmiştir ve halkın ihtiyaçlarına cevap veremeyen bir durumdadır (Silier, 2010). Tarihi zengin ve bir o kadar da çeşitli kültüre sahip olan Türkiye, Doğa Tarihi Müzeleri bakımından batıya kıyasla nitelik ve nicelik açısından da geri kalmıştır (Karataş, 2011). Bu bağlamda bakıldığında Avrupa ülkeleri ile Türkiye karşılaştırıldığında Türkiye'de müze sayısının az olduğu söylenebilir (Atasoy, 1999). Batı'nın durumu göz önüne alındığında 21. yy.ın başında Türkiye'nin yapmış olduğu müze eğitiminin iyi olmadığı hatta geride olduğu söylenebilir (Kaya Koçak, 2010; Yücel Kurnaz, 2015).

Eğitim konusunda bakıldığında Türkiye, yine Avrupa ve Amerika ülkelerinden geride kalmaktadır. Yurt dışında müze gezilerinde etkililiğin artması için planlı olarak 'müze eğitim paket'leri sunulmaktadır, ama Türkiye'de planlı olarak müze gezilerinin nasıl

olması gerektiği ile ilgili öğretmenlere açıklama getiren materyalin yetersiz olduğu söylenebilir (Güler, 2011).

Bu bilgiye göre Türkiye’de çocukların eğitime yönelik müzelerin olmadığı söylenemez. Literatürdeki bir bilgiye göre, Türkiye topraklarında Çocuk Müzesi ismiyle müze bulunmamaktadır, fakat Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi oyuncak müzesi, Anadolu Medeniyetleri Müzesi, İstanbul Oyuncak Müzesi gibi çocukların eğitilmesi amacı ile müzeler mevcuttur (Kervankiran, 2014). Bu bilgiden aslında Türkiye’de de müzede eğitime önem verildiği ama gelişmediği anlaşılmaktadır. Şekil 22’de İstanbul Oyuncak Müzesi’ne yer verilmiştir.

Şekil 22: İstanbul Oyuncak Müzesi (Sölpük 2015)

Müzeler, Türkiye’de 19. yy.ın ortalarında var olmaya başlamışlardır. Var olmaya başladıkları günden beri de çok gelişmemiş olsalar dahi azim ve kararlılıkla varlığını korumuştur. Bu bakımdan müzeler çoğalarak ve çağa ayak uydurarak Türkiye’de de ilerlemektedir. Ülkemizde hem bakanlığımıza bağlı olarak hem de özel olarak mevcudiyetini devam ettiren müzelere sahiptir. Tüm bu bilgiler ışığında aşağıdaki bilgi sunulmuştur:

“Mevcut çağda Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı 188, yine Bakanlık gözetiminde özel olmak üzere 182, içerisinde Batıda yılın müzesi ödülü de kazanmış olan toplamda 370 müze mevcuttur. Yine Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı 131 Ören yerleri bulunmaktadır. Müzelerimizin nicel olarak çoğunluğu artmakta ve sadece varlıkları korumak, sergilemek gibi cansız, soğuk yer olmaktan ziyade milletin eğitim hakkı için

milli ve milletler arası toplantıların yapıldığı, gösterilerin düzenlendiği, konferansların yapıldığı, kültürel etkinliklerin düzenlendiği, yurdumuzun dünyaya duyurulmasında emek harcayan eğitsel ve kültürel kurum ve kuruluş mekânlarına dönüşmüştür.

Özellikle, dönemlerin en hızlısı olan bu dönemde içerisinde dünyanın büyük mozaik müzesi olan Gaziantep Zeugma Mozaik Müzesi, Kırşehir Kaman Kalehöyük Arkeoloji Müzesi, Eskişehir Eti Arkeoloji Müzesi, Aydın Müzesi, Tokat Arkeoloji ve Etnografya Müzesi gibi yeni müzeler açılmış, 50’den fazla müze modern müzecilik zihniyetine uygun yenilenmiştir” (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2014: 4).

Türkiye’de müzelere, müze eğitime ve müze-sanat ilişkisine önem verilmektedir. Bu bağlamda Türkiye’de de ödül alan müzeler mevcuttur. 1983 yılında Sadberk Hanım Müzesi ‘Avrupa Nostra’ ödülüne, 1984 yılında İstanbul’da yer alan Türk ve İslam Eserleri Müzesi ‘Seçkin Müze ödülüne, 1996 senesinde İstanbul’da yer alan Rahmi Mustafa Koç Endüstri Müzesi ise özel müze ödülüne layık görülen müzelerdir (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Ülkemizde var olan eski eserler, müzelerde saklanıp korunmaktadır. Korunan bu eserlerin mekânı olan müzeler, ülkemizde Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlıdır. Bu müzeler, Kültür ve Turizm Bakanlığı içerisinde yer alan Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü’ne bağlıdır ve burada demirbaşların, tarihi eşyaların kaydı tutulur ve ‘Kayıt Defteri’ne kaydedilir (Ören, 1994: 94).

2.1.3. Müzelerin Amaçları ve Görevleri

Amaç ve görev kelimeleri birbirinden farklılık göstermektedir. Bazı yayınlarda, bazı yerlerde amaç ve görev kelimeleri aynı anlamda kullanılmaktadır. Bu nedenle ‘amaç’ ve ‘görev’ kelimelerine değinmekte fayda vardır.

Amaç: Herhangi bir işin sonunda varılmak istenen sonuçtur. Ulaşmak istenilen sonuç, maksat, meram (TDK, 2021). Peşinden koşulan, ulaşılmak istenilen sonuç, erek, gaye (Kocaoluk ve Kocaoluk, 1982: 38).

Görev: Herhangi bir amacı gerçekleştirmek için yapılan iştir. Bir nesne veya bir kimsenin yaptığı iş (TDK, 2021). Bir canlı veya cansız varlığın yaptığı iş, o varlıktan beklenen vazife, eylem (Kocaoluk ve Kocaoluk, 1982: 173).

‘Amaç’ ve ‘görev’ kelimelerinin tanımından da anlaşılacağı üzere, iki kelime birbirinden farklı anlamlar içermektedir. Bütün kurum ve kuruluşların kendine ait amaç ve görevleri vardır. Müzelerin hem amaçlarını hem görevlerini yerine getirebilmesi ve topluma

hakkıyla hizmet edebilmesini vurgulayan ICOM, bunun için etik ilkelerin ve bazı standartların olduğunu belirtmiştir (Yılmaz ve Şeker, 2011). Müzelerin de kendi içerisinde ulaşmak istediği amaçları ve yaptığı görevleri literatürde, yapılan çalışmalarda verilmiştir. Bu farklı olan kelimelerden dolayı, müzelerin amaçları ile görevlerinin farklı başlıklarda verilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür.

Müzelerin Amaçları

Müzelerin kuruluşundan geldiği bu güne kadar amaçlarında ve görevlerinde farklılıklar yaşanmıştır. Çünkü müzeler, farklı kişiler tarafından kurulmuş, farklı yerlerde, farklı yaşıntılarda ortaya çıkmışlardır. Müzeler kurulduklarında tam anlamıyla tek amaçla kurulmuşlardır. Bu tek amaç ise ‘saklama’ amacıdır. Daha sonrasında ise bu amaç biraz genişleyerek saklama, koruma, sergileme, koleksiyon oluşturma gibi amaçlara bürünmüştür. Müze kurumları, bu amaçlar çerçevesinde kültürel miraslarımızı hem korumak hem geliştirmek amacıyla çalışmaktadırlar (Egüz ve Kesten, 2012). Müzeler, kültürel nesneleri tanıtmının yanı sıra bu eserleri korumayı da amaç edinmişlerdir (Özkoç ve Duman, 2008). Bazı eski dönemlerde bu saklama amacı oluşmuşken zamanla bu amaç sanat kavramıyla bütünleşerek hayatta uygulamaya geçilmiştir (Kaya Koçak, 2010: 2).

Müzeler, dünyada var olmakla beraber öncelikle yöneticiler, soylular bu durumdan faydalanmıştır. Asillerin, övünmek ve gösteriş yapmak amacıyla bazı eski eserleri, değerli taşları da topladıkları görülür (Şahin, 2007). Daha sonradan ise halk faydalanmaya başlamıştır. Halkın müzelerden faydalanması eski zamanlarda, önceden bazı ülkelerde ücret karşılığında yapılmıştır. Sonradan halktan ücret alınmayarak devletin, yöneticilerin hizmeti alanına dâhil edilmiştir. Günümüzde ise müzelerden öğrenciler, genel anlamıyla çocuklar faydalanmaktadır. Bu durum devletin halka, çocuklara sunmuş olduğu bir hizmettir.

Önceleri eski eserleri bulma, toplama, sergileme amacı olan müzelerin, günümüzde sosyolojik, pedagojik gibi içerikleri oluşturulmuş, hatta üniversitelerde ‘Müzeoloji’ adıyla anabilim dalları açılmıştır, yani günümüzde müzenin amacı eserleri depolamaktan ziyade eğitimidir (Keleş, 2003; Şahan, 2005; Karataş, 2011). Yine bu konuyla ilgili Ören (1998), şunu ifade etmektedir: Müzelerde günümüz zamanlarında önemli değişimler yaşanmış, önceleri müzelerin amacı sadece nesneleri toplayıp gösterişe açmak iken günümüz zamanlarında nesneleri toplamak, sergiye açmak, onları korumak, eğitime açmak gibi

amaçları da benimseyerek üstlenmiştir (Güleç ve Alkış, 2003; Dilli ve Bapoğlu Dümenci, 2015: 219).

Toplumların geliştirilmesi ve eğitilmeleri için var olan müzeler, sanata, bilime ve sosyal hayata yönelik amaçlar taşımaktadır ve müzelerin asıl amaçlarından farklı olarak eğlenme ve eğitim amacı da bulunmaktadır (Cengiz, 2006: 89-104; Yeşilbursa ve Uslu, 2014).

Müzeler, doğa üzerinde bulunan, yeryüzüne çıkarılan nesnelerle insanların bilgisi ve hoşnutlarının üretimi sonucu meydana gelen eserleri, tarih yolculuğu içinde üzerinde düzenlemeler yaparak halka arz etmek ve tarih ilerisindeki insanlığa aktarmak amacını kendisine görev olarak üstlenmiştir (Şahin, 2007). Müzeler, insanoğlunun kültür açısından birikimini gelecekteki bireylere aktarmayı amaçlar (Atınç ve Karadeniz, 2011: 523). Müzenin amacı, kültürel kalıntıları ve toplumları tanıtmak, geçmişle günümüz arasında bağ kurmak, eski eserleri tanıtmaktır (Kaya Koçak, 2010).

Müzelerin amaçlarından bir tanesi de öğrencilere yönelik eğitim vermektir. Günümüzde müzeler, okullarla işbirliği yaparak öğrencilerin eğitim alması için çalışmaktadır. Müzelerde eserler, sergilenip, korunup, eserlerle ilgili bilgi verilmesinin yanında kalıcı öğrenme de sağlanır (Sönmez, 2011). Müzeler, halka hizmet vermenin yanında çalışmalarını; toplamak, belgelemek, korumak, sergilemek ve eğitim olmak üzere beş amaç etrafında durmaktadır (Karataş, 2011).

Eğitim konusunda çeşitlenen müzelerle beraber eğitim müzeleri de açılmıştır. Eğitim müzeleri bireyin, öğrenmesi, gelişmesi, kendini tanıması amacıyla önemlidir. 1984 senesinde yapılan Amerikan Ulusal Sanat Eğitimcileri Topluluğu'nun düzenlemiş olduğu toplantıda müze eğitiminin sanat hakkında bireyde olumlu tutum oluşturma, görsel olarak gelişimi sağlama, kültürel özellikler hakkında bilgilendirme sağlama, sanatı eleştirebilme gücü kazandırma gibi amaçlarının olduğundan söz edilmiştir (Şahan, 2005; Pekgözlü Karakuş, 2012). Müze eğitimi, ziyaretçilerle eserler arasında iletişim kurma amacını da taşımaktadır (Tezcan Akmeahmet ve Ödekan, 2006).

Müzelerin çeşitli türlerinin olduğu bir önceki konularda söylenmişti. Meselâ, eğitim müzeleri, çocuk müzeleri, genç müzeleri şeklinde olduğu vurgulanmıştı. İşte müzelerin bu çeşitlerine göre küçük bir şekilde de olsa amaçları değişmektedir. Amaç tamamen müzenin çeşidine göre değişmemektedir. Aynı amaç doğrultusunda, kişisel gelişimi sağlamak, toplumu eğitmek ve toplumda iletişimi sağlamak amacıyla birçok müze türünün ortaya

çıkmaaya başladığı görölmektedir (Kervankiran, 2014). Her müze, konusu, türü ne olursa olsun genel özellikleri ve amaçları taşımaktadır. Bu tür müzeler sadece kendilerine özel amaçlarını genel amaçlarına eklemektedirler. Müzeler yapıları, vasıtaları ve amaçları değişik de olsa kütüphaneler, arşivler ve bilgi doküman yerleri ile hem aynı tarihin hem de ortak çalışma alanlarının sahibidirler (Uralman, 2006: 252). Aynı zamanda bu müzeleri gezerken bireyin ne hissettiğı, kendisi için müzede neyi önemli bulduğı, neyden ders aldığı da önemlidir. Ziyaretçiler ve müzelerin çeşitliliğı göz önüne alındığında ziyaretçilerin müzeleri neden ziyaret ettiklerini, müzede ne yaptıklarını ve bu ziyaretten ne anlam çıkardıklarını anlamaya çalışmak önemlidir (Falk ve Dierking, 2013: 23). Bu bağlamda farklı türde bir müze olan çocuk müzeleri için Şahan (2005), şunu ifade etmektedir: Çocuk müzeleri, çocuğun ilgisi ve çocuğun öğrenme biçimi ile yakın ilişkili olmayı amaç edinir. Harrison (1963), bir yazısında, müzenin amacının sadece bilgi vermek olmadığını, bireyin hayal gücünü ve duygularını geliştirmek olduğunu, bunun için güçlü etken olduğunu ifade etmektedir (Tezcan Akmehmet ve Ödekan, 2006: 53).

Yapılan çalışmalarla da müzelerin amaçları belirlenmektedir. Bu durumda Yılmaz (2011), yaptığı araştırmasında, ziyaretçilerin %77'sinin müzeyi kültürel amaçlı ziyaret ettiğini, %19'unun dinî amaçlı ve %4'ünün ise diğer amaçlarla (ilk defa ziyaret etme, eğlence vb.) ziyaret ettiğini çalışmalarıyla sonuçlandırmıştır.

Müzelerin amaçları literatürde yukarıdaki şekillerde ifade edilmektedir. Başka bir kaynakta ise şu şekilde ifade edilmektedir:

“Müzeler, bir taraftan kendisine has görevi olan topladığı, sakladığı, depoladığı varlıklarla tarihsel havayı içinde barındırma amacını ortaya koyarken diğer taraftan halka açma, ile koruma gibi çalışmalarıyla da eğitim amacını da gerçekleştirerek kendi bünyesinde bütünlük kazanmayı başarmıştır. Bu durum karşısında müzelerin hem kültürel hem de eğitim amaçları şu şekilde açıklanabilir:

- ❖ *Müzelerin geçmişi, amacı, işlevi ve müzenin diğer çeşitliliğı ile ilgili bilgi sağlama*
- ❖ *Kültür ve milletler, müze ve sanat, müze ve eğitim, müze ve toplum konularında bilgi yükleme*
- ❖ *Müzelerde zanaat eğitiminin kazanılmasını sağlama*
- ❖ *Müzelerde sergilenen çeşitli devletlere ait kültürleri inceleme ve bunlar arasında değerlendirme yapmayı sağlama*
- ❖ *Müzelerde gösterişe açılan zanaat eserlerinin dikkat çekmesini, bu eserleri korumayı ve bu eserlere ilgi duyulmasını sağlama*
- ❖ *Müzelerde zanaat eğitime katılan bireylerin kendi sanatsal eserleriyle buradaki eserlerin karşılaştırmasını yaparak eleştiri yapabilmelerini, sağlamak” (Sölpük, 2015: 70).*

Müzelerin Görevleri

Müzeler, ilk kurulduklarında nasıl ki belli bir amaçla kuruldular ise bu amacın yanında belli görevleri de üstlenmişlerdir. Müzeler de her kurum gibi kendine has bazı görevler edinmiştir. Bu görevlerinin en başında tabii ki bireye kültürünü, geçmişini ve yaşamının bazı parçalarını göstermek görevi yer almaktadır. Birey, geçmiş yaşamlara ait, kültürüne özgü yaşam biçimlerini ve kullanılan bir takım eşyaları müzelerden öğrenmektedir. Müzelerin ilk görevlerinden biri de işte bu eşyaları göstermektir. Bireylerin, bilgiye ulaşmak için var olan istek ve ihtiyaçlarını gidermek için bir kurum namına müzelere ağır görev sunulmaktadır. (Özkoç ve Duman, 2008). Çünkü insanlar geçmişe dair olan merak duygularını bu bilgi kurumlarından gidermektedirler. Müze sergilerinde ziyaretçi ile eser arasında bir alışveriş vardır ve bu alışveriş sonucu izleyicinin dikkati çekilir ve izleyici bağımsızlık kazanır (Bagherebadian, 2015). Müzeler bu yönüyle bireylerin bilgi alışverişini sağlamaktadır.

Müzelerin amaçlarında olduğu gibi görevlerinde de değişiklik kendini göstermiştir. Müzeler ilk kurulduklarında, eski eşyaları bireylere sunarken günümüzde artık eğitim görevini de üstlenmiştir. Buna benzer şekilde müzeler, geçmişten günümüze kadar farklı görevlere sahip olmuştur. Bu konuyla ilgili literatürde farklı bilgiler sunulmuştur.

Modern müzenin temel görevinin yanı sıra araştırabilme, iletişim kurabilme, sosyal ve kültürel çalışmalar yapılabilme ve eğitim görevinde olan merkezlerdir (Keleş, 2003; Pekgözlü Karakuş, 2012; Selanik Ay ve Kurtde Fidan, 2014; Demir, 2015). Müzeler, insana geldiği kültürünü vermekle kalmayarak kültürlerarasında köprü görevini de görmektedir (Özçelik Tezel, 2007; Karataş, 2011). Bir başka ifade ise şu şekildedir; müzelerin birinci görevi toplama ve koruma iken ikinci görevi tam anlamıyla eğitimidir (Şahan, 2005; Kaya Koçak, 2010; Kervankiran, 2014). Cengiz (2006) ise, müzelerin birincil görevlerinin şimdiki nesil ile gelecek nesillere tarihi ve kültürel mirasın korunarak aktarılmasını sağlamak olduğunu söylemiştir.

Müzelerin, tarihe ait nesneleri toplama, bu nesneleri saklama ile araştırma, soruşturma görevlerinin nezdinde eğitim işlevi ve görevlerinin bulunduğu geçmişten bugüne vurgulanmaktadır (Aktekin, 2008; Dilli, 2014). Bu eğitimi müzeler, önceleri okullara nesne vererek sağlarken günümüzde müzelerde bilgi vermek için mekânlar bulunmaktadır ve müzeler öğretmenlerle işbirliği içerisinde dirler. Literatürdeki birçok çalışmada müzenin

eğitim görevinin olduğuna değinilmiştir. Bu konu ile ilgili Tezcan Akmeahmet ve Ödekan (2006) ile Boyraz (2012) şunu ifade etmektedirler; müzeler eğitim amacını kuruluşundan itibaren göstermektedirler, fakat müzelerin eğitim işlevi, 20. yy.ın ortalarından beri temel işlevi olmuş ve eğitim yoluyla ziyaretçilerin eserlere ulaşması en önemli görevlerinden kabul edilmiştir ama bunun dışında müzelerin şu görevleri de mevcuttur;

- ❖ İnsanların sanat konusunda estetik gelişimini sağlamak ve geleceğin sanatçılarını hazırlamak,
- ❖ Bireyin zihinsel gelişiminin sağlanmasına katkıda bulunmak.

Bir başka kaynakta da müzelerin belli kurumların görevlerini paylaştığından bahsedilmiştir. Milleti oluşturan kültürel değerleri korumak ve bilime dayalı kuralları halka aktarmak görevi ilgili kurum ve kuruluşlar kadar aynı zamanda müzelere de aittir (Mercin, 2006). Müzelerin toplumun yararına karşı görevleri de vardır ki müzeler bireylere ilham kaynağı olan, bireylerin hayat kalitesini yükselten kuruluşlardır (Onur, 2012).

Bu ifadelerden farklı olarak literatürde müzenin görevleri (işlevleri) farklı şekillerde de ifade edilmiştir. Uralman (2006), müzelerin işlevlerinin genel olarak şu şekilde üç başlık altında toplandığını söylemiştir:

- 1) *“Koruma*
 - ❖ *Koleksiyon yönetimi*
 - ❖ *Belgeleme*
 - ❖ *Saklama-koruma ve onarım*
 - ❖ *Mekân ve mimari tasarım*
- 2) *Araştırma*
- 3) *İletişim*
 - ❖ *Sergileme*
 - ❖ *Eğitim.”*

Diğer taraftan literatürde farklı işlev sıralamaları yapılmıştır. Bunlar ise şu şekildedir:

“Müzelerin işlevleri toplama, belgeleme (arşivleme), koruma (bakım-onarım), sergileme ve eğitimden oluşur.

1) Müzelerin Toplama İşlevi

Müzeler, eserlerini toplarken farklı yöntemlere başvurur. Bunlar satın alma, kazı, bağış (hibe) ve değiş tokuş yöntemleriyle elde etme olarak sıralanabilir.

2) Müzelerin Belgeleme İşlevi

Eserleri belgeleme, kaydetme, arşivleme, araştırma ve sistemli olarak sıralamadan oluşur.

3) **Müzelerin Koruma İşlevi**

Müzelerin ilk işlevidir. Müzelerde, eserlerin korunması için malzemelerin bozulmasına, yıpranmasına neden olan yıkıcı etkenlere karşı önlemler alınmaktadır. Müzeler, sadece eserler yoluyla bilgi aktarma değil, bireylere koruma bilinci kazandırma bakımından da önemli kurumlardır.

4) **Müzelerin Sergileme İşlevi**

Sergileme, müzelerdeki eserlerin insanlarla buluştuğu andır. Müzeler, kültür hizmeti veren kurumlar arasında yer alır; sergi gibi aktivitelerle ilgi çeker.

5) **Müzelerin Eğitim İşlevi**

Müze, insanlara ilgi çekici ve özgür bir öğrenme ortamı sağlar. Öğrenme, kitap veya okul ile sınırlı değildir. Bugün müzeler okul ve toplumla işbirliği yaparak 'duvarsız sınıf'ın önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Müzede eğitim kapsamında oyunlar, dramalar, atölye çalışmaları, tartışma oturumları vb. etkinlikler de yapılabilir.

Müzeler, eserleri barındırma ve gelecek kuşaklara aktarma, sanat ve eğitim kurumu olmanın yanında kütüphaneleri, sergileri, toplantıları, çok işlevli salon ve atölyeleri, açık alanları ile hoşça vakit geçirten, eğlendirirken öğreten mekânlardır” (Demirci, 2009: 79-86; Ekelik, 2010: 23-26; Sönmez, 2011: 43-46; Peker, 2014: 13-16; Karakaya, 2015: 8-11; Sölpük, 2015: 22; Yücel Kurnaz, 2015: 20-24).

2.1.4. **Müze Türleri**

Müzeler ilk kuruldukları zaman tek türde müze olarak var olmuşlardır. Bu tür müzeler ise asillerin, soyluların ya da yöneticilerin özel eşyalarını halka sergilemek amacıyla yapılan gösteriş amaçlı müzelerdir. Daha sonradan müzeler, kümülatif bir şekilde ilerlemiştir. İnsanlardaki toplama, biriktirme davranışları günümüzde oluşmuş bir olgu değildir, antik çağdan beri gelişerek ilerlemektedir (Sönmez, 2011).

Müzelerde eski zamanlardan beri eski eserler toplanıp sergilenmek istenmiştir. Müzeler bu sergileme özelliğinden dolayı eski çağlardan beri gelişerek günümüze kadar gelmiş ve çeşitlerine göre sınıflandırılmıştır. Keza müzelerde hem idari hem koleksiyon açısından değişiklikler yaşanmıştır (Sönmez, 2011). Müzecilik, toplumda oluşan ihtiyaç ve gereksinimler doğrultusunda gelişerek faklılaşmıştır (Çerkez, 2011). Müzeler, özelliğine, bağlı olduğu kuruma, sergilendiği yerlere göre sınıflandırılabilir.

Müzelerin sınıflandırılmasında birçok sınıflama türü görülmüştür. İlk defa yapılan sınıflandırmada arkeoloji müzeleri ile etnografya müzeleri olmasına karşın, günümüzde yüzlerce müze türüne ulaşılmıştır (Yücel Kurnaz, 2015). Bazı araştırmacılar, müzelerin

türlerini farklı olarak sınıflandırmışlardır. En genel ve tercih edilen türde sınıflandırma ise her olguda olduğu gibi müzelerde de mevcuttur.

Müzelerin bazıları devlete bağlı genel müzelerken bazıları özel müzelerdir. Türkiye’de özellikle arkeoloji müzeleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı’na bağlıdır (Sönmez, 2011: 28). Müze özelliklerinin ve müze çeşitlerinin artması farklı müze türlerinin oluşmasını sağlamıştır. Aşağıda, yapılan farklı müze türlerine yer verilmiştir.

ICOM, Hollanda ve Norveç’te yapmış olduğu, 16. ve 17. Genel Kurul Toplantıları’nda sonuç bildirgesi yayımlamış ve müzeler en geniş anlamda şu dört başlıkta gruplandırılmıştır;

- 1)Bağlı bulunduğu idari birimlere,
- 2)Bölgesel özelliklerine,
- 3)İşlevsel yapılarına ve
- 4)Koleksiyon çeşitlerine göre gruplandırılmıştır (Karakaya, 2015).

Bazı araştırmalarda ise müze türleri farklı olarak sınıflandırılmıştır. Bu farklı türler şu şekildedir; “Önce (2003: 16), müze türlerini aşağıdaki gibi gruplandırmıştır:

- 1)Tarih ve Sanat Müzeleri
- 2)Arkeoloji ve Etnografya Müzeleri
- 3)Arkeoloji Müzeleri
- 4)Etnografya Müzeleri
- 5)Anıt Müzeleri
- 6)Müze Evleri
- 7)Devrim Müzeleri
- 8)Askeri Müzeler
- 9)Özel Müzeler
- 10)Açık Hava Müzeleri” (Kaya Koçak, 2010: 18).

Aşağıda bir başka araştırmacının müze türleri yer almaktadır. “Karpuz (1997: 7-8), müze türlerini şu şekilde sıralamaktadır;

- 1)Sanat-Arkeoloji Müzeleri,
- 2)Tarihsel Müzeler,
- 3)Modern Sanat Müzeleri,
- 4)Etnografya Müzeleri,
- 5)Açık Hava Müzeleri,
- 6)Tabiat Tarihi Müzeleri,
- 7)Bilim Müzeleri-Teknik Müzeler,
- 8)Spor Müzeleri,
- 9)Müzik ve Müzik Tarihi Müzeleri,
- 10)Tiyatro, Fotoğraf-Film gibi sanat alanları ile ilgili müzeler,
- 11)Çocuk ve Gençlik Müzeleri ile

12)Özel Amaçlı Müzeler” (Ekelik, 2010: 7; Sönmez, 2011: 29).

Abacı’nın (1996: 8) yaptığı müze türleri sınıflaması aşağıdaki gibidir:

- 1)“Sanat Tarihi Müzeleri
- 2)Sanat Müzeleri
- 3)Tarih Müzeleri
- 4)Bilim Müzeleri
- 5)Diğer Müzeler” (Çerkez, 2011: 24).

Doğan’ın (1989: 23) yaptığı müze türleri sınıflaması şu şekildedir:

- 1)“Bağlı Oldukları Kurumlar Açısından Müzeler
- A. Milli Müzeler
- i.Bakanlık Kanadıyla Devlete Bağlı Müzeler
- ii.Belediye Kanalıyla Kent İdaresine Bağlı Müzeler
- B. Özel Müzeler
- C. Vakıf Müzeleri
- D. Üniversite Müzeleri
- E. Askeri Müzeler
- 1) Konuları Açısından Müze Çeşitleri
- A. Arkeoloji ve Tarih Müzeleri
- B. Güzel Sanatlar Müzeleri
- C. Etnografya ve Halkbilimi Müzeleri
- D. Bilim ve Tabiat Tarihi Müzeleri
- E. Açık hava Müzeleri
- F. Anıt ve Saray Müzeleri
- G. Bölge Müzeleri
- H. İhtisas Müzeleri
- I. Eğitim Müzeleri” (Çerkez, 2011: 24-25).

“UNESCO’nun 1958 senesine ait Brezilya Bölgesel Semineri’nde tarif edilen görüşmelere göre müzeler, alakadar oldukları bilim dallarına göre aşağıdaki gibi gruplandırılmıştır:

- 1) Arkeoloji, Tarih ve Kültürel Miras
- 2) Sanat
- 3) Modern Sanat
- 4) Etnografya ve Folklor
- 5) Doğa Tarihi
- 6) Bilim ve Teknoloji
- 7) Bölge
- 8) Uzmanlık
- 9) Üniversite
- 10) Diğer Müze Türleri” (Yücel Kurnaz, 2015: 25).

“ICOM’un 1995 yılında yapmış olduğu müze türleri şu şekildedir:

- 1) Koleksiyonlarına,
- 2) Bağlı oldukları Yönetim Birimlerine,
- 3) Hizmet Ettikleri bölgeye,
- 4) Hitap Ettikleri kitleye,
- 5) Koleksiyonlarını sergiledikleri mekânlarına göre

6) *Temalarına göre müzeler, farklı müze türleridir” (Buyurgan ve Mercin, 2005: 31-35).*

“Çay (1982: 22-23) ise müze türlerini şu şekilde sıralamaktadır:

- 1) *Sanat Müzeleri*
- 2) *Modern Sanat Müzeleri*
- 3) *Arkeoloji ve Tarih Müzeleri*
- 4) *Etnografya ve Folklor Müzeleri*
- 5) *Tabii İlim Müzeleri*
- 6) *İlim ve Fen Müzeleri*
- 7) *Bölge Müzeleri*
- 8) *İhtisas Müzeleri ve*
- 9) *Üniversite Müzeleri” (Ekelik, 2010: 8).*

Görüldüğü üzere, müzenin farklı türleri sınıflandırılmıştır. Genel olarak bakıldığında sınıflamalar ve içerikleri birbirine yakın olarak yapılmıştır. Bu çalışmada ise en geniş anlamlı, ayrıntılı müze türlerine yer vermeye çalışılmıştır. Keza müze türleri şu başlıklarda sıralanabilir:

2.1.4.1. Koleksiyonlarına Göre Müzeler

Bu müzeler, yararlı olma, eğlenceli özelliklerine ve eğitim amaçlarıyla oluşturulmuş müzelerdir (Sönmez, 2011: 30). Bu müze çeşitleri şunlardır:

Genel Müzeler

18., 19. ve 20. yy.ın ilk zamanlarında meydana getirilen müzelerdir ve genel müze oldukları için farklı türde, çeşitli eserler barındırmaktadırlar. Bu müzeler, içerisinde birçok farklı türde koleksiyonları barındırmaktadırlar ve müze türleri içerisinde en ideal müze türü olarak kabul edilirler, fakat bu müzeler çok yaygın değildir (Yücel Kurnaz, 2015: 26).

Arkeoloji Müzeleri

Arkeolojik kazıların yapılması ile ortaya çıkarılan eserlerin sergilendiği müzelerdir. Arkeolojik çalışmalar sonucu Türkiye’de bu müze türleri yaygındır ve birçok ilde arkeoloji müzeleri vardır (Sönmez, 2011).

Sanat Müzeleri

Bu müzeler, resim, heykel, görsellik gibi sanat değeri taşıyan eserlerden oluşmaktadır. Sanatsal değer taşıyan fakat eserlerin bilimselliğinin de kabul edildiği sanat eserlerini toplayıp yüzyılların sanat eserlerini, sanat akımlarını veya sanatçıların kronolojik sırayla

koleksiyonlarda sergileyen ve gelişmeleri de takip eden müzelerdir (Ekelik, 2010; Sönmez, 2011; Yücel Kurnaz, 2015).

Tarihi Müzeler

Tarihe ait olan eserleri, şehirleri, eşyaları sergileyen müzelerdir. Bu müzeler arkeoloji müzelerine de benzetilmektedirler ama arkeoloji müzelerine göre farklı özelliklere sahiptirler (Sönmez, 2011; Yücel Kurnaz, 2015).

Etnografya Müzeleri

İnsanlığın kültürel birikiminin sergilendiği müzelere etnografya müzeleri denilmektedir. Bu tür müzeler, toplumun kültürünün nesilden nesile aktarılması için önemlidir (Demir, 2015: 17).

Doğa Tarihi ve Jeoloji Müzeleri

Tabiatta bulunan, nitelikleri gereğince sınıflandırılmış olan, eski zamanlardan kalan fosil, mineral, taş gibi nesneleri barındıran müzelerdir (Ekelik, 2010). Bu müzeler zooloji, botanik ve bitkiler, fosiller ve mineraller gibi başlıklara ayrılmaktadır (Sönmez, 2011). Türkiye’de doğa tarihi ve jeoloji müzelerine tek örnek vardır. Bu örnek ise 1968’de Ankara’da Maden Tetkik Arama Enstitüsü Genel Müdürlüğüne bağlı bulunan ‘Tabiat Tarihi Müzesi’dir (Gerçek, 1999: 455).

Bilim Müzeleri

Toplum için bilim konusunu ve teknolojiyi ele alan müzelerdir. İçeriği, mekânı ve koleksiyonları gibi özellikleriyle bilim ve teknik eserlerinin sergilendiği müzelere bilim müzesi denir (Demir, 2015).

Planetaryumlar

Bu tür müzelerin oluşmasının amacı, gökyüzünün sanal mekânlarda nasıl canlandırılması gerektiği ile ilgilidir (Yücel Kurnaz, 2015). Bu tür müzelerin konuları, astronomiyi gözlemlemek, uzayın, galaksinin ve evrenin araştırılması ve incelenmesi, güneş sistemi gibi içeriklerden oluşmaktadır (Ekelik, 2010).

Endüstri Müzeleri

Endüstri, tarihte kendini Sanayi Devrimi ile ortaya çıkarmıştır. Bu tür müzeler, bütün teknolojik gelişmeleri kapsamakla beraber fabrikalar, santraller gibi endüstri kolları da bu müzelerin içinde yer alır (Sönmez, 2011: 34).

Ekonomüzeler

Konu babında ekonomüzelerle yakın olan bu müzeler, saklama, sorgulama, araştırma, gösterişin yanında kar amacı da gösterirler ve sanayileşmenin gelişmesiyle beraber geleneksel icatların da tanıtımının yapıldığı ve aktif şekilde hayata geçirilmeye çalışılan ekonomüzelerin kaplamında tarım, zanaat gibi mevzulara yer verilir (Ekelik, 2010; Sönmez, 2011; Demir, 2015). Bu tür müzeye Gaziantep'te yer alan Medusa Cam Eserler Müzesi örnek olarak verilebilir (Yücel Kurnaz, 2015).

Panoromik Müze

Büyük olay ya da olguların küçültülerek gösterilmiş hallerine denir. Örnek olarak, Belçika'da bulunan Waterloo Savaşı Panoraması, Osmanlı Rus Savaşı Panoraması ve İstanbul'da bulunan Panorama 1453 Fetih Müzesi verilebilir (Yücel Kurnaz, 2015). Bunun dışında Şekil 23 ve Şekil 24'te yer alan Kahramanmaraş kalesinde bulunan Maraş'ın Kurtuluş Olayı da bu müzeler arasında sayılabilir.

Şekil 23: Kurtuluş Müzesi(Kahramanmaraş) (Fotoğraf: Fatma Nur KALA 2017)

Şekil 24: Kurtuluş Müzesi (Kahramanmaraş) (Fotoğraf: Fatma Nur KALA 2017)

2.1.4.2. Bağlı Oldukları Kurumlara Göre Müzeler

Müzeler, kurulduklarında belli bir kuruma bağlı olarak kurulurlar. Bu türe bağlı olan müzeler şunlardır:

Devlet Müzeleri

Bu müzeler, devletin eserleri muhafaza etmek ve eserlere sahip çıkmak maksadıyla kendi bünyesinde açmış olduğu müzelerdir. Bu tür müzeler, eski eserleri korumak ve bu eserleri değerlendirmek amaçlı kurulmuşlardır (Ekelik, 2010; Sönmez, 2011). Türkiye'deki müzelerin çoğu, Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlıdır.

Belediye Müzeleri

Bu tür müzeler, devlete bağlı olarak çalışabilir, devlet destekleyebilir ve denetleyebilir, çünkü bu tür müzelerin ortak amacı halka hizmet etmektir (Ekelik, 2010; Yücel Kurnaz, 2015).

Özel Müzeler

Bu tür müzelerin kuruluşundan ve sorumluluğundan özel kişi veya kurumların sorumlu olmasından dolayı kurulan müzelerdir. Bu tür müzeler de yine devlet tarafından denetlenebilme yetkisine sahiptir.

Vakıf Müzeleri

Bu müzeler, eski eserleri, kültürel eserleri kendi emekleriyle korumak için kurulmuşlardır. Ülkemiz, Türk-İslam kültürlerinin önemli büyük değerlerinden biri olan vakıf geleneği sayesinde sayısızca eski varlıklar koleksiyonuna sahip bir ülkedir ve Vakıflar Genel Müdürlüğü Bünyesinde müzesi Kurulmuştur (Bayraktaroğlu, 2011: 608-609).

Eğitim Kuruluşlarına, Üniversitelere Bağlı Müzeler

Eğitim maksatlı kurulan bu tür müzeler, eğitim için araştırma, sergileme, inceleme ve öğrenmek için kurulan müzelerdir. Eğitimin her kademesinde bu tür müzeler bulunabilir (Sönmez, 2011: 36).

Askeri Müzeler

Bu müzelerde askerî nitelikli eserler yer almaktadır. Savaşlara ait eserler, askerlik özelliği gösteren, mücadele etmede kullanılan, başarı haritası sergileyen eserler bu tür müzelerde sergilenmektedir. Burada sergilenen eserler sadece tek bir ülkeye ait eserler olmayabilir (Ekelik, 2010; Sönmez, 2011).

Kent Müzeleri

Bir kentin şimdiki durumuna gelebilmesi için geçirmiş olduğu tüm aşamaları, kendine özgü ürünlerini, o kente ait fotoğrafları barındıran müzelerdir (Buyurgan ve Buyurgan, 2012; Akt. Yücel Kurnaz, 2015: 33).

2.1.4.3. Hizmet Alanlarına Göre Müzeler

Bölge Müzeleri

Bölge müzeleri şehirlerden uzakta kurulan, yöresel, coğrafik ya da mahalli konularla ilgili olan müzelerdir (Sönmez, 2011; Yücel Kurnaz, 2015).

Halk Müzeleri

Herhangi bir halka özgü kültürü yansıtmak için kurulmuş olan müzelerdir. Bu tür müzeler ev, kasaba veya çiftlik şeklinde olabileceği gibi etnografya müzeleriyle iç içedir (Ekelik, 2010; Sönmez, 2011; Yücel Kurnaz, 2015).

Ekomüze

Bu tür müzeler farklı kültürel yapıya sahip olan toplumların, azınlık durumundaki kültürlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla kurulmuştur (Yücel Kurnaz, 2015: 37).

Uzmanlık Müzeleri

Sergilediği koleksiyonları sadece bir konuda toplayan müzelerdir ve Türkiye’de son yıllarda kurulmaya başlamıştır (Demir, 2015). Bu tür müzeler, sadece bir konu üzerinde derinlemesine çalışır. Sağlık müzesi, oyuncak müzesi, karikatür müzesi bu tür müzelere misal olarak sunulabilir (Buyurgan ve Mercin, 2005).

Çocuk, Sanat ve Gençlik Müzeleri

Bu türdeki müzeler, çocuklar ve gençler için, onların eğitimi ve sanata dair ilgi, görüş ve önerileri için kurulmuş olan müzelerdir. Bu müzeler bağımsız kurulabilecekleri gibi diğer müzelerin içerisinde de kurulabilirler (Ekelik, 2010).

2.1.4.4. Koleksiyonlarını Sergiledikleri Mekânlara Göre Müzeler

Açık Hava Müzeleri

Bu tür müzeler, müze türünün adından da anlaşılacağı üzere eserlerin dışarıda yani açık havada sergilendiği müzelerdir. Bu müzeler genellikle eski zamanlardan kalma, taşınmaz eserlerin ve doğa olayları tarafından oluşturulmuş yapıların halka açıldığı müze türleridir. Bu müzeler, kırsal açık hava müzeleri, bölgesel açık hava müzeleri ve ulusal açık hava müzeleri olmak üzere üç gruba ayrılır (Sönmez, 2011: 39).

Anıt Müzeleri

Mimarî özellikleri ve tarihi yapı olması bakımından değerli kabul edilen eserlerin müzeye dönüştürülmesiyle oluşan yapılardır (Ekelik, 2010). Bu müzeler, cami, kale, kilise, anıt ve tapınaklardan oluşur (Buyurgan ve Mercin, 2005). Bu tür müzeler genelde dinî değer taşıması açısından önemli olup insanların gezmek ve görmek istedikleri yerler arasındadır denilebilir.

Müze Evler

Bu tür müzeler, hem önemli kişilerin vefatından sonra kullanılmayan evlerinin müzeye çevrilmesiyle hem de oluşturulmuş evlerin bazı şehirlerde mimari yapılarından dolayı önemli görülmesiyle oluşturulan müzelerdir.

2.1.4.5. İşlevlerine Göre Müzeler

Tek Kişilik veya Bir Nesneyi Konu Alan Müzeler

Sadece tek bir varlığı veya tek bir kişiyi anlatan, gösterime sunan müzelerdir. Bu müzeler, sadece konu aldıkları kişiyi veya nesneyi ifade ederler.

Atatürk Evleri (Müzeleri)

Atatürk Müzeleri, adından da anlaşılacağı üzere Atatürk'ün yaşadığı, hayatını sürdürdüğü, oturup kalktığı, misafirlerini ağırladığı, işlerini ve toplantılarını sürdürdüğü, yaşamını geçirdiği evleri, sarayları, köşkleridir (Sönmez, 2011: 41).

Devrim Müzeleri

Bu müzelerin diğer türdeki müzelerden farkı, bu müzelerin nesnelere değil nesnelerle birlikte anlatılmak istenen amaca vurgu yapmasıdır (Ekelik, 2010). Türkiye'de devrim müzeleri bulunmamaktadır (Yücel Kurnaz, 2015).

Sanal Müzeler

Teknoloji, günümüzde gelişerek kendini göstermektedir. Müzeler için de teknoloji kendini göstermiştir. Müzeleri gezemeyen, ulaşım imkânı olmayanlar için sanal müzelerle internet üzerinden müze gezisi yapılabilir. İnternet, müzelere gelemeyen fakat müzedeki eserleri görmek isteyenler için ulaşım imkânı sağlar (Sönmez, 2011: 42).

2.1.5. Müzelerin Eğitimdeki Yeri ve Önemi

Eğitim, günümüzde en önemli ve en çok değer verilen konular arasındadır. Bu yüzden eğitimin hayatın içinde yer alması önem arz etmektedir. Çünkü öğrenci, öğrendiği birçok bilgileri, okulda kazanmakta ve yaşamıyla da pekiştirmektedir. Müzeler de bu bilgilerin pekiştirildiği yerlerden biridir. Bir müze öncelikle kendi sergilediği eserlerle var olur, sonra onları sürekli sergileyeceği bir sergisinin olması gerekir ve en sonunda da eserleriyle

toplum arasında bağ kurması gereklidir (Atagök, 1999). Bu bağ sayesinde müzede yapılan eğitim ile bireyler topluma ait olan eserlere karşı, bir nevi topluma karşı olumlu tutum geliştirmeyi kazanabilecektir. Aynı zamanda müze eğitimi bireyde değerlerin kazanılmasını da sağlamaktadır (MEB, 2009: 9).

Eğitimimizde ise yaparak yaşayarak öğrenme yaklaşımı yer almaktadır. Öğrencilerin yaşamla iç içe durumda iken öğrenmesi ve öğrendiklerini hayatta uygulaması günümüzde beklenen ve istenilen bir durumdur. Müze eğitiminin yapılandırmacı yaklaşıma göre uygulanması ve öğretmenlerinin iyi seçilmesi bu bağlamda önemlidir ve bu durumda öğrencileri müzeler hakkında bilgilendirmek için ‘müze eğitime’ ihtiyaç duyulmuştur (Şar ve Sağkol, 2013). Öğrencilerin, erken yaşlarda beceri ve davranış kazanmaları için müze eğitimlerini yapılandırmacı yaklaşımla birleştirerek öğrencilerin merak duygusuna hitap edecek öğretmenlere ihtiyaç vardır (Demirel, 2020).

Günümüzde çağdaş öğrenme yöntemleri temele alınmaktadır. Çağdaş öğrenme yöntemlerinde ise öğrenci aktif durumdayken öğretmen öğrenciye rehberlik eden kişidir. Burada müzelerde yapılan öğrenme şekli ise hem okul dışı öğrenmeye girerken hem de öğrencilerin aktif olduğu çağdaş öğrenme yöntem ve tekniklerine girmektedir denilebilir. Çünkü öğrenci gezmiş olduğu müzelerde hem müze görevlilerine hem de öğretmene soru sorarak bilgi alma hakkına sahip olmaktadır. Bu bağlamda öğretmen, öğrencilerin aktif olarak katılımlarını sağlamak için yapılması gerekenleri yapmalıdır (Kaya Koçak, 2010).

Müzeler de artık yaşamımız içerisinde olan ve eğitimi de üstlenen kurumlardan biri olmuştur. Okullarla işbirliği yaparak ve bünyesinde eğitim birimleri açarak öğrencilere hatta yetişkinlere yönelik eğitim vermektedir. Özellikle öğrencilerin, var olanları ve kültür değerlerini tanıma ve onları koruma bilincine sahip olması için müzeler, öğren yerleri, arkeolojik kalıntılar ve tarihi yerler eğitim amaçlı ve laboratuvar olarak kullanılmaktadır (Gögebakan ve Buyurgan, 2013: 192). Günümüzde müze eğitimi, atölyeler, sergiler, bireylere, yetişkinlere hitap eden büyük etkinlikler şeklinde anlaşılmaktadır (Güleç ve Alkış, 2003; Dilli ve Bapoğlu Dümenci, 2015).

Müzede yapılan eğitim öğrencilerin görerek ve eserlere dokunarak öğrenmesini sağlar. Müzelerin sergileme işlevinden, ziyaretçilere eserleri göstermeye geçmesinden dolayı yeni eğitim yolları gelişmiş, bundan hareketle eser ile ziyaretçi arasında fiziki olarak bağ kurmaya dayalı “hands-on” terimi ortaya çıkmıştır (Yavuzoğlu Atasoy, 2001). Müze

eğitiminde dokunarak öğrenmenin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu durumda öğrenciler, öğrendiği bilgileri somutlaştırmış olmaktadır ve eserleri fark etmektedirler. Yapılan müze eğitimi, sanat, teknoloji ve toplum bakımından öğrencilerde farkındalığın artmasını sağlamaktadır (Mamur, 2015).

Müze eğitiminde öğrencilerin birer sanatsever olması da amaçlanmaktadır. Yapılan araştırmalarda müzelerde yapılan eğitimin bir diğer olumlu yönünün de sanat anlamında bireylerin farkındalığını ön plana çıkarmak olmuştur. Müzelerde yapılan eğitim, müze kültürü bakımından sanat eğitiminin de ihtiyacına cevap vermektedir (MEB, 2009: 4). Ayrıca sanat eğitimi bağlamında müzeler, eğitim ve öğretim içerisinde iletişim kurmakla ilişkilidir (Erem, 2019: 14). Müze, her yaştan, her düşünce ve duyguya sahip insan, her cinsiyetten ekonomi düzeyi ne olursa olsun her insan bilgi öğrenmek, kültür seviyesini artırmak, eğlenmek için gider, bu yüzden müzeler bireysellik açısından önem taşımaktadır (Yavuzoğlu Atasoy, 1999). Bu konuda Talboys (2007), her eğitim öğretim seviyesinden öğrenciler için eğitim kaynağı olarak büyük öneme sahiptir, demektedir. Kişisel olarak kendini geliştirmek, sanata değer vermek isteyenler açısından müze eğitimi önemli mekânlardandır.

Nitelikli bireylerin yetiştirilmesi amacıyla müze eğitimi, eski yıllarda görülmüş olan sanatın ve kültürel özelliklerin kavranılmasında büyük rol oynamaktadır (Çetin, 2002). Müze eğitimi, bireylerde düşünmeyi ve hislerini dışa vurma konusunda anlamlı öğrenmeyi sağlar (Şahan, 2005: 2). Bireyler özellikle öğrenciler, gördükleri sanatlar karşısında kendi deneyimlerini ve düşüncelerini de gördükleri eserlerle karşılaştırma imkânı bulmaktadırlar.

Müzede yapılan eğitim, aynı zamanda izleyici ile arasında iletişim kurmaktadır. İzleyicilerin kendilerine özel düşünceleriyle eserler arasında oluşan iletişim, farklı anlamlarla izleyicilerde etki oluşturmaktadır. Müze sırasında verilen eğitim, çocukların kendilerine özgü olan düşünce ve hayallerini geliştirmek için belli atmosfer sağlar (Peker, 2014: 18). Birçok görevi üstlenen müzeler, sergiledikleri eserlerle kültürel bağlamda da iletişim kurmaya başlamıştır (Boyraz, 2012). Müze eğitimi, izleyici ile müzedeki eserler arasında iletişim sağlamak amacıyla bütün çalışmaları kapsar (Tezcan Akmehmet ve Ödekan, 2006: 49).

Müze eğitimi öğrenciler için olduğu kadar yetişkinler için de önemlidir. Çünkü müzeler eğlenmek, görmek için gezildiği gibi bilgilenmek için de gezilmektedir. Gerektiğinde bilgi

edinmek için bireylerin müzelere gitmesi toplum açısında da faydalıdır denilebilir. Keza, toplumun bu şekilde bilgilenmesi ve geçmişinden haberdar olması sağlanmış olur. Bu durumda çocukların erken yaşlarda müzelerle tanışması ve toplumun müze konusunda bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır (Dilli ve Bapoğlu Dümenci, 2015).

Görsel sanatlar dersi kapsamında da müze eğitimi ele alınmıştır. Özellikle gelişen teknolojiye kaynaklı bir öğrenme ortamı olan sanal müzeler eğitimde yerini almıştır. Bu konuda Demirboğa (2010) şöyle söylemektedir: Görsel sanatlar dersinde, müzedeki eğitimin konu olarak işlenişine modern bir izlenimle, dönemimizin uygun gördüğü teknolojik olanaklardan faydalanarak oluşan sanal müze etkinlikleri ile müzelerin okulla ilişkilendirilen eğitim konusunda daha aktif olacağını ifade etmiştir (Peker, 2014).

Müzelerin, eğitim amaçlı kullanılmaları birçok bilginin müzeden elde edilebileceği gibi müzeler, görsel sanatlar dersi için de kullanılabilir. Öğrencinin veya yetişkin bir insanın belki anlatmayla anlayamayacağı bir durumu, nesneyi, olayı müzeleri ziyaret etmesiyle bu durumları anlamlandırabilecektir. Bu durumda şundan da bahsedilebilir: Öğrenci düz anlatım yoluyla anlayamayacağı bir bilgiyi görsel yollarla anlayabilecektir. Özellikle geçmişe ait kullanılan eşyaları, belki geçmiş yaşam şekillerini anlamlandırabilmenin yollarından bir tanesi de müzedeki eserleri görebilmek ve onlara dokunabilmektir. Bu durumda öğretmen veya müze görevlilerinin anlatacağı bilgilerin yanında öğrencilerin aynı zamanda müzedeki eserleri görmeleri gerekmektedir. Genelde yapılan etkinliklerle çocukların daha çok bilişsel becerilerinin geliştiği görülürken müzelerde yapılan eğitimle çocukların dilsel, duyuşsal ve fiziksel becerilerinin de geliştiği görülmüştür (Dilli ve Bapoğlu Dümenci, 2015: 228). İlkokulda somut öğrenmeler, soyut öğrenmelere göre daha iyi anlamlandırılmaktadır. İlkokul öğrencileri için en iyi öğrenme yolu, kazandırılması gereken bilginin somutlaştırılmasıdır.

Tüm bu anlatılanların yanında müzelerin eğitim amaçlı kullanılmaları önem arz etmektedir. Öğretmenler yeri geldiğinde belki müze haftasında, öğrencilere müze ziyareti yaptırmalıdır. Ama sadece müze haftasında gezi düzenlenmemeli, diğer zamanlarda da müze gezisi düzenlenmelidir. Öğretmenler hem anlatımlara hem görsellere başvurmalıdırlar. Sadece öğrenciler değil tüm bireyler öğrenmek, bilgilenmek için müze ziyareti yapmalıdır. Çünkü müze eğitimi, yaşam boyu her yönden öğrenmeyi ve müzelerin hayat alanlarında etkin olarak kullanımını içerir (Sölpük, 2015).

2.1.5.1. Müze Eğitimi

Müze eğitimi, eğitimin müzelerde, eserlerle beraber işlenmesidir denilebilir. Yine müze eğitiminin tanımı şu şekilde yapılmıştır: Bireylere plan ve programlar oluşturarak yaşantı, duygu ve düşünceler oluşturma aracılığıyla ziyaret esnasında kişilerin yaşantılarıyla ilişki kurarak sergilenen nesnelerden öğrenmelerini anlamlandıran süreçtir (Moffat and Woollard, 1999; Akt. Tezcan Akmehmet ve Ödekan, 2006: 49).

Müzelerin eğitim amacıyla kullanılması düşüncesi yakın zamanlarda fark edilmiştir. Çok eski zamanlara dayanmamaktadır. Yani müzelerin eğitim amacıyla kullanılması, 19. yy.da başlamıştır (Yeşilbursa ve Uslu, 2014). 20. y.y.'ın sonlarına doğru müzenin asıl amacı kültür ile bilimi birleştirerek topluma aktarmaya çalışmış ve böylelikle müzede 'eğitim' kavramı ortaya çıkmıştır (Atagök, 1999). Ülkemizin ise geçmiş tarihine bakıldığında ve bir tarihi geçmişe sahip olduğu düşünüldüğünde müze eğitimi konusuna 19. yy.da başlanmış olması çok ters bir durumdur (Çığır Dikyo1, İnce ve Usta, 2011).

Örgün ve yaygın eğitim için müzelerin kullanılması Avrupa ve Amerika'da 20. yy.da yani 1950'li yıllarda önem kazanmış fakat Türkiye'de ise müze eğitimi 1990'lı yıllarda anlamlı bir şekilde önem kazanmıştır (Çakır İlhan, 2016: 368). Gelişmiş birçok ülke, müzeyi eğitim kaynağı olarak görmekte, örgün eğitim çağı çocukları kadar yaygın eğitim bireyleri için de müze eğitimini düşünmektedir (Mercin, 2006). Müze eğitimi, farklı dönemlerde farklı anlamlar kazanarak bu güne gelmiştir. 1950 yıllarına kadar müzelerde verilen eğitim çocuklara yönelik iken 1950 yıllarından sonra müzelerde yapılan eğitimin yetişkinlere yönelik olması 20. yy. da müze eğitimi ile ilgili önemli olan gelişmelerden biridir (Selanik Ay ve Kurtde Fidan, 2014). Bu durumun en temel faktörlerinden biri, yaşam boyu öğrenme ilkesinin ortaya çıkmış olmasıdır ki müze eğitimi, hem eğitim hem uzmanlık gerektiren önemli bir yer olmuştur (Tezcan Akmehmet ve Ödekan, 2006: 53). Bu sayede müze eğitimi çağa uygun olmaya yüz göstermiştir. Yani 20. yy.dan bu yana müze eğitimi konusunda uzmanlık alanları oluşmuştur (Pekgözlü Karakuş, 2012).

Müze eğitimi, müzenin varlığı ile eğitimin varlığını birleştirmeli ve çağa ayak uydurarak gerekli olan aktif öğrenmeyi sağlamalıdır (Çerkez, 2011). Çünkü müze eğitimi, insanlardaki mevcut ilgilerine, bilgi ve yeteneklerine göre deneyimlerini artırdığı gibi yaşam boyu öğrenmelerine de katkı sağlama sürecini getirmiştir (Sölpük, 2015). Müzeler,

genel olarak insanların merak duygularına hitap etmekte ve ne kadar eski olursa olsun eski eserlerle beraber insanların bilgilerini tamamlayarak ilerlemelerini sağlamaktadır.

Müze eğitimi, okuldaki öğretmenlerin öğrencilerini sınıf içerisindeki eğitimi tamamlamak için götürmekle olmaktadır (Onur, 2012). Müze eğitimi, çağdaş eğitim sistemine göre hareket etmektedir. Bu durumda öğrenci sadece öğretmenle öğrenemeyeceği gibi öğretmenin desteği olmadan da öğrenemez. Öğrenci aktif ve soru sorabilecek, öğretmen ise öğrenciye rehber olabilecek şekilde müze eğitimi gerçekleştirilmelidir. Bu doğrultuda müze eğitiminde yapılan derslerle, yapılandırmacı öğrenmeye göre yaparak ve yaşayarak öğrenme etkili olduğundan dolayı dünyanın çoğu ülkesinde, ilköğretim ve ortaöğretimde müfredat içerisine alınmıştır (Şar ve Sağkol, 2013).

Müze eğitiminin, bireylerin ilgisine ve bilgisine olan faydalarının topluma duyurulması da amaçlanmıştır. Bu durumda müze eğitimi gerçekleştirilirken aynı zamanda müze eğitimi ile ilgili bilimsel çalışmalara da ağırlık verilmeye çalışılmıştır. Bu konu ile ilgili Yeşilbursa ve Uslu (2014), çalışmalarında şu bilgilere yer vermişlerdir: 1970 yıllarından sonra müze eğitimi konusuyla alakalı yapılan akademik çalışmalar ve yayınlar artmış (Hein, 1995), Piaget, Dewey ve Vigotsky gibi bilim insanlarının öğrenme ile ilgili düşünceleri müze eğitim sürecini tesiri altına almıştır (Ata, 2002; Okvuran, 2012). Yine Comenius gibi eğitim kuramcıları, öğrenen bireyin nesneler ile etkileşim halinde olmasının önemine vurgu yapmıştır (Tezcan Akmeahmet ve Ödekan, 2006). John Dewey, müzeleri sürekli ziyaret eden ve müzelerin eğitimini hoş gören ve bilen, eğitimle ilgili bir çok eser ortaya koyan bilim insanıdır (Onur, 2012: 166).

Müze, geçmişten kalan eski eserleri muhafaza ederek bugünlere getiren önemli koruma yerleridir. Eserlere hiç dokunmadan, onlar üzerinde oynama yapmadan sakladıkları için bilimsel yollarla iş yapmaktadırlar. 20. yy.ın ikinci yarısında müze eğitimi konusunda bilimsellik önem kazanmıştır ve bu durumun en önemli işlemlerinden biri UNESCO ile ICOM gibi iki önemli uluslararası yapıların olmasıdır (Tezcan Akmeahmet ve Ödekan, 2006: 52).

Müzede eğitim olarak önemli gelişmeler olan 1989 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Müzecilik Anabilim Dalı ile 1998 yılında Ankara Üniversitesi Müze Eğitimi Yüksek Lisans Programı bölümlerinin açılması müze eğitimi konusunda ortam oluşturmaya başlamıştır (Tezcan Akmeahmet ve Ödekan, 2006). Müze eğitimi konusunda yapılan ve

önemli olan çalışmalardan biri ise 1997 yılında, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Ana Bilim Dalı'nın açılmış olmasıdır (Meydan ve Akkuş, 2014). Akademik alanlarda açılan ve çalışmalarını sürdüren eğitim yerleri, müze eğitiminin genişlemesine ve böylelikle ülkenin gelişmesine katkıda bulunacaktır. Yine aynı şekilde, müze eğitimi ile ilgili 1997'de ODTÜ Geliştirme Vakfı'nın düzenlediği bir proje bulunmaktadır ve öğretmen, öğrenci ve müze görevlileri ile işbirliği içerisinde öğrencide müze eğitimi ile ilgili bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarında etkili olmak amaçlanmıştır (Pekgözlü Karakuş, 2012).

Müze eğitimi, müzede yapıldığı takdirde öğretmen açısından birtakım sorunlar oluşturabilmektedir. Çalışkan, Önal ve Yazıcı (2016: 697), yaptıkları çalışmalarında müze eğitimi sorunları ile ilgili sorunları şu şekilde belirtmişlerdir;

- ❖ Öğrencilerin kalabalık olmaları,
- ❖ İzin alma gibi işlemlerin sıkıntı oluşturması,
- ❖ Müzelere olan ulaşım ve yeme sıkıntısının olması,
- ❖ Öğrencilerin müzelerdeki eşyalara zarar verme ihtimallerinin olması,
- ❖ Öğrencilerin ilgisizliği,
- ❖ Müzede görevli olan kişilerin ilgisizliği,
- ❖ Müzeleri ziyaret etmede iyi bir rehber bulmanın zor olması.

Müze eğitiminde karşılaşılan sorunların en önemlisi maalesef toplumun ilgisiz olmasıdır (Atagök, 1999). Bu şekilde düşünüldüğünde toplumda müze eğitimi bilincinin artırılması gerekmektedir.

Müze eğitimi, öğretmen ve öğrencileri bir araya getirip aynı ortamda düşünmelerini sağlayan bir sistemdir. Her sistemde olduğu gibi müze eğitiminde de bazı ilkeler bulunmaktadır. TC Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın (2016: 367) yapmış olduğu sempozyumda yer alan çalışmaya göre müze eğitiminin ilkeleri aşağıdaki gibi sunulmuştur;

- ❖ Müze eğitimi, yaşam boyu ve süreklidir,
- ❖ Her müze kendine özgü eğitim vermektedir,
- ❖ Müzede yer alan eserler ile müzeyi ziyaret eden kişiler arasında ilişkilendirme yapılmalıdır,

- ❖ Müze eğitiminde ön koşul olarak eğitime uygun nesneler seçilmeli ve koleksiyonlar incelenmeli,
- ❖ Müzeyi ziyaret edenlerin, hem müzedeki eserlerle hem de çevreyle etkileşim halinde olmasına dikkat edilir (Çakır İlhan, 2016: 367).

Bu ilkeler ışığında müze eğitiminde sadece teori bilgiler yer almamalı, teorilerin yanında müze eğitimi çağdaş anlayışlarla araştırmacı özelliğini de kazandırmaya çalışmalıdır (MEB, 2009: 3). Maalesef günümüzde Türkiye’de temel eğitim seviyesindekiler için müze, sadece öğretmenlerin kısa süreliğine çocukların ellerinden tutturup geçip gidilen yer olmuşken çağdaş eğitimde serbest dolaşılabilir, programlanan, yaparak yaşayarak öğrenilen ortamlar haline gelmektedir (Yavuzoğlu Atasoy, 1999). Bireyler bu sayede eğitimin amaçlarından olan araştırmacı kimliğini kazanma şansı elde edebileceklerdir. Çünkü müzelerin sıkı bir programı olmamakla birlikte bireylerin daha rahat hareket edebildiği, esnek öğrenme mekânlarıdır (Onur, 2012).

Müzedeki yapılan eğitim hiçbir zaman kendiliğinden işlev göremez. Bu durum karşısında başka kurum ve kuruluşların yardımcı olması ve öğretmenlerin talepte bulunması gerekmektedir. Selanik Ay, Kurtdeğir Fidan ve Ergün (2015) yaptıkları çalışmada şu bilgiyi elde etmişlerdir; çocukların ve ailelerinin sosyal etkinlik kapsamında sergi, müze, konser gibi yerlere gitmediklerini ve buna rağmen müzeler gibi kurum ve kuruluşlardan destek aldıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenlerin talepleri, istekleri ve en önemlisi ailelerin ve çocukların durumlarını fark etmeleri önemlidir. Keza müzelerin destek vermesi gibi güzel bir olgu da yadsınmaz. Müze eğitimi ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı da çalışmalarını sürdürmekte ve gereken önlemleri almaya çalışarak bireylerin hizmetine sunmaya çalışmaktadır. Bu bilgiye yönelik Pekgözlü Karakuş (2012: 138), şunları söylemektedir:

“Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, okul içi eğitim öğretimle müzeleri bir araya getirme çabası içinde olmaya devam etmektedir. Gösterdiği bu çabalar ile; müzelerdeki eğitim boyunca görevli olacak bireylerin eğitim almaları için hizmet içi eğitim sağlamak, bu zaman zarfında Vakıflar Genel Müdürlüğü ile Kültür ve Turizm Bakanlığıyla bir arada çalışmak, eğitim konusunda müze ile okul yönetimlerini bir arada tutmak, önceden pilot okul çalışmasıyla devam etmek, müze ile ilgili görsel bilgilere ders kitaplarında da yer vermek, müze ve öğrenim yerleri gibi yerlerden uzak olan, faydalanamayan okulların tespit edilerek sanal müze ortamlarından faydalanmalarını sağlamak gibi hedefleri bulunmaktadır.”

Müze eğitimi, öğretmenlerin gayretini, yaptıkları iyi bir planı ve okul ile müzenin işbirliğini gerektiren alandır (Yeşilbursa ve Uslu, 2014). Buradan da anlaşılacağı üzere,

müze eğitimi iyi bir planlama ve programlama gerektiren gezidir. Bu bakımdan müze eğitiminde, eğitimin yapıldığı sırada farklı yöntem ve farklı araç gereçler kullanılabilir (Selanik Ay ve Kurtdede Fidan, 2014). Bu yöntemlerden en çok kullanılması gerekenlerden biri ise yaratıcı drama yöntemidir (Çetin, 2002; Şar ve Sağkol, 2013). Hikâye anlatma yöntemi de müze gezilerinin daha zevkli ve öğretici geçmesini sağlayacaktır (Güleç ve Alkış, 2003).

Müze eğitimi, bireylerin sanata dair olan düşüncelerini, becerilerini ve görüşlerini de etkilemektedir. Öğrencilerin ve yetişkin bireylerin, sanat konusunda bilgilenmeleri ve var olan bilgilerinin geliştirilmesi sağlanmalıdır. Sanat konusunda estetik zevkleri gelişen bireyler yetiştirmesi, müze eğitiminin birincil hedeflerinden biri olmalıdır (MEB, 2009: 4). 1984'te Amerikan Ulusal Sanat Eğitmcileri Topluluğu tarafından yapılan toplantıda müze eğitimi ile ilgili, bireyde görsel algının geliştirilmesi, sanata dair olumlu düşüncelerin gelişmesi, kültürel değerleri öğrenebilme gibi amaçların olduğundan bahsedilmektedir (Pekgözlü Karakuş, 2012). Bütün bu bilgiler ışığında müze eğitiminin işlevsel özellikleri şu şekilde sıralanabilir;

- *“Bireylerin kendileriyle ve müze eserleriyle iletişim kurarak yaşam şartlarını zenginleştirir,*
- *Bütün insanlık için her alanda bahsedilen hayat boyu öğrenmeyi sağlar,*
- *İnsanların yaşantısıyla ve doğal varlıklar arasında bağ kurmayı gerekli kılar,*
- *Sanatlarla ve kültürel özelliklerle inançlı bireyler yetişmesini amaçlar,*
- *Her türlü yollardan, elektronik olarak ve dört duvar içinde, farklı eserler sunar,*
- *Soran ve sorgulayan bireylerin yaşama katılmasını sağlar”* (American Association of Museums, 1992).

Tüm bu olanaklar için öğrencilerin ilkokulda bilinçlenmesi sağlanmalıdır. Çocuklar için okul ve sınıf öğretmeni vazgeçilmezdir. Çocuklar küçükken kazandıklarını kolay bir şekilde unutmamaktadır. Çocuklara bilgi alışını ve değer vermeyi küçük yaşta aşlamak gerekmektedir. Müzeye gitmek ve müzelere değer vermek çocuklara kazandırılmalıdır. Türk atasözü olan ‘ağaç yaşken eğilir.’ sözü bu duruma uygun olarak söylenebilir. Nasıl ki ağaç yaş iken istenilen yöne çevrilebiliyorsa çocuk da küçükken istenilen yola çekilebilir.

2.1.5.2. İlkokul ve Müze Eğitimi

İlkokul, bireye temel eğitimini veren kurumlardır. İlkokulun amacı, öğrencilerin yaşama ve bir üst eğitim öğrenime hazırlanmasını sağlamaktır (Tosun, 2015: 2). Birey okumayı, yazmayı, eğitimi ve değerleri burada kazanmakta ve burada bilgi sahibi olarak gelişmeye devam etmektedir. İlkokulda bilgi kadar beceriler de öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Müzeleri ziyaret etmek ilkokul öğrencileri için değerlidir. İlkokul öğrencisi için yaşadığı bütün olaylar değerlidir. Müzelere gitmek ve eski eserleri görebilmek ilkokul öğrencileri için çok büyük bir hazine kadar kıymetli olacaktır. Bu nedenle, öğrencilerin eğitim öğretimlerinin temeli atılan ilkokullarda müze eğitimi konusuna değer verilmelidir (Canlı, 2016). Sınıf öğretmenleri, öğrencilerinin ne kadar heyecanlı olduklarını ve nelere değer verdiklerini anlamalıdır.

Bazı okullar bir kuruluşun içinde, bir hayvanat bahçesinde ve ya bir müzenin yer alırken, bazen de okullardaki öğrenciler aynı müzeleri düzenli olarak ziyaret etmektedirler (Onur, 2012: 198). Çünkü ilkokula giden bir öğrenci tek başına hareket edememektedir ve müze ziyareti yapamamaktadır, bunun için aynı müzeye tekrar tekrar gidilebilmektedir. Eğitim kurumlarının hazırlamış olduğu programlar dâhilinde öğretmenlerle beraber gezilere katılmaktadırlar.

Atatürk, eğitime önem veren liderimizdir. Özellikle Latin harflerini ülkemize tanıtmış ve yerleştirmiştir. Sanata ve sanatçıya da önem veren Gazi Mustafa Kemal, bazı müzelerin açılmasında öncülük etmiştir. İlkokullar için ise müze açılmasını istemiş ve Bursa'da 1930'da ilkokul müzesi, İstanbul'da ise 1931'de lise müzesi açılmıştır (Canlı, 2016: 33).

Müzeye giden her insan, nesnelere farklı bakış açısıyla bakmaktadır. Her insan kendi iç sesiyle, düşünceleriyle ve beklentileriyle nesneleri değerlendirir ve ona göre yeni düşüncelere varır. Bu durumda bir yetişkin ile bir lise öğrencisi veya bir ilkokul öğrencisi aynı görüşle müzeyi ziyaret etmeyecektir. Her birey kendi gelişim dönemine göre merak ve ilgi içerisindedir. Bu nedenle bir eserin yetiştikine sunumu ile ilkokuldaki öğrenciye sunumu aynı olmayacaktır (Güler, 2009).

İlkokul öğrencileri, yaptığı etkinlikleri genelde unutmazlar. Normal düzeyde okul sürecinde soyut bilgiler tekrar yoluyla öğrencilere bilgi aktarılmakta ve bu bilgiler hemen

unutulmaktadır ancak, öğrenci kendisi dokunarak, yaparak yaşarak, ortama katılarak yaptığı öğrenmeler unutulmamaktadır (Arıkan, 2001: 69). Öğretmenler ulaşmak istediği hedefler doğrultusunda gezilerini düzenlerse unutmaya alt seviyelere inebilir. Kelly (2007), bu hedefler doğrultusunda bireyin öğrenme ilişkilerini belirlemek amacıyla 6P müze öğrenimi modeli geliştirmiş ve bu modeller şunlardır; kişi, amaç, işlem, insanlar, yer ve ürün. Bu şekilde öğrencilerin unutulması en aza inmektedir.

Öğrenciler, kendilerinde farklı duygular oluşturan olay ve olgulardan ders çıkarırlar. Özellikle yaratıcılık yönleri güçlüdür. Öğretmen, müze gezisi sonrası öğrencilerin gezi esnasını hatırlamasını sağlamalıdır. Öğrenciler, yaşadıklarını daha sonradan hatırlayarak öğrenimi pekiştirmelidir.

“Farklı öğretim yöntemlerinden birisini uygulayan sınıf öğretmeni uygulama çalışmasında öğrencinin yaratıcılığını engellemek için, öğrenciyi birey olarak kabul etmeli, yaratıcılığını geliştirebileceği ortamı hazırlamalı, yapıcı eleştirilerle cesaretlendirmeli, özgün fikirler üretmesi için özendirilmeli ve öğrenciyi müze konusunda kilitleyebilmelidir” (Metan, 2007: 26).

İlkokulda atılan temeller sağlam olmalıdır. Bunun için ilkokulda görev yapan sınıf öğretmenleri, görevlerini iyi bilmeli ve yapmalıdırlar. Burada sınıf öğretmenlerine çok zor görev düşmektedir. Öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının bu zorluğun farkında olup iyi bir plan program yapmalı, hazırlanmalıdır (Demir, 2007). Çünkü okul dışı öğrenme olan müzelere, çocuklarla gitmek kolay değildir. Yapması gerekenin farkında olan bir sınıf öğretmeni başarılı olacaktır. Bu başarının sağlanabilmesi için ise sınıf öğretmenlerinin adaylık döneminde müze eğitiminin farkında olması gerekir. Üniversitede, öğretmen adayı kendini bu konuda yoklamalıdır. Üniversitedeki eğitim kurumları da müzelerle iş birliği yaparak içerik programı hazırlamalıdır (Seligmann, 2015). Bunun için sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitimine yönelik kendilerine güvenmeleri önemlidir. Bu konuda Çetin (2006: 50) şunu ifade etmektedir:

“Doğa varlıklarının ve kültürel varlıkların korunması koruma kültürünün oluşmasıyla oluşabilir. Bu bilincin oluşması için ise toplumun eğitim alması gerekmektedir. Eğitimde rol oynayan önemli varlıklar ise öğretmenlerdir ve kendini eğitmiş, geliştirmiş öğretmenler de fedakarlıklarda bulunarak bilgi birikimlerini etraflarındaki kişiler için kullanacaklardır. Bu nedenden dolayı öğretmen yetiştiren kurumların öğretmenlere koruma bilincini tutturmalıdır ve bu hedeflenmelidir. Bu hedefler ise hayata geçirilebilecek şekilde planlanmalıdır.”

Sınıf öğretmenleri, ilkokuldaki bir öğrenciye eğitim öğretim kazandırdığını unutmamalıdır. İlkokulda, müzeye gitmek ve müze programı hazırlamak zor bir süreçtir. Araştırmalara bakıldığında verimli müze gezilerinin olması için müze etkinlik içerikleri ile ders programlarının birleştirilmesi gerekmektedir (Noel, 2007). Öğrenciler çoğu bilgiyi merak edip soracaktır. Öğretmen bu durumda hazırlıklı ve sabırlı olmalıdır. Her öğrenciden farklı tarzda soru tipi gelebilir. Öğretmen bu soruları açık ve anlamlı bir şekilde öğrenciye açıklamalıdır.

2.1.5.3. Hayat Bilgisi ve Müze Eğitimi

Hayat Bilgisi dersi, isminden de anlaşılacağı üzere öğrencileri hayata hazırlayan bir derstir. Hayat Bilgisi, öğrencilerin toplumsal özellikleri, görgü kurallarını, hayatı öğrenmelerine ve anlamalarına yardımcı olur. Hayat Bilgisi dersi, öğrencilerin hayata hazırlanmasını ve üst kademe öğrenime ulaşmasını sağlamak için okullarda kullanılan önemli derslerdendir (Tosun, 2015). Hayat Bilgisi dersi, toplu öğrenmeye dayalı oluşturulan, öğrencileri yaşama hazırlayan, hayatın temeli olan, toplumsal, doğal ve değerleri içerisinde barındıran bir derstir (Bahçe, 2010: 12). “Hayat Bilgisi dersi, temel eğitim seviyesindeki öğrencilere birey, toplum ve doğa çerçevesinde temel bilgi, beceri ve değerler edindirmeyi hedeflemektedir” (MEB, 2017: 3).

Hayat Bilgisi dersi, temel eğitimin ilk üç yılında kullanılır. 1., 2. ve 3. sınıfta kullanılan Hayat Bilgisi dersi, öğrencilerin toplum yapısını, çevresini ve nasıl bir insan olunması gerektiğini öğrenmelerinde önemli yer kaplar. Hayat Bilgisi dersinin 1., 2. ve 3. sınıfta verilmesi eğitim psikolojisinin gelişmesiyle ilgilidir (Köken, 2003). Çocuğun okula gitmeye başlamadan önce öğrenmiş olduğu yanlış bilgiler, ilkokula başlayınca Hayat Bilgisi dersiyle düzeltilmeye ve tamamlanmaya çalışılır (Tosun, 2015: 3). Öğrenciler, aile hayatının önemini, doğadaki varlıkları, meslekleri, toplum kurallarını, iletişim ve sağlık ile ilgili bilgileri Hayat Bilgisi dersi kapsamında edinmektedir. Bu dersin, yaşamı öğrenmek için öğrencilerin yanında önemi büyüktür. Öğrenciler, Hayat Bilgisi dersinde iyi bir vatandaş olma özelliğini de kazanırlar. Bu ders içerisinde öğrenciler, vatandaşlık ve insaniyet duygularıyla beslenirler. Görüldüğü üzere Hayat Bilgisi dersi, bireyin toplumla iç içe olmasını sağlayan etkin derslerden ilkidir (Şimşek, 2013).

Hayat Bilgisi Dersi Programı’nda 2015 yılına kadar değişiklikler yapılmıştır. Cumhuriyet ilan edildikten sonra 3 Mart 1924 tarihinde Tevhid-i Tedrisat kanunu kabul edilmiş ve

eğitim programlarında birtakım değişiklikler yapılmıştır. 1924 yılında yapılan ilk değişiklik, zamanla 1926, 1936, 1948, 1968, 1998, 2005 ve 2009 yıllarında yapılmıştır. Hayat Bilgisi Dersi Programı, en son 2015 yılında değişikliğe uğramıştır. Hayat Bilgisi Programı'nda, üç öğrenme alanı bulunmaktaydı. Bunlar: Birey, toplum ve doğadır. 2015 programında öğrenme alanlarına yer verilmemiştir. Hayat Bilgisi Programı'nda, 'Okul Heyecanım', 'Benim Eşsiz Yuvam' ve 'Dün, Bugün, Yarın' olmak üzere üç tema bulunmaktaydı. 2015 yılında yapılan değişiklikle bu temalar altı ünite olarak değişmiştir. Yani ünite temelli yaklaşım esas alınmıştır. 2009 programında derslerde sarmallığa ve esnekliğe yer verilmişti, 2015 programında da sarmallık ve esneklik devam etmiştir.

Tablo 1: Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı üniteleri (MEB, 2018).

Ünite No	Üniteler
1	Okulumuzda Hayat
2	Evimizde Hayat
3	Sağlıklı Hayat
4	Güvenli Hayat
5	Ülkemizde Hayat
6	Doğada Hayat

İlkokulda öğrenciler somut işlem dönemindedirler. Öğrenciler bu dönemde henüz soyut işlem dönemine geçmemişlerdir. İlkokulun ilk dönemlerinde öğrenciler somut olarak düşünür ve somut düşünme, insanın bütün duyu organlarını kullanarak temas ettiği eşyalar hakkında çok yönlü düşünmesidir (Köken, 2003). Bu nedenle öğrencilerle yapılan derslerde materyaller kullanılmalı, konu somut hale getirilmelidir. İlkokulun ilk yıllarında somut işlemler döneminde olan çocuk mümkün olduğunca gerçek eserlerle yüz yüze getirilmeli, varlıkları görmeli, onlara dokunmalı, koklamalı duyu organlarından edindiği veriler vasıtasıyla varlık hakkında kendisi hür fikir ve düşüncelerini oluşturmalıdır (Tosun, 2015). Bu durumda müzeler, ilkokuldaki öğrencilere somut yaşantılar sunmaktadır.

John Dewey, eğitim hayata hazırlanmak değil hayatın bizzat kendisidir, demektedir. Bu nedenden dolayı okulda yapılan eğitim yaşama yakın ya da yaşamın direkt kendisi olmalıdır. Atatürk'ün Türkiye'ye John Dewey'i okul programları için davet etmiş olması, Hayat Bilgisi Programı'nın temelini oluşturmuştur (Şimşek, 2013). Öğrenciler yaparak yaşayarak öğrenmelidirler. Hayat Bilgisi dersi mihver derslerden biridir. Yani, ilkokulun ilk kademesinde temele alınarak ilkokulun ikinci kademesinde sosyal bilgiler ile fen ve teknoloji dersiyle devam eden bir derstir. Hayat Bilgisi dersi, öğrencilerin uygulamalı

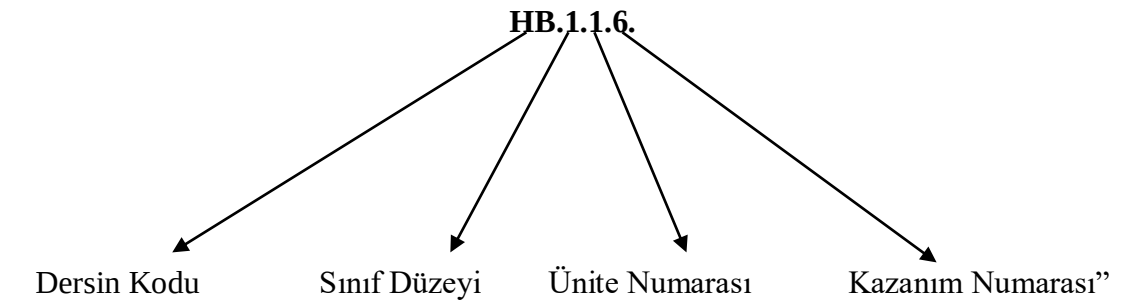
olarak yaptığı etkinlikler nedeniyle iş dersidir (Köken, 2003). Çünkü öğrenciler, öğrendiği konuyu uygulayarak, yaparak öğrenir. Örneğin, büyüklerimize davranış biçimi ve büyükleri sevmeye konusunda bakım evlerini ziyaret edebilirler.

Özellikle somut işlem dönemindeki bu öğrencilere sınıf öğretmenlerinin etkisi büyüktür. Sınıf öğretmeni yaşamda kullanılan gerçek bir materyali sınıfa getirebileceği gibi öğrencileri de gerçek materyallere götürebilir. Öğrenciler, duyu organlarıyla öğrenim gerçekleştirebilir. Tam öğrenme modelinin kurucusu olan Bloom, öğrencilerin derse aktif katılımını önemli görmüştür. Öğrenciler, müze eğitimi sırasında ise derse, öğrenmeye aktif olarak katılmış olacaklardır. Öğrenciler, müze ziyaretinde bazı duyu organlarını kullanarak etkin öğrenme gerçekleştireceklerdir.

Müze, öğrenciler için bir uygulama ve öğrenme alanıdır. Tarihimizden kalan eski eşyaları görme ve bu eşyalardan ne şekilde faydalandığını görmek müzeleri ziyaret esnasında öğrenilebilir. Müze ziyareti bu yönlerden öğrenciler için vazgeçilmezdir denilebilir.

“Okulda ders işlenirken dersin okul içinde ve okul dışında etkinliklerle birleştirilmesine özen gösterilmelidir. Özellikle ders kazanımlarının tarihi konularda, arkeolojik eserlerin öğretiminde, tabiat eğitimi veya bazı kurum ve kuruluşların ziyareti gibi okul dışında yapılması gereken öğretilere özen gösterilmeli ve planlamalar yapılarak öğrencilerin etkinliklerle öğrenmesi sağlanmalıdır” (MEB, 2017: 6).

Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı, hangi sınıfın, hangi öğrenme alanının, kaçınıcı kazanım olduğunu göstermektedir. Bunun için programın organizasyon yapısı oluşturulmuştur. Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı’nın numaralandırma sistemi Programda Şekil 25’deki gibi anlatılmış ve yapısı gösterilmiştir.

Şekil 25: Hayat Bilgisi dersi kazanımların numaralandırma sistemi (MEB, 2018)

Hayat Bilgisi Programı’na göre, bu sınıflarda müze dersi ile ilgili birkaç kazanım bulunmaktadır. Bu kazanımların altında ise dersle ilgili neler yapılabileceğine dair

açıklamalar bulunmaktadır. Aşağıda 2018 Hayat Bilgisi Programı’ndan örnek teşkil eden programda yer alan kazanımlara ve kazanımlara ait açıklamalarına yer verilmiştir.

“HB.1.5.2. Yakın çevresindeki tarihî, doğal ve turistik yerleri fark eder.” (MEB, 2018).

“HB.3.5.3. Yakın çevresinde yer alan tarihî, doğal ve turistik yerlerin özelliklerini tanıtır.

Etrafında bulunan tarihi yapılar (cami, müze, han...) hakkında bilgi toplanılarak sınıf içerisinde sunum yapılır” (MEB, 2018).

Hayat Bilgisi dersinde yer alan tarihî konular ile ilgili kazanımlar, öğrencilerin tarihi bilgiler edinmesinde yardımcı olmaktadır. Müzeler de bu kazanımlar içerisinde yer alan konulardan biridir. Bu durumda Hayat Bilgisi dersi, ilkokulda yer alan bir ders olmakla birlikte sınıf öğretmenlerinin dâhilindedir. Bu durumda sınıf öğretmeni adaylarının, Hayat Bilgisi dersinde yapılan öğretim ile ilgili özyeterlik inançları önemlidir (Kılınç ve Uygun, 2015). Bu nedenle üniversitelerde tarihe ve sınıf öğretmeni adaylarının eğitime önem verilmelidir. Yine bu konuda Dilli (2014), yaptığı çalışmalar neticesinde şu sonuca varmıştır: Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar bölümünde müze eğitimi ders programının dışında diğer öğretmenlik alanlarında da (sınıf, okul öncesi, tarih, sosyal bilgiler, coğrafya öğretmenliği anabilimi) müze eğitimi alanına yönelik derslere ve içeriklere yer verilmelidir.

Müze eğitiminde farklı öğretim yöntem ve teknikleri kullanılabilir. Hayat Bilgisi dersinde kullanılan yöntemler anlatım, tartışma, soru cevap, örnek olay, gösteri yöntemi, kaynak kişiden yararlanma yöntemi, deney yöntemi, oyun ve taklit yöntemi kullanılmaktadır (İnal, 2010: 11-13). Kullanılan farklı yöntem ve tekniklerle öğrenme ortamı sağlayan müzeler, doğrudan öğrenmeyi yararlı kılmaktadır (Andre, Durksen ve Volman, 2017). Ayrıca müze eğitimi kapsamında slayt, kartpostal, poster, asetat, video, bilgisayar gibi materyaller de kullanılabilir (Güleç ve Alkış, 2003). Keza öğrenciler hem görerek hem duyarak hem de dokunarak öğrenmeden mahrum kalmamaktadırlar. Bu durumda yine bahsedildiği gibi müze eğitimi, çağdaş öğrenme yaklaşımlarından olan çoklu öğrenme kuramına ayak uydurmuş olmaktadır.

2.1.5.4. Sınıf ve Müze Eğitimi

Sınıf eğitimi ve müze eğitimi denildiğinde sınıf içerisinde müze kavramının öğrencilere kazandırılması akla gelmektedir. Sınıf eğitimi, sınıf içerisinde öğrencilerle yapılan eğitim

öğretim sürecidir denilebilir. Sınıf eğitimi, eğitim öğretim faaliyetlerini devam ettirmek için toplanmış öğretmen, öğrenci, sınıf ve ders araç gereçlerinin bir arada yürütülmesi sürecidir (URL-14, 2020). Temel eğitimde sınıf eğitimi, ortam açısından öğrencilere uygun ve öğrencilerin dikkatini çeken ortamlardandır.

Sınıf eğitiminde öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Öğretmenler, sınıf içerisinde sınıfı yönetebilmeli ve öğrencileri adapte edebilmelidir. Eğitimin daha iyi seviyelerde olması için öğretmenlerin sınıf içerisinde yönetici olma özelliğini geliştirmesi gerekmektedir (Korkut ve Babaoğlu, 2010). Bu konuda sınıf öğretmenleri sınıf yönetiminde etkili davranabilmelidir. Öğretmen eğitimi sağlayabilmek için öğrencilerin dikkatini toplayabilmeli, öğrenciyi derse katabilmeli ve kendisi derse hakim olmalıdır.

Sınıf eğitimi, sınıf içerisinde ders araç gereçleriyle kazanımların öğrencilere kazandırıldığı eğitim şeklidir. Öğretmenler sınıf içerisinde istediği ve hazırladığı materyallerle derslerini işlemektedirler. Bir öğretmen öğrencilere kazanımları verebilmek için sınıf içerisinde şekilden şekle de girebilir ve öğrencileri için farklı tavırlar sergileyebilir.

Bu durumda sınıf eğitiminin en önemli unsurlarından biri de sınıf ortamıdır. Sınıf ortamı öğrencilerin gerçek anlamda eğitim aldıklarını görebilmeleri, okul heyecanını yaşayabilmeleri açısından önemlidir. Ancak gerçek müze eğitimi, okul dışı faaliyetler içerisinde olduğundan sınıf içerisinde pek yerini alamamaktadır. Böylesi bir durumda ise ‘Sanal Müze’ kavramı araya girmektedir. Sanal müzeler teknolojinin gelişmesiyle gündeme gelmiş ve internet, bilgisayar gibi iletişim kanalları aracılığıyla uygulamaya konmuştur (Yücel Kurnaz, 2015). Sanal müzeler hiç bir zamana ve mekâna bağlı kalmadığından her düzeydeki öğrencilere rahatlıkla ulaşma imkânı sağlamaktadır (Sungur ve Bülbül, 2019).

Sanal müze eğitiminde öğrenciler eserlere dokunup onların hissini yaşayamamaktadırlar. Sanal müzeler, gerçekte var olan eserlerle karşı karşıya getirmez fakat farklı şekilde faydası vardır (Peker, 2014). Öğrenciler müze ortamının nasıl olduğunu görebilmekte ve müze ile ilgili bilgi alabilmektedirler.

Sınıf eğitiminde önemli etkenlerden biri de ders süresidir. Bu süre kazanımlara uygun şekilde ayarlanmalıdır. Fakat sınıf mevcudu fazla olan sınıflarda ders süresi ders kazanımına yetmeyebilir. Sanal müze eğitimi, adından da anlaşılacağı üzere sanal ortamda olduğu için süre konusunda gerçek müzeye göre kolaylık sağlayabilir. Sanal müzeler,

gerek maddi açıdan gerekse zaman açısından kolaylık sağlamaktadır (Gürbüz, 2017). Hatta dünya çapındaki büyük müzeleri görmek de faydaları arasında sayılabilir (Peker, 2014).

Sanal müze eğitiminde de öğretmen hazırlık yapmalı, önceden izlemeli ve bilgilenmelidir. Öğretmen müzenin sitesini önceden görerek ziyaret etmeli ve kaynaklara bakmalıdır (Peker, 2014). Öğrencilerin dikkatini çekebilecek şekilde sanal müze ziyareti gerçekleştirerek öğrencileri bilgilendirmelidir.

Sınıf öğretmenliğinde de müze gezileri önem arz etmektedir. Bu amaçla olmak üzere gerçek bir müzeye yapılamayan geziler sonucunda sanal müzelere yer verilmektedir. Sanal müzelerden gerçek müze gezileri kadar olmasa da etkileyici ve eğitime katkı sağlaması açısından önem arz etmektedir. Gerçek müzede olduğu kadar sanal müzede de öğretmen yeterliği göz önünde bulundurulmalıdır. Her iki müze ziyaretinde de öğretmen kendine güvenebilmeli ve ister sınıf içi ister sınıf dışı müze eğitimini etkili bir şekilde gerçekleştirebilmelidir.

Genel olarak bakıldığında ise sınıf eğitimi öğretmenlerin vazgeçilmez alanlarından biridir, çünkü sınıf eğitimi denince okul ve okul içinde bir sınıf ortamı akla gelmektedir. Öğretmen, eğitime ait kazanımını sınıf içerisinde verdiği gibi sınıf dışında da verebilmektedir. Hem sınıf içi müze eğitiminde hem de sınıf dışı müze eğitiminde etkili olabilmek için öğretmenin müze eğitimiyle ilgili özyeterliğe sahip olması gerekmektedir. Aynı şekilde sınıf öğretmeni adayları da müze eğitimiyle ilgili özyeterliğe sahip olmalıdır. Çünkü müze eğitimi, sınıf eğitimi için dikkat çeken konular içerisinde yer almaktadır. Geçmişten günümüze sınıf eğitimi alanında müze eğitimi çalışma alanı olarak önemini korumaktadır.

2.1.6. Müze Gezilerinin Önemi

Müzeler, önceleri insanların saklama hevesiyle başlamış, daha sonra koleksiyon oluşturmayla devam etmiştir. Oluşturulan bu koleksiyonların eş dosta gösterilmesi, daha sonradan ise halka gösterilmesi fikri ortaya atılmıştır. İnsanlar, ziyaret etmeye başladıkları müzeleri, beğenerek kendileri de oluşturmaya başlamıştır. Günümüze kadar bu şekilde müzeler gelişerek büyümeye başlamışlardır. Hem devlete bağlı hem de özel müzeler oluşmaya başlamıştır. Artık günümüzde müzelerin önemi artmıştır.

Bu şekilde devam eden müzelerden insanlar, kendi zamanlarından çok önceki zamanlara ait olan eşyaları görebilmekte ve bu eşyaların işlevini öğrenebilmektedir. Bu konuda

bakıldığında insanların eski zamanlardan kalan eşyaları görmeleri ve bu eşyaların hangi işlevinin olduğunu öğrenmeleri, bu eski eşyaları hangi medeniyetin kullandığını bilmeleri ile aslında insanlar, kendi kültürünün bir parçasını öğrenmektedir. Müze ziyareti ile tarihi mekânların önemi, birincil olarak kültürel zenginliklerin tanınması ve doğanın var olan dili ile tarihin şifrelerinin çözülmesindedir (Meydan ve Akkuş, 2014). Müzeler, bireylerin kültür açısından bilinçlenmesini sağlar ve bu konuda önemi büyüktür. Yılmaz ve Şeker (2011), yaptıkları çalışmalarında 6.sınıf öğrencilerinin 91,7'sinin, 7.sınıf öğrencilerinin 90,9'unun ve 8.sınıf öğrencilerinin 83,4'ünün müze ziyaretlerinin genel kültür seviyesini yükselttiğini ifade ettikleri sonucuna ulaşmışlardır.

İnsanlar sadece kendi şehrinin ya da ülkesinin kültürü, geçmişi hakkında değil tüm dünya hakkında kültür ve bilgi sahibi olmak istemektedirler. Kervankiran (2014: 353), bu konu hakkında şu bilgiyi paylaşmaktadır; yabancı ülkelere girmek için giden turistler, gittikleri ülkenin tarihi ve kültürünü tanımak ve o ülke için deneyim kazanabilmek adına müzeye yapılan ziyaretlere önem vermektedirler.

Müzeler, ilk eserleri kazı sonucunda veya ilk elden kalma olarak da saklamakta ve korumaktadırlar. Bu durumda müzelerin, eserleri orijinallik niteliği taşımaktadır. İlk olarak eşyanın şeklinin nasıl olduğu ve o eski eşyanın nasıl kullanıldığı birincil düzeyde görülebilmektedir. Müze ziyaretlerinin en önemli yönünden biri de öğrenciler için alternatif eğitim öğretim yollarının olması ve maddi kanıtlarla çalışma yönteminin olmasıdır (Güler, 2011).

Müzeler, sanatseverlerin de en çok tercih ettiği gezi yerlerinden biridir. Çünkü müzelerde birçok medeniyetin kullandığı eşyalar yer almaktadır. Aynı zamanda bu medeniyetler, kendilerine özgü eşyalara kendilerine özgü şekil vermişlerdir. Kimi medeniyetler, birbirinden etkilenmiş hatta birbirinin devamı sayılmışlardır ama kimi medeniyetler diğer medeniyetle hiç etkileşim halinde olmadan kendine özgü yaşamışlardır. Bu durumda özgün ve farklı eserlerin, eşyaların hatta dinî açıdan bakıldığında birçok nesnelerin olduğu söylenebilir.

Bu durumda, sanat bireye hitap edebilir ki müzeler de sanat açısından donanımlı yerlerdir. Öğrencilerin sanata, estetiğe olan ilgilerinin artması veya var olan ilgilerinin geliştirilmesi açısından da müze gezileri önem arz etmektedir. Özellikle küçük yaşta çocuklar için

yapılan müze ziyareti, çocukların merak duygusuna hitap edecektir (Dilli ve Bapoğlu Dümenci, 2015).

Müze gezileri, öğrencilerin anlamlı ve zengin bir hayat kazanmalarını sağlar ve gözlem becerilerini geliştirir (Çetin, 2002: 60). Bu durumda ister ilkokul öğrencisi olsun ister yetişkin bir birey olsun müze ziyaretini gerçekleştirmesi hatta bunu alışkanlık haline getirmesi iyi bir davranıştır. Genç bireylerin müzeleri daha sık ziyaret etmeleri, yakın akrabasıyla müzeleri gezmeleri onların bilgilerini, kişisel zevklerini ve sanata bakış açılarını zenginleştirerek, müzeye karşı ziyaret alışkanlıklarını geliştirebilir (Pekgözlü Karakuş, 2012).

Müzeler, günümüzde eğitim görevini de üstlenmişlerdir. Bu sayede bireyler, müzeleri gezerken hem kültür konusunda bilinçlenmekte hem de eğitim alabilmektedirler. Özellikle ilkokul öğrencilerine yönelik eğitim ortamı oluşturulmuştur. Oluşturulan eğitim ortamında, müze görevlileri ve öğretmen tarafından öğrencilere bilgi kazandırılmakta ve alınan bilginin kaynağını öğrencinin görmesi sağlanmaktadır.

Dünya’da olduğu kadar Türkiye’de de müzelerin eğitim amaçlı gezilerine önem verilmektedir. Fakat Türkiye’de eğitimcilere yönelik olarak hazırlanan, planlı bir müze eğitimin nasıl olması gerektiği ile ilgili eğitim paketlerinin olduğu, görsel ve yazılı materyallerin eksik ve yetersiz olduğu söylenebilir (Güler, 2011). Bu durumda Türkiye’de müze eğitime yönelik çalışmaların daha sıkı yapılması gerekmektedir.

Tüm bu açılardan bakıldığında müze ziyaretlerinin önemli olduğu yadsınamaz. Keza, müzelerin öneminden bahsedilmesi ve müze ziyaretlerinin yapılması bütün öğretmenlerin görevleri arasındadır. Öğretmen, iyi bir müze ziyareti gerçekleştirebilmelidir. Bu durumda iyi bir müze ziyareti üç aşamadan oluşmaktadır (Şahan, 2005). Bu üç aşama, öğretmenin seçmiş olduğu konuya dair koleksiyon bulunduran Türkiye’de tüm müzelerde geçerlidir (Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009). Bu üç aşama aşağıdaki şekilde açıklanmıştır.

2.1.6.1. Müze Ziyareti Öncesi Yapılması Gerekenler

Müze gezileri, bireyin kültürlenmesi, bilgilenmesi ve müzelere karşı olumlu tutum oluşturması için önemlidir. Fakat bireyin tüm bu özellikleri gösterebilmesi için müzeleri ziyaret etmeden önce iyi bir plan yapılmalıdır. Hangi müzeye gidilecek, hangi konu, hangi tarih merak ediliyorsa önceden bir taslak plan oluşturulmalıdır. Belli başlı konularda

oluşturulan plan, müzeleri gezerken bireye kolaylık sağlayacaktır. Müze ziyaretinde öğrencilerin hangi bilgiyi edineceklerinin planlanması ve her öğrencinin bir görev alması sağlanmalıdır (Güleç ve Alkış, 2003). Aynı zamanda müze ziyaretinde yapılması planlanan etkinlikler, ünitadaki kazanımlar ile denkleştirilmelidir (Yılmaz ve Şeker, 2011: 35).

Ders başı yapmadan önce konular belirlenmeli, konulara uygun müze seçilmeli, yasal işlemler ilgili MEB'e vaktinde yapılmalı, öğretmen müzeyi önceden görmeli, müze için etkinlikleri hazırlayıp sınıfta uygulatmalı ve bu etkinliklere en az üç gün ayırmalıdır (Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009; Selanik Ay ve Kurtde Fidan, 2014). Aynı zamanda müze ziyaret edilmeden önce, müzeyi gezecek öğrencilerin sayısı, yaş grubu, müzeyi ziyaret etme süresi ile ilgili öğretmenlerle ön görüşme yapılmalıdır (Sölpük, 2015).

Müze gitmeden önce müze ziyaret edilmelidir. Müze ziyareti randevulu yapılmalı, öğretmen tarafından önceden görülmeli, bilgilendirilmelidir (Çetin, 2002). Programlı yapılan müzeler, öğrenciler için unutulmayacak yaşantılar sunar (Güler, 2011). Öğrenme ortamı olarak müzelerin daha kalıcı olması için müze ziyareti öncesinde belli bir program, belli bir sistem oluşturulması ve ciddi hazırlık yapılması gereklidir (Şar ve Sağkol, 2013).

Ön hazırlık olarak okul içinde ya da okul dışında öğrencilerin hazırlıklı olmasına yardımcı olarak gerçekleştirilebilir (Şahan, 2005). Hem öğrencilerin hem de velilerin müze ziyareti için hazırlık yapması öğretmenlerin ve okulun ihtarı üzerine olmalıdır. Selanik Ay ve Kurtde Fidan (2014: 77), öğretmen adaylarına yönelik yapmış oldukları çalışma sonucunda şu bilgileri elde etmişlerdir:

“Öğretmenler, müze ziyaretine ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmişlerdir; müze ziyareti için öncesinde okul idaresinden izin alınması, ziyarete gidecek öğrencilerin velilerinin bilgilendirilmesi, ziyarete gidecek öğrencilere ziyaret için bilgi verilmesi, müze ziyaretinin amacının belirlenerek planlamanın yapılması, müze giderek ortamın görülmesi ve öncesinde müzenin incelenmesi, müze müdürleriyle ve yetkili kişilerle görüş alışverişi yapılması, yetkililerden yardım istenmesi, herhangi bir sorunla karşılaşmamak için güvenlik önlemlerinin alınması gibi ifadelerle anlatılabilir.”

2.1.6.2. Müze Ziyareti Sırası Yapılması Gerekenler

Müze ziyareti sırasında, müze gezilerine ilişkin önceden yapılan plan dâhilinde gezi aşaması yapılmalıdır. Eser ile ilgili merak edilen bilgiler, eserin herhangi bir yanında yer alıyorsa oradan alınmalıdır. Eğer bilgi yoksa görevlilerden de bu bilgi sağlanabilir. Müzede görevli kişiler, öğretmenlere yardımcı olmak amacıyla toplantı düzenlemeli ve onları

gruplar halinde gezdirmelidir (Güleç ve Alkış, 2003). Keza müze ziyareti, rehber kişinin eşliğinde yapılmış olacaktır. Çünkü en uygun olan müze ziyareti, rehber eşliğinde olan müze ziyaretidir (Egüz ve Kesten, 2012). Müze gezileri bir eğitmen veya rehber tarafından gezilerek yapılmalı ve müze eğitimcisi, müzedeki her faaliyette danışman kişi olarak görev almalıdır (Yavuzoğlu Atasoy, 1999).

En önemli durum, her müzenin kendine özel kuralları vardır ve bu kurallara uymak gerekir. Müze kuralları ziyaretçilerden ne istiyorsa, hangi ricada bulunuyorsa uyulmalıdır. Aksi halde müze ziyareti verimsiz geçebilir ve kargaşaya yol açabilir.

Müze ziyaretine gitmeden önce, hazırlık amaçlı kâğıt ve kalem bulundurulabilir. Gerektiği yerde, eğer bilgi hatırlanamayacak kadar zor ise not alınmalıdır. Kısa ve Gazel (2016: 81), yapmış oldukları çalışmalarda, öğrencilerin not tutma alışkanlıklarının olmasının kültürel değeri koruma konusunda katkı sağladığı sonucuna ulaşmışlardır.

Müzeler, bütün bireyler için gezilmesi gereken yerlerdir ve müze eğitimi konusunda uzman rehber eşliğinde gezilmelidir ve aynı zamanda değerlendirilmelidir (Çetin, 2002: 60). Müzede gezdirilen öğrenciler arasında yaş grupları gereksinimine ve dikkat sürelerine göre gezi yapılmalıdır (Sölpük, 2015). Bu şekilde yapılan müze gezileri, okullarda yapılan eğitimin devamı şeklindedir (Mercin, 2006).

Müze ziyaretleri, öğrencinin öğrenebilmesi için uyarıcı ve güdüleyici olmalıdır (Şahan, 2005). Müze ziyareti sırasında sınıf kalabalık olmamalı, kalabalık ise gruplara ayrılmalı, müzeyi gezmek için vakit sınırlıysa sadece konu ile ilgili yerler gezilmeli vakit kalınca serbest gezi sağlanmalı, öğrencilere küçük notlar aldırılmalı, ‘müze avı’ gibi ilgi çekici bulmacalar ve oyunlar sağlanmalıdır (Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009).

2.1.6.3. Müze Ziyareti Sonrası Yapılması Gerekenler

Müze ziyareti gerçekleşikten sonra merak edilen konu veya eserle ilgili bilgiler hatırlanmaya çalışılmalıdır. Her ziyaret edilen nesne göz önüne getirilmeye çalışılmalıdır. Bir değerlendirme yapıp sonuca varılmalıdır. Ziyaret sonrasında sınıfta müzedekiler hatırlanarak tartışılmalı ve değerlendirme yapılmalıdır (Şahan, 2005).

Müzeyi ziyaret etmeden önce plan ne idi, müzeyi ziyaret ederken ne ile karşılaştı ve müze ziyaret edildikten sonra ziyaret amacına ulaşıp ulaşılmadığı düşünülmelidir. Bu konuda bir tartışma ortamı sağlanmalıdır. Müze gezisi sonrasında, öğrenilen bilgiler, öykü,

oyun, drama, şiir, resim gibi ifadelerle anlatılmalıdır (Çetin, 2002: 60). Çocukların müzede gördükleri eserleri uygulayabilecekleri ortam sağlanarak çocukları atölye çalışmasına katmak gerekmektedir (Meydan ve Akkuş, 2014). Eğer farklı yaş gruplarıyla müze ziyareti yapılmışsa atölye çalışmalarına katılan öğrencilerin yaş gruplarına dikkat edilmelidir (Sölpük, 2015).

Müze ziyareti bittikten sonra iki veya üç gün içerisinde değerlendirme yapılmalı, alınan notlar gözden geçirilmeli ve öğrencilere eski eserler ile günümüzdeki eserlerin karşılaştırılması yaptırılmalıdır (Önder, Abacı ve Kamaraj, 2009). Bu durumda, öğrencilerin düşünme, eleştirme ve tartışma becerileri gelişebilir.

2.1.7. Özyeterlik

Özyeterlik, bireylerin yapabildiklerine ve yapamadıklarına olan inanma gücüdür denilebilir. Özyeterlik, kişilerin olması muhtemel olan vaziyetlerin üstesinden gelebilmek için lazım olan hareketleri yapıp yapamadıklarına ilişkin düşünceleridir (Hazır Bıkmaz, 2002). Özyeterlik inancı, eğitime kazandırması zor olan öğrencilerde öğrenme sağlayabilmek için öğretmenin kendisinde görebileceği beceri yargısıdır (Tschannen-Moran ve Hoy, 2001). Bandura'ya (1997) göre özyeterlik terimi, kişinin başarılarını sergilemek için ortamda olması gereken etkinlik planlarını yapıp bu konuda başarı sağlayıp sağlamayacağı hakkındaki yargılarıdır, şeklinde ifade edilmektedir (Aşkar ve Umay, 2001). Aynı zamanda 'özyeterlik inancı' kavramını ilk olarak ortaya çıkaran kişi ise Albert Bandura'dır (Schunk ve Pjares, 2002; Özdemir, 2008). Özyeterlik durumunda model alma olayı yoktur, bireyin kendi yeterliğine yönelik olan algılama durumudur (URL-6, 2015).

Özyeterlik inancı olan bir birey, davranış olarak, beceri olarak veya herhangi bir konuda yapamadıkları ile yapabildikleri konusunda kendisine inanır. Bu durumda özyeterlik olası bir duruma karşı olan yetenek değil, bireyin kendisinde olan kaynaklara güvenmesidir (Yıldırım ve İlhan, 2010). Aynı şekilde, özyeterlik, bireyin belli bir problem veya olay olması durumunda (örneğin; herhangi bir imtihan, mülakat, eğitim ya da bir yarışma durumları gibi) başarıp başaramayacağına veya bu problemlerle nasıl başa çıkması gerektiği ile ilgili görüşleri ya da inançlarıdır (Özdemir, 2008). Böylece, bu durumun farkında olan kişi özyeterlik inancına sahip bir birey olarak yetişir.

Özyeterlik, bireyde güven hissi uyandırır. Çünkü özyeterlik bireyin içsel güdülerinden biridir. Bir korku, bir üzüntü duygusundan mahrum bırakır ki bu da hoş bir durumdur.

Öğretmenlikteki ilk yıllar, öğretmenin özyeterliğinin gelişmesinde ve uzun bir güven oluşmasında önemlidir (Hoy ve Spero, 2005). Birey kendisine güvenebilmeli, kendisinden beklenen davranışı sergileyebilmelidir. Bu durumda özyeterlik inancı, bireyin algısını, performansını ve motivasyonunu etkilemektedir (Hazır Bıkmaz, 2002).

Öğretmen, karşısındaki kişi kim olursa olsun bildiği herhangi bir bilgiyi karşısındaki kişiyle paylaşan kişidir. Öğretmen, bireyi heyecanlandırmak, bireyde öğrenme isteği uyandırmak ve bu istekle o kişinin bilgi kazanmasını sağlamakla yükümlüdür. Bu yükümlülüğü de kendi isteği ve kendi güveniyle yapmalıdır.

Özyeterlik, öğretmende olması gereken bir özelliktir. Öğretmenin öğretmenlik alan bilgisi yanında özyeterlik duygusunun da olması gerekmektedir (Saracaloğlu, Yenice ve Özden, 2013). Bir öğretmen kendisinin hangi konularda yeterliğinin olduğunu bilmesi, o öğretmene fayda sağlayacaktır. Çünkü kendi özelliğini, yeterliğini bilerek hareket etmesi, gerektiği yerde yetersizliğini de kapatabilmesi gerekir.

Öğretmenin özyeterliğinin yüksek olması, öğretmenin okulda öğrencilerine, velilere ve meslektaşlarına karşı başarılı olmasını sağlar. Gerçek yaşamında ise mutlu bir birey olmasını gerektirir. İyi bir özyeterlik, başarının ve iyilik durumunun oluşmasını sağlar ve kişisel gelişim ile becerinin çeşitlenmesine katkıda bulunur (Yıldırım ve İlhan, 2010). Öğretmen, özyeterliğinden dolayı pek çok başarı gerçekleştirebilir ve etrafındaki insanlarla iletişimi de güçlüdür. Çünkü özyeterlik kavramı içerisinde planlama yapabilme, olguları toparlayabilme, bir işi becerebilmek için bireyin kendi kendinin motivasyonunu arttırabilmesi ve en önemlisi bireyin kendi becerilerinin farkında olabilmesini bulundurur.

Özyeterlik inancı yüksek olan bir birey, yapamadıkları karşısında pes etmez ve yapamama sonucunu kendi suçu olarak görmez. Eğer bir işi başaramamışsa bunu kendi eksikliği olarak görmek yerine o işi yaparken kullandığı yöntemlerin, araç ve gereçlerin eksikliği olarak görebilmelidir. Özyeterlik inancı yüksek olan kişilerin, yaptığı işi başarabilmek için çaba gösterdiği, herhangi bir olumsuzluk karşısında geri dönmediği, sabırlı ve yaptığı işte ısrarlı olduğu söylenebilir (Aşkar ve Umay, 2001). Herhangi bir sorunda veya konuda özyeterlik inancı yüksek olan kişiler, problemin sonucuna daha kısa sürede ulaşma eğilimi göstermektedirler (Akkuş, 2013). Bunun tam tersi olayı da doğrudur. Özyeterlik inancı düşük olan bireyler, yaptıkları işten çabuk pes ederler, yorulurlar, eksiklikleri kendilerinde görürler, çaba göstermekten çekinir ve sabırsız olurlar ve işin sonuçlanmasını dahi

beklemeyebilirler. Bu bireyler, zor işlerde ürkek olarak hareket ederler ve işi kendisine karşı bir tehdit olarak görürler (Yaman, Cansüngü Koray ve Altunçekiç, 2004).

Bir öğretmen, özyeterlik inancını geliştirmek için herhangi bir konuda yapılan tartışmaya katılabilmelidir. Bir öğretmenin diğer öğretmenlerle yapmış olduğu tartışmanın, öğretmende dolaylı ve sözel yollarla özyeterliğin gelişmesine katkı sağladığı, öğretmenin lisansı boyunca aldığı eğitim ve uygulamalı derslerinin (staj) de faydalı olduğu düşünülmektedir (Bümen ve Ercan Özaydın, 2013). Öğretmen, çevresiyle etkileşim halinde olmalı, çevresinden gelen olumlu ve olumsuz eleştiriye açık ve bu eleştirilere karşı eleştiri yapabilme durumunda olmalıdır. Sosyal olarak katılımlı olmak bireylerin ve öğretmenlerin özyeterliğinin gelişmesinde etkilidir.

Özellikle öğretmenlerin özyeterlik konusunda inançlı olmaları önemlidir. Çünkü özyeterlik kavramı, eğitim alanında üzerinde fazla durulması gereken bir özelliktir (Aşkar ve Umay, 2001). Öğretmen konusunda özyeterlik kavramı incelendiğinde, öğretmenin görevini ve sorumluluğunu bilmesini, buna karşın sahip olduğu bilim, yetenek ve tutumlarını kapsar (Demirtaş, Cömert ve Özer, 2011). Özyeterlik inancı, öğretmenin dersteki performansını, ders için kullandığı yöntem ve teknikleri, öğrencilerin derse olan ilgisini ve katılımını, buna bağlı olarak da öğrencinin başarısını etkilemektedir (Tschannen-Moran ve Hoy, 2001; Akbaş ve Çelikkaleli, 2006). Öğretmenin özyeterlik inancı yüksek ise başarısı düşük olan öğrencisini başarıya ‘ulaşılabilir’, bu öğrencilerin problemlerini de ‘çözümenebilir’ durum olarak görürler (Yaman, Cansüngü Koray ve Altunçekiç, 2004).

Özyeterlik kavramı sadece tek alana özgü değildir. Günümüzde özyeterlik kavramı farklı alanlara uyarlanmıştır. Özyeterlik kavramının çeşitliliği ile ilgili, Yıldırım ve İlhan (2010: 302), şöyle ifadeye bulunmuşlardır; göreve özgü, kişilerarası, sağlık alanında, psikiyatri alanında, diabete özgü, ruh sağlığı, psikoterapi, alkol bağımlılığı alanında ve genel anlamda özyeterlik çeşitleri bulunmaktadır.

Tüm bu söylenenler karşısında, özyeterlik duygusunun oluşabilmesi için gereken bir takım özelliklerin olduğunu söylemek gerekmektedir. Çünkü özyeterlik, bireylerde kendiliğinden gelişen bir durum değildir. Özyeterlik zamanla ve deneyimler yoluyla gelişen inançtır (Acar, 2007). Bireyin kendini herhangi bir alanda yeterli kabul edebilmesi için yaşadıkları, deneyimleri ve karşılaştıkları olaylar önemli yer tutmaktadır. Bu bağlamda, Sosyal Bilişsel Kuram’a göre bireyde bulunan özyeterlik inancı dört kaynaktan beslenir:

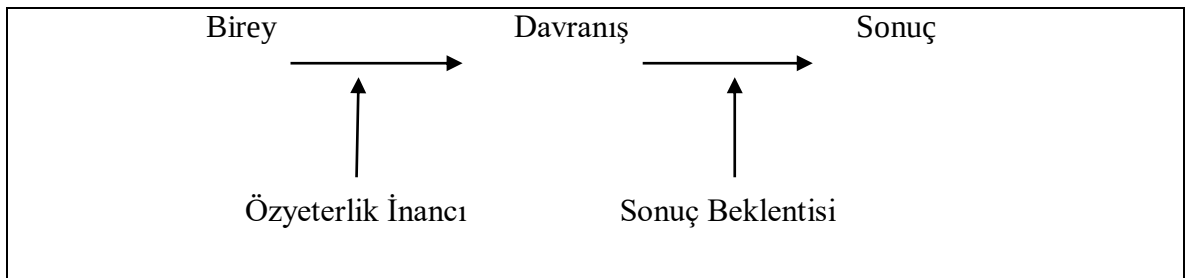
- 1) “Kişinin kendi hayatından yola çıkarak yaşamış olduğu deneyimleri veya başarı kazanmak için çabalarının karşılığında aldığı bilgilerdir,
- 2) Kişiye göre bir başkasının yaşamış olduğu olaylardan çıkardığı, deneyimlerdir,
- 3) Kişiye karşı yapılan sözlü bilgilendirme, konuya göre yapılan başarıma konusundaki öneriler,
- 4) Kişinin kendi içinde yaşadığı duygu durumu, duygusallık; korku, sevinç, kaygı gibi durumlarıyla başa çıkması” (Aşkar ve Umay, 2001: 2; Özdemir, 2008: 278).

Özyeterlik inancı, bireyin kendi içinde yer alır ve çevreden, yaşantılardan, olay ve olgulardan beslenir. Bu şekilde çeşitli durumlarla beslenen özyeterlik inancı, bireyin ilgi alanında olan bir işi başarıp başaramayacağına ilişkin duygularını oluşturur. Özyeterlik, sadece dış etkenlerden, çevreden değil yine bireyin iç dünyasından düşüncelerinden, fikirlerinden, yaşamış olduğu duygulardan kaynaklanan soyut durumlardan da etkilenir. Yani başarı hal ve hareketlere, kişinin inanç, düşünce gibi duygusal faktörlerine ve çevresel faktörlere bağlıdır (Schunk ve Pjares, 2002).

Bandura (1997), özyeterlik kavramını iki özellik üzerine kurmuştur;

- 1)Bireyin herhangi bir işi başarabileceğine dair olan inancı (self-efficacy),
- 2)Yapılan işin bitiminde işin sonucuna dair olan inancıdır (outcome expectancy) (Özdemir, 2008: 278).

Aşağıda, Şekil 26’te Bandura’ya ait özyeterlik inancı ve sonuç beklentisi şekline yer verilmiştir:

Şekil 26: Birey, davranış ve sonuç sürecinde özyeterlik inancı ve sonuç beklentisi (Bandura, 1977: 79; Akt. Akbaş ve Çelikkaleli, 2006: 100)

Şekil 26’e bakıldığında bireye ait özyeterlik inancının nasıl sonuçlandığı görülmektedir. Birey, öncelikle özyeterliğinin farkındadır ve bu farkındalığa göre bir davranışta bulunmaktadır. Yaptığı davranışa göre, yine özyeterlik bilinciyle bir sonuç beklemektedir. Beklediği sonuca ulaşmayı hedeflemektedir.

Bireylerin özyeterlik inancını taşımaları için sosyal bir kişilik sergilemeleri ve bilinçli olmaları gerekmektedir. Yukarıda bahsedildiği şekilde, özyeterlik inancı eğitim üzerinde daha önemli olduğundan dolayı öğretmenleri daha çok ilgilendirmektedir. Öğretmenlerin kendilerine karşı olan özyeterlik inançları, böylelikle öğrencilerin başarısını da etkilemektedir. Bu durumda öğretmenlere fazla görev ve sorumluluk düşmektedir.

Özyeterlik inancı yüksek olan bir öğretmen, öğrencilerini anlayışla karşılar ve öğrencilerine karşı bir haksız davranışta bulunmaz. Hayatı boyunca ileri görüşlü olarak yaşamak ister. Öğrencilerinin nerede nasıl olabileceklerini kendi deneyimi ve niteliği ile tahmin eder. İleriyi görerek yaşayabilmesine bağlı olarak, öğretmenlik duygusuyla beraber öğrencilerini daima iyi yerlerde görmek ister ve elinden geleni yapmaya çalışır. Bu şekilde kendisini model almak isteyen öğrencileri açısından da olumlu rol model öğretmenlerden olur. Bu yüzden bir öğretmenin özyeterlik inancının yüksek olması, hayatı, gelecek nesilleri de etkileyebilecektir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, yapılan tez çalışmasıyla aynı konuda yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Aynı şekilde benzer olarak yapılan çalışmalara da yer vermeye çalışılmıştır.

Demir (2001), “Müzelerde Çağdaş Pazarlama” adlı çalışmayı yapmıştır. Bu çalışmanın amacı, müzeleri ziyaret edenlerin profilleri ile müzeler hakkındaki görüşleri ve düşüncelerini belirlemek amacıyla böyle bir sorunun çalışıp çalışmadığını, yine aynı sorunun iki müze arasındaki farklılığı meydana çıkarıp çıkarmadığını test etmektir. Bu çalışmada tanımlayıcı araştırma modelinden anket formu kullanılmıştır. Araştırma 1998 yılında, İstanbul Arkeoloji Müzeleri ve Ayasofya Müzesi’nde yapılmıştır.

Çalışma sonucunda, müze konusunda eğitilmiş kişilerin çağdaş pazarlama konusuna yakın olmadıkları görülmüştür. Her iki müzenin çoğunluğu bayandır, çoğunluğu genç kesimdir, müzelere ulaşımında sorun yaşanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Müzelerden memnuniyet durumlarına göre kimisi memnun olduğunu kimisi memnun olmadığını belirtmiştir. Sonuçlara göre böyle soruların ilgi görmesi, müze ortamlarının değerlendirilebilir ve ziyaretçilerin memnuniyetlerinin incelenebileceğini göstermektedir.

Hoy ve Spero (2005), Öğretmenliğin ilk yıllarında öğretmen yeterliğindeki değişiklikler adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmadaki amaç öncelikle öğrencilere yönelik öğretimleri

ve öğretmenlerin göreve başlama yılındaki uzmanlık deneyimleridir. Çalışmadaki düşünceye göre Bandura'nın teorisine göre öğretmenliğin şekillendirilmesinde yeterliğin kritik olabilecektir. Çalışmanın amacı, öğretmenin işine başlamasından itibaren öğretmen özyeterliğinde meydana gelen değişikliklerdir. Çalışmada Öğretme Özyeterliği, Öğretimsel Yeterlilik ve Çoklu Niceliksel Yeterlilik ölçekleri kullanılmıştır.

Çalışma sonucunda özyeterlik, öğrencilere yönelik etkinliklerde artış göstermiş, öğretimin ilk yıllarında düşüş göstermiştir. Öğretimin ilk yıllarındaki düşüşlerin nedeni ise alınan desteğin yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

Akbaş ve Çelikkaleli (2006), yapmış oldukları “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimi Öz-Yeterlik İnançlarının Cinsiyet, Öğrenim Türü ve Üniversitelerine Göre İncelenmesi” adlı çalışmayı sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimi öz-yeterlik inançlarının cinsiyet, öğrenim türü ve üniversitelerine göre değişip değişmediğini incelemek amacıyla yapmışlardır. Çalışmaya 6 farklı üniversiteden toplam 491 sınıf öğretmeni adayı katılmıştır. Araştırmada Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretiminde Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimine yönelik özyeterlik inançlarının cinsiyete göre değişmediği, öğrenim türüne göre de farklılık göstermediği ama üniversitelere göre sınıf öğretmeni adaylarının fen öğretimine yönelik özyeterlik inançlarının değiştiği sonucuna ulaşmışlardır.

Aylar ve Aksin (2011), ‘Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlilik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Amasya Örneği)’ adlı çalışmayı yapmıştır. Çalışmada sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özyeterlik inanç düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi amaç edinilmiştir. Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın evren ve örneklemini, 2006-2007 yılında Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda öğrenim gören 170 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Öğretmen adayları random tabakalama yöntemiyle seçilmiştir. Araştırmanın ölçme aracı olarak, Yaman (2003) tarafından bir takım değişiklikler yapılarak geliştirilen, Sosyal Bilgiler Öğretimi Öz-Yeterlilik İnanç Anketi ve Problem Çözme Becerisi Ölçeği kullanılmıştır. Bağımsız gruplar için t-testi ve ANOVA kullanılmıştır.

Çalışma sonucunda, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının cinsiyet, mezuniyet türü, sınıf düzeyi gibi değişkenlere göre problem çözme ve özyeterlik inançlarında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Yılmaz ve Şeker (2011), ilköğretim kademesindeki öğrencilerin müzelere yapılan gezilere ve müzelerin sosyal bilgiler dersinde kullanılmasının ve değerlendirilmesinin ortaya konulması amacıyla ‘İlköğretim Öğrencilerinin Müze Gezilerine ve Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi’ isimli çalışmayı yapmışlardır. Yapılan bu çalışmada tarama modeli kullanılmış ve açıkta olan durum betimlenmiştir. Çalışmanın evrenini, 2008-2009 eğitim öğretim yılında, bir büyükşehirin üç ilçesinde 6, 7 ve 8. sınıf resmi okullarda öğrenim gören, 108’i kız, 102’si erkek olan toplam 210 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma için veri toplama aracı olarak nicel yöntemli veri toplama aracı kullanılmıştır. 5’li likert tipinde bir anket kullanılmış. Veri analizi yapmak için SPSS 15,0 programı kullanılmıştır. Veriler üzerinde betimsel istatistik işlemleri yapılmış, verilerin yüzde ve frekans sonuçları belirlenmiştir.

Araştırmanın sonucunda, ilkokul öğrencilerinin müze gezilerinin kültürel açıdan gelişimi sağladığı, düşünme becerilerinin gelişmesini sağladığı ve bu konularda çok yararlı olduğu, tarihsel konularda kendilerini geliştirmelerine yardımcı olduğu gibi düşüncelere sahip oldukları bulunmuştur. Müzelerin ise sosyal bilgiler dersinde kullanılması gerektiği, müzelere karşı olan duygularının olumlu olduğu sonucu elde edilmiştir.

Akkuş (2013), yapmış olduğu Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik İnançlarının ne durumda olduğunu belirlemeye yönelik çalışmasında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarında farklı parametreler açısından manalı bir farklılığın varlığını veya yokluğunu tespit etmeye çalışmıştır. Yapılan araştırma betimsel bir araştırmadır ve araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2010-2011 eğitim öğretim yılında, Atatürk Üniversitesi, Kafkas Üniversitesi ve Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakülteleri Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda öğrenim gören ve random yoluyla seçilen 96 erkek ve 145 kız öğrencinin bulunduğu toplam 241 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırma için toplanan veriler, Kan (2007) tarafından geliştirilen Öğretmen Öz-Yeterlik Ölçeği direkt olarak tatbik edilmiştir. Verilerin çözümlemesinde ise SPSS 11,5 programı kullanılmış, bağımsız gruplar için t-testi, gruplar arası farklılaşma için tek yönlü varyans analizi ve Tukey testi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özyeterlik inanç düzeylerinin, öğretimi planlama ve değerlendirme ile özyeterlik puanları ortalaması kadın öğretmen adayları lehinde anlamlı bir farklılığın olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının inanç düzeylerinin ise öğretimi planlama boyutu düşünüldüğünde iki üniversite olan Atatürk Üniversitesi ile Erzincan Üniversitesi arasında, Atatürk Üniversitesi'ndeki öğretmen adayları lehine olmak üzere anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Peker (2014), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sanal müze kullanımına yönelik tutumlarının belirlenmesi amacıyla sosyal bilgiler konularının anlatımında sanal müzenin kullanılması ve öğretmen adaylarının sanal müze kullanmaya ilişkin tutumlarını inceleyen çalışmayı yapmıştır. Yapılan çalışma yüksek lisans tezi olarak yapılmıştır. Yapılan çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın grubunu, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda, 2012-2013 yılında öğrenim gören 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğrencilerinden toplam 197 öğretmen adayı oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen 'sanal müze kullanımına yönelik tutum ölçeği' kullanılmıştır. Veriler çözümlenirken SPSS 18,0 programı kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde sanal müze kullanılmasının yararlı olacağını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Selanik Ay ve Kurtde Fidan (2014), müzelerin sosyal bilgiler dersinde kullanılması gereken bir kurum olarak görmektedirler. Bu bağlamda aynı ismiyle anılan başlığıyla, öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden faydalanmaya ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla bu çalışmayı yapmışlardır. Araştırmanın modelini tarama modeli oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini, 2012-2013 yılının bahar döneminde Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde Sınıf ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı'nın 4. Sınıfında öğrenim gören, 42 kız ve 30 erkek öğrenciyle beraber 72 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Verilerin toplanması için araştırmacı tarafından, uzman görüşleri alınarak ve denemesi yapılarak oluşturulan anket kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise çözümleme yaklaşımından olan betimsel analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğinin belirlenmesinde uzmanlarla beraber 'görüş birliği' ve 'görüş ayrılığı' olarak kullanılan maddeler belirlenmiştir.

Sonuç olarak, müze gezisi konusunda öğretmen adaylarının yeterli düzeyde bilgili oldukları görülmüştür. Öğretmen adayları, müze eğitiminden yararlanılmasının öğrenilen

bilgilerin kalıcılığını sağladığı ve soyut kavramları somutlaştırdığını söylemişlerdir. Müze eğitiminden yararlanılabilecek derslerden birinin de sosyal bilgiler dersinin olduğunu ifade etmişlerdir. Aynı zamanda müzede eğitim veren yetkili kişilerin öğrencilere bilgi vermede yetersiz oldukları görüşünü savunmuşlardır.

Yeşilbursa ve Uslu (2014), yapılan tez çalışmasıyla yakın başlıkta bulunan ‘Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Müze Eğitimine Yönelik Öz-Yeterlik İnançları’ adlı çalışmasını yapmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarını çeşitli değişkenlerle araştırmak ve sonuçları ortaya çıkarmak amacıyla yapılmıştır. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden olan tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmanın grubunu, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı’nda öğrenim gören 389 öğretmen adayı oluşturmuştur. Grubun seçilmesinde amaçlı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ve yine araştırmacılar tarafından geliştirilen Müze Eğitimine İlişkin Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği veri toplamak için kullanılmıştır. Verilerin analiz edilmesi için SPSS programı kullanılmış, anlamlılık düzeyi ($p \leq 0.5$) olarak kabul edilmiş ve çalışmada bağımsız değişkenlere t-testi ile ANOVA uygulanmıştır.

Sonuç olarak, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime özgü özyeterlik inançlarının güçlü bulunduğu görülmüştür. Cinsiyet değişkeninin bu süreçte etkili olmadığı ama diğer değişkenler açısından farklılıklar olduğu görülmüştür.

Demir (2015), ‘Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Müze Eğitimiyle İlişkilendirilen Kazanımların Gerçekleştirilmesine Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaklaşımları (Tokat İli Örneği)’ adlı çalışmasıyla sosyal bilgiler dersinde yer alan kazanımların müzede uygulanma düzeyleri ve müzeye düzenlenen gezilerde karşılaşılan sorunlar incelenmiştir. Çalışma, yüksek lisans tezi olarak yapılmış bir çalışmadır. Çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini 2014-2015 yılında Tokat ilinde merkezde ve köyde yer alan 46 okulda görevli olan toplam 55 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Öğretmenlerin seçiminde basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçme aracı olarak uzman görüşleri alınarak hazırlanan, üç bölümden oluşan bir anket kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise IBM SPSS 22 programı, Mann-Whitney U testi ile Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Araştırmanın sonucunda, birçok öğretmenin ders işlemek için müzeye gittikleri görülmüştür. Yaş, cinsiyet, bitirilmiş olan bölüm, eğitim durumu, sosyo-ekonomik durum ve kıdem gibi değişkenler ile öğretmenlerin müzelere gezi düzenleme durumları arasında anlamlı bir farklılığa rastlanılmamıştır. Müzelere düzenlenen gezilerde karşılaşılan sorunların ilişkin olarak ise sadece bir yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yılmaz ve Egüz (2015), Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı'nın Tarih Bölümü'nde eğitim alan öğrencilerin müzelerin tarih eğitimi amacıyla kullanılmasına ilişkin görüşlerini ve farkındalıklarını belirlemek, aynı şekilde müzelerin tarih eğitimi amacıyla kullanılmasının tarihi öğrenmeye faydalarının neler olabileceğinin farkında olunması amaçlanmıştır. Bu amaçla 'Tarih ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tarih Öğretiminde Müzenin Önemi Hakkındaki Tecrübe ve Düşünceleri' adlı çalışmayı yapmışlardır. Çalışma grubunu, 2012-2013 eğitim öğretim yılında eğitim alan, 5 tanesi sosyal bilgiler öğretmeni, 5 tanesi tarih öğretmeni olan ve 6 kız, 4 erkek olmak üzere toplam 10 öğretmen adayı oluşturmuştur. Öğretmen adayları birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıflardan seçilmiştir. Grubun seçilmesinde amaçlı örnekleme metodu izlenmiştir. Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen, nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme sırasında izin üzerine ses kayıt cihazı kullanılmıştır. Verilerin analizinde, nitel veriler betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Katılımcıların her birine kodlar verilmiştir. Doğruluğun sağlanması için doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

Sonuç olarak, müze ziyaretleri somut öğrenmeyi sağlar, merak duygusunu geliştirir ve derse karşı olan ilgiyi artırır, kalıcı öğrenmeyi sağlar gibi düşünceler elde edilmiştir. Öğretmen adayları, müzelerden üst düzeyde yararlanılabilmesi için eğitim programıyla eş değer yürütülmesi ve müze ziyaretinin okullarda zorunlu olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Okullarda müze eğitimi ile ilgili ders konulması kanaatini göstermişlerdir.

Yücel Kurnaz (2015), okul öncesi öğretmenlerinin ve sınıf öğretmenlerinin müzelerde kullanılan eğitim etkinliklerine dair görüşlerini cinsiyete, okul türüne ve branşlara göre nasıl dağıldığını görmek için gerçekleştirilmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 eğitim öğretim yılında İstanbul Avrupa Yakası içerisinde resmi ve özel ilkokulda görev yapan, müze ile ilgili etkinliklere katılmış okul öncesi ve sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Tesadüfi oransız örnekleme

yöntemi kullanılarak 20 okuldan 320 öğretmen ile çalışılmıştır. Veri analizi için SPSS 15.0 programı kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, erkek öğretmenlerin müzeye olan ilgilerinin kadın öğretmenlere göre daha fazla olduğu görülmüştür. Devlet okulunda görev yapan öğretmenler, yapılan müzelerin amacı ortaya koymasını beklerken; özel okulda görev yapan öğretmenler daha çok müze gezisi sırasında uygulanan yöntem ve tekniğin önemi üzerinde durmuşlardır. Branş bazında bakıldığında sınıf öğretmenlerinin ankette yer alan maddelere göre etkinliklere ilgilerinin, okul öncesi öğretmenlerinden daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır.

Çalışkan, Önal ve Yazıcı (2016), sanal müzelerin eğitim öğretimde yerini almasını istemişlerdir. Gelecekte sosyal bilgiler öğretmeni olabilecek öğretmen adaylarının sanal müze hakkındaki düşüncelerini, yaklaşımlarının belirlenmesi temel amaç edinilmiştir. Bundan dolayı ‘Öğretim Etkinliklerinde Sanal Müzelerin Kullanımına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları Ne Düşünüyor?’ isimli çalışmayı yapmaya ihtiyaç duymuşlardır. Çalışmada tek gruplu ön test-son test modeli kullanılmıştır. Öğretmen adaylarına genel müze ve sanal müze ile ilgili açık uçlu sorulardan oluşan üç soru formu, araştırmacılar tarafından geliştirilerek uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2012-2013 eğitim öğretim yılında, Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilgiler Eğitimi Programı’nda eğitim gören, üçüncü yarıyılta ‘Sanat ve Estetik’ dersi ile yedinci yarıyılta ‘Özel Öğretim Yöntemleri II’ dersini alan dördüncü sınıf öğrencilerinden 24 öğrenci oluşturmuştur. Çalışma grubu belirlenirken, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan veri toplama aracı için araştırmacılar tarafından geliştirilen üç forum kullanılmıştır. Formun ikisi deneysel işlemden önce, biri ise deneysel işlemden sonra kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesi için nitel veri çözümleme yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının tümü müze eğitiminin devamlı öğrenme kazandırdığını, müze eğitiminde karşılaşılan en büyük meselenin ise sınıfların kalabalık olduğunu, kullanılması gereken yöntem ve tekniklerden drama ve gezi gözlem yöntemlerinin kullanılması gerektiğini söyledikleri sonucuna varılmıştır. Sanal müze kullanılması gerektiğini, ama sanal müzelerin kullanılmasında olumsuz olan tek yönün sosyal duygunun hissedilmemesi olduğunu ifade etmişlerdir.

Kısa ve Gazel (2016), ‘Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Afyonkarahisar Müzeleri)’ adlı çalışmayı yapmışlardır. Çalışmanın amacı, sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımının bir takım değişkenler açısından öğretmen ve öğrencilerin görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemini, Afyonkarahisar ilinde ikinci kademedeki öğrenim gören, 577 müze gezisine katılan öğrenciler ile 423 müze gezisine katılmayan 6, 7 ve 8. sınıf öğrencileri ile Afyonkarahisar ilinde ilköğretim okullarında görev yapan 65 sosyal bilgiler öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmada için Koçak’ın (2010), çalışmasından uyarlanarak hazırlanan derecelendirilmiş bilgi toplama formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde ise betimsel istatistik analizi kullanılmıştır.

Çalışmanın sonucunda, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre müze gezilerinden beklentilerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Yine 8. sınıf öğrencilerinin müzeleri pek fazla ziyaret etmedikleri sonucuna ulaşılmıştır. 11 ve üzerinde kıdem yılına sahip olan öğretmenlerin ise müze ziyaretine daha fazla önem verdikleri sonucuna ulaştıkları görülmüştür. Müzeleri ziyaret etmede en fazla sorunun sınıfların kalabalık olduğu belirlenmiştir.

Tural ve Kala (2018), “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Müze Eğitime Yönelik Özyeterlik İnançları” adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmada sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde eğitim alan öğrencilerin müze eğitime dair özyeterlik inançlarının ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarının özyeterlik inançları cinsiyet, sınıf seviyesi ve daha önceden müze eğitimi dersi alıp almama değişkenleri ile değerlendirilmiştir. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik pozitif yönde özyeterliğe ait oldukları neticesine ulaşmışlardır. Cinsiyet, sınıf seviyesi ve daha önceden müze eğitimi dersi alıp almama durumuna nazaran herhangi bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşamamıştır.

Demirel (2020), “Sınıf Eğitimi Öğretmen Adaylarının Müzelerde Eğitim Uygulamalarına Yönelik Öz Yeterlikleri” isimli çalışmayı yapmıştır. Demirel, bu çalışmada sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik öz yeterlik inançlarını geliştirmeyi amaçlamıştır. Bu çalışmada yakınsayan paralel desen yaklaşımı kullanılmıştır.

Araştırma nitel ve nicel çalışma olarak iki şekilde yürütülmüştür. Araştırma, Karadeniz Bölgesi'ndeki bir devlet okulunda, ikinci sınıfta sınıf öğretmenliği okuyan 58 öğretmen adayıyla yapılmıştır. Araştırmaya ilişkin verilere, öz yeterlik inanç ölçeği ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak sahip olunmuştur.

Çalışma sonucunda, öğretmen adaylarının müze gezilerine kılavuzluk yapma, müzeleri eğitimde değerlendirme, derslerin müzelerde yapılması konusunda öğretmen adaylarının öz yeterlik düzeylerinin olumlu yönde geliştiğini göstermektedir. Bu durumda müze eğitiminin farklı disiplinlerle desteklenerek, kazanımlara uygun bir şekilde eğitim öğretimin benimsenmesi düşünülmektedir.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve verilerin çözümlenmesi açıklanmaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime olan özyeterlik inancının ne düzeyde olduğu konusunu içermektedir. Çalışmanın grubunu, sınıf öğretmeni adayları oluşturmaktadır.

Bu amaçla, çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma yöntemi içerisinde yer alan tarama modeline dayalı araştırma yapılmıştır. Nicel yöntem, değişkenlerin özelliklerinin sayı ve miktar olarak belirlenebildiği durumlarda kullanılır. Tarama yöntemi; evvelde var olmuş veya şu an var olan bir durumu şimdiki şekliyle tanımlamayı amaç edinen bir yaklaşımdır (Aylar ve Aksin, 2011). Tarama modeli, fazla sayıda unsurun bulunduğu evren içerisinde, evrenin tamamında ya da evrenden seçilen örneklem üzerinde çalışılan tarama modelidir (Kısa ve Gazel, 2016).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma, Batı Karadeniz’de bulunan bir üniversitede yapılmıştır. Araştırmanın evrenini Batı Karadeniz Bölgesi’nde yer alan bir devlet üniversitesinin Sınıf Öğretmenliği bölümünde öğrenimlerine devam eden 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğretmen adayları oluşturmaktadır. Sınıf öğretmeni adaylarının katılımıyla oluşan bu çalışmada toplam 100 öğretmen adayı bulunmaktadır.

Bu örneklemin seçiminde amaçlı örneklem yönteminden kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Sınıf öğretmenliği adaylarına pandemi dolayısıyla daha rahat ulaşılabilmesi açısından kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma 2020-2021 eğitim öğretim yılı içerisinde yapılmıştır. Araştırmada bulunan sınıf öğretmeni adaylarının farklı değişkenlere nazaran yerleşimini belirten bilgiler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2: Sınıf öğretmeni adaylarının farklı değişkenlere göre dağılımı

Bağımsız Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Kadın	65	65
	Erkek	35	35
Sınıf Seviyesi	1.Sınıf	23	23
	2.Sınıf	23	23
	3.Sınıf	28	28
	4.Sınıf	26	26
Müze Eğitimi Dersi Aldınız mı?	Evet	26	26
	Hayır	74	74
Toplam Öğretmen Adayı Sayısı		100	100

Tablo 2’de çalışmaya dahil olan öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf seviyesi ve daha önce müze eğitimi dersi alıp almamalarına göre frekansları ve yüzdeleri sunulmuştur. Tablo 2’ye göre, çalışmaya dahil olan kadın öğretmen adayları 65 (%65) şahıs, erkek öğretmen adayları 35 (%35) şahıs olarak görülmektedir. Çalışmaya dahil olan öğretmen adaylarının sınıf seviyesine göre 1. sınıf 23 (%23), 2. sınıf 23 (%23), 3. Sınıf 28 (%28) ve 4. Sınıf 26 (26) kişi olarak ayrılmaktadır. Toplam öğretmen adaylarından müze eğitime yönelik ders alan öğretmen adayları 26 (%26), ders almayan öğretmen adayları ise 74 (%74) kişi olarak belirlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri, araştırmacı tarafından düzenlenmiş olan bireysel bilgi formu dahilinde Yeşilbursa ve Uslu (2014) tarafından geliştirilen ‘Müze Eğitime İlişkin Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği’ kullanılarak elde edilmiştir. Bireysel bilgi formu ile bireyin cinsiyeti, sınıf seviyesi ve daha önceden müze eğitimi dersi alıp almaması gibi değişkenlere ilişkin veriler elde edilmiştir.

Araştırmada kullanılan ölçek ile ilgili gerekli izinler alınmıştır. İlk olarak ölçeğin hazırlayıcısı Yeşilbursa ve Uslu’dan mail yoluyla ölçeğin kullanımına ilişkin gerekli izinler alınmıştır. Ölçek, Batı Karadeniz Bölgesi’nde yer alan bir devlet üniversitesinin Sınıf Öğretmenliği bölümünde öğrenimlerine devam eden 1, 2, 3 ve 4. sınıf öğretmen adaylarına uygulanmıştır. Uygulama süreci için ilgili üniversitenin Eğitim Fakültesi Dekanlığı’ndan uygulama olur izni ile üniversitenin Etik Kurul Başkanlığı’ndan gerekli izinler alınmıştır.

Gerekli izinler sonrasında ölçek, 2020-2021 Eğitim Öğretim yılı Bahar yarıyılında öğretmen adaylarına uygulanmıştır.

Özyeterlik Ölçeği

Sınıf öğretmenleri adayları üzerine yapılan bu başlıktaki araştırma için elde edilen veriler, Yeşilbursa ve Uslu (2014) araştırmacıları tarafından meydana getirilen özyeterlik ölçeği ile elde edilmeye çalışılmıştır. Müze Eğitime İlişkin Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği, 5 maddeli olarak likert türünde gerçekleştirilmiştir. Ölçekte bulunan maddeler ‘Tamamen Yetersizim’, ‘Yetersizim’, ‘Kısmen Yeterliyim’, ‘Yeterliyim’ ve ‘Tamamen Yeterliyim’ biçiminde hazırlanmış ve 1 numaradan 5 numaraya doğru puanlanmak koşuluyla aşamalandırılmıştır. Ölçekte toplam 24 madde bulunmaktadır.

Özyeterlik ölçeği ile elde edilen puanlar, bireyin herhangi bir konuda ya da işte kendisine olan güvenini belirtir. Burada yapılan çalışma öğretmen adaylarıyla yapıldığından öğretmen adaylarının müze eğitime yönelik kendilerine olan güven düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Yeşilbursa ve Uslu (2014) tarafından geliştirilen özyeterlik ölçeği araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel veri toplama aracı ile bir araya getirilerek covid-19 pandemisi olması nedeniyle ölçek online şekilde öğretmen adaylarına ulaştırılmıştır. Online şekilde ulaştırılan ölçeğe öğretmen adaylarından gönüllü olanlar katılmıştır. Verilerin toplanması, çalışma takvimine uygun olarak yapılmıştır.

Özyeterlik ölçeği araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adaylarına uygulanmıştır. Elde edilen bilgiler sınıf seviyesine, cinsiyete ve adayların müze eğitime yönelik ders alma değişkenlerine göre gruplanarak, düzenli bir şekilde analiz edilmeye hazır hale getirilmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Araştırmanın neticesinde elde edilen bulgular, analiz edilirken SPSS 22 programı kullanılmıştır. Araştırma sonuçları için anlamlılık düzeyi [$p \leq .05$] olarak kabul edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen veriler sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançları doğrultusunda değerlendirilirken standart sapma (ss) ve aritmetik ortalama ($\bar{X}$) değerleri

kullanılmıştır. Öz yeterlik inanç düzeylerinin derecelendirilmesi, ölçekte yer alan madde analizlerinin ortalamasına göre belirlenmiştir. Aritmetik ortalama değerlendirmeleri düşünce yorumlarına göre şu aralıklar esas alınarak yapılmıştır; 1.00-1.79 oldukça düşük, 1.80-2.59 düşük, 2.60-3.39 orta, 3.40-4.19 yüksek, 4.20-5.00 oldukça yüksek biçiminde yorumlanmıştır (Yeşilbursa ve Uslu, 2014). Çalışmalar doğrultusunda, elde edilen verilerin değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya çıkarmak için bağımsız değişkenler için t-testi kullanılmıştır. Verilerin birbirinden farklılık göstermesi durumunda Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Grup sayılarının 2'den fazla olduğu durumlarda Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde elde edilen bulgular, yöntem bölümünde bahsedilen verilerin çözümlenmesi konusundaki şekliyle değerlendirilmeye çalışılmıştır. Araştırmanın alt amaçları başlığına göre ise bulgular ve yorumlar verilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme Bağlı Bulgu ve Yorumlar

Buradaki konu içeriğinde birinci alt problem sayılan ‘Sınıf Öğretmeni Adaylarının Müze Eğitimine Yönelik Özyeterlik İnançları Ne Düzeydedir?’ problemine yönelik bulgulara yer verilmiştir. Ölçeklerden elde edilen bulgulara göre sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitimine olan özyeterlik inançları toplam puanları frekansı Tablo 3’te açıklanmaktadır.

Tablo 3: Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik öz yeterlik inançlarının toplam puanları frekansı

	f	Ulaşılan En Düşük Toplam Puan	Ulaşılan En Yüksek Toplam Puan	$\bar{X}$	Ss
Toplam	100	37	120	88,18	16,79

Tablo 3’e bakıldığında sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının toplam puan durumuyla karşılaşılmaktadır. Tablo 3’e bakıldığında araştırmaya katılan grubu 100 sınıf öğretmeni adayı oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları toplam puanlarının en düşük 37, en yüksek 120 puan olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançlarının aritmetik ortalaması 88,18 olarak elde edilmiştir. Elde edilen aritmetik ortalama puanına göre sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inanç puanları yüksektir. Özyeterlik ölçeğinden elde edilen toplam puanların standart sapması ise 16,79 olarak hesaplanmış ve veriler arasında farkın olmadığını göstermektedir. Sınıf öğretmeni adaylarına yöneltilen özyeterlik inanç ölçeği Tablo 4’te açıklanmaktadır.

Tablo 4: Sınıf öğretmeni adaylarının ölçekte yer alan konulara ilişkin müze eğitime yönelik özyeterlik inanç frekansları, puan ortalamaları ve standart sapmaları

No	Maddeler	Tamamen Yetersiz	Yetersiz	Kısmen Yeterli	Yeterli	Tamamen Yeterli	$\bar{X}$	Ss
		f	f	f	f	f		
1	Düzenlenecek geziyle ilgili bilgilendirme yaparak öğrencilerin ne ile karşılaşacaklarını öngörmelerini sağlayabilirim.	4	8	34	37	17	3,55	1,00
2	Öğrencilerin kendi kültürleri ile dünyada var olan diğer kültürler arasında kıyaslama yapmaları için müze eğitimini verimli bir şekilde gerçekleştirebilirim.	1	14	34	38	13	3,48	0,93
3	Müze eğitimi konusunda okul yöneticileri ile koordinasyon kurarak daha sistemli bir eğitim ortamı sağlayabilirim.	2	14	29	38	17	3,54	1,00
4	Müzede edindikleri bilgileri geliştirebilmeleri için öğrencilere rehber olabilirim.	3	11	27	41	18	3,60	1,01
5	Müze gezisi sırasında öğrencilere ders konusuyla ilgili bir doğaçlama etkinliği yaptırabilirim.	1	11	34	38	16	3,57	0,92
6	Gerçek ortamda müze gezisi düzenleme imkânı olmadığı koşullarda sanal müzelerden yararlanabilirim.	3	4	28	47	18	3,73	0,91
7	Müze eğitiminde disiplinler arası yöntem ve teknikleri kullanarak öğrencilere eğlenirken öğrenme imkânı sunabilirim.	2	6	36	42	14	3,60	0,88
8	Bir gezi ve gözlem köşesi oluşturarak öğrencilerin deneyimlerini paylaşmalarını sağlayabilirim.	1	9	25	41	24	3,78	0,95
9	Müze eğitiminden daha iyi bir verim alabilmek için müze gezisi sonrasında gezi sırasında yapılan çalışmalarla ilgili sınıf içi etkinlikler (drama, resim çizme, metin yazma, sunu vb.) düzenleyebilirim.	0	12	23	39	26	3,79	0,97
10	Öğrencilerin hoşuna gidebilecek etkinlikler planlayarak müze gezilerinde daha iyi bir öğrenme ortamı oluşturabilirim.	0	7	27	50	16	3,75	0,81
11	Gezi sırasında sürekli bilgilendirme yaparak gezinin amaçlarından sapmasını engelleyebilirim.	2	9	29	39	21	3,68	0,97
12	Müze gezisi sırasında öğrencilerin deneyimlerini paylaşabilecekleri çalışma grupları oluşturabilirim.	2	7	32	43	16	3,64	0,91
13	Müze görevlilerini önceden bilgilendirerek çalışmanın amacına katkıda bulunmalarını sağlayabilirim.	1	9	22	50	18	3,75	0,89
14	Müze ziyaretine ayrılan zamanı verimli bir şekilde kullanabilirim.	1	4	33	43	19	3,75	0,85

15	Müzede işlenecek dersin kazanımları doğrultusunda diğer derslerle disiplinler arası ilişkilendirme yapabilirim.	1	11	26	45	17	3,66	0,92
16	Müzede sergilenen eserler vasıtasıyla öğrencilerin bugünün ve geçmişin koşulları arasında kıyaslama yapmalarını sağlayabilirim.	1	9	22	48	20	3,77	0,91
17	Düzenlenen müze gezisi ile ilgili bilgilendirme yaparak geziyi ilgi çekici hale getirebilirim.	0	6	25	49	20	3,83	0,82
18	Okul imkânları dâhilinde yöneticilerle işbirliği yaparak diğer öğrencileri de teşvik etmek amacıyla bir okul müzesi oluşturabilirim.	0	15	36	38	11	3,45	0,88
19	Gezi düzenlenecek müzeleri öğrencilerin ilgi, beklenti ve görüşleri ışığında ve dersin amaçları doğrultusunda kararlaştırabilirim.	1	12	26	50	11	3,58	0,88
20	Müze eğitiminde öğrenci seviyesine uygun yöntem ve teknikleri kullanabilirim.	1	10	29	46	14	3,62	0,89
21	Müze eğitimi ile öğrencilerin diğer kültürleri tanımaları konusunda rehberlik edebilirim.	1	10	26	46	17	3,68	0,91
22	Müzede sergilenen nesnelerle ders programındaki kazanımları ilişkilendirebilirim.	1	8	30	42	19	3,70	0,91
23	Gezi sonrasında öğrencilerin geziyi değerlendirecekleri bir ortam hazırlayarak deneyimlerini paylaşmalarını sağlayabilirim.	1	7	21	50	21	3,83	0,88
24	Önceden edinilmiş kazanımları pekiştirmek amacıyla müzeleri kullanabilirim.	1	8	23	41	27	3,85	0,95

Tablo 4'e bakıldığında sınıf öğretmeni adaylarının her bir maddeye ilişkin verdikleri yanıtların frekansları, ortalamaları ve standart sapmaları görülmektedir. Tabloda bulunan maddelerin frekansları incelendiğinde, birinci inançta bulunan 'tamamen yetersizim' inancına verilen cevabın düşük frekansta olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Böylesi bir durum, en düşük puana verilen yanıtın düşük düzeyde bulunduğunu göstermektedir ve bu durum özyeterlikler açısından olumludur. Diğer bir ifadeyle sınıf öğretmeni adaylarının, tamamen yetersiz oldukları inançların çok az olduğu söylenebilir. Bu kapsamda en yüksek özyeterlik inancı ortalama puanıyla 24. maddede ($\bar{X}$: 3,85) karşılaşılmaktadır. En alt düzeydeki özyeterlik inancı ortalama puanıyla ise 18. maddede ($\bar{X}$: 3,45) karşılaşılmaktadır. Çalışma tüm boyutuyla incelendiğinde ise sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inanç puanları toplamının ortalaması $\bar{X}$: 3,67 şeklinde bulunmuştur.

Yine Tablo 4'e bakıldığında dört numaralı inanç (yeterliyim) verilen yanıtın ise diğer inanç konularına nazaran en etkili frekanslarla seyir ettiği bilgisiyle karşılaşılmaktadır. Böyle bir durum sınıf öğretmeni adaylarının 5 puanla puanlanan 'tamamen yeterliyim' inancının hemen alt basamağında bulunan ve 4 puanla puanlanan inancı yanıtladıkları görülmüştür. Bu bilgiden hareketle yeterliyim inancı da yararlı bir sonuçtur. Yani bu

durum sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının sağlıklı bir durumda bulunduğu sonucunu sunmaktadır.

Diğer başlıktaki inanç düzeylerinin ise (yetersizim, kısmen yeterliyim, tamamen yeterliyim) normal düzeyde seyir ettiği görülmektedir. Başka bir anlatımla, yukarıda ifade edilen iki inanç frekansları aralığında bulunmaktadır.

Konu maddelerinin ortalamalarına bakıldığında ise tüm maddelerin üç puanın üstünde bulunduğu bilgisiyle karşılaşılmaktadır. Tüm maddeler, 3,45 ile 3,85 aralığında puan ortalamasına sahiptir. Bu sonuca göre sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançlarının, tüm maddelerin ortalamasına kıyasla kısmen yeterliyim inancından yeterliyim inancına ilerlemekle pozitif yöndedir.

4.2. İkinci Alt Probleme Bağlı Bulgu ve Yorumlar

Bu başlık altında ikinci alt problem olan ‘Sınıf Öğretmeni Adaylarının Müze Eğitime Yönelik Özyeterlik İnançları Cinsiyete Göre Farklılık Göstermekte midir?’ problemine yönelik bulgulara yer verilmiştir. Tablo 5’te cinsiyet değişkeninin normal dağılıp dağılmadığının test sonucu verilmiştir.

Tablo 5: Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının cinsiyet değişkeninin normallliğini test eden t-testi sonuçları

	N	$\bar{X}$	Sx	Sd	t	p
Cinsiyet	100	1,35	0,48	99	28,162	0,000

Tablo 5’e bakıldığında sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançlarının cinsiyete göre normal dağılmadığı görülmüştür ($t_{99}=28,162$; $p<0,05$). Sınıf öğretmeni adaylarının dağılımı cinsiyete göre normal dağılım göstermemiştir. Normal dağılım görülmediği için özyeterlik inançlarının farklılığını test etmek amacıyla Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Bu sonuca göre cinsiyet değişkeninin farklılığını test eden Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Bu probleme ait ölçeklerden elde edilen bulgular Tablo 6’da açıklanmaktadır.

Tablo 6: Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının cinsiyet değişkenine göre farklılığını test eden Mann Whitney U testi sonuçları

	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	P
Puanlar Toplamı	Kadın	65	52,62	3420,00	1000	0,320
	Erkek	35	46,57	1630,00		
	Toplam	100				

Tablo 6'ya bakıldığında, sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının, çalışmada bulunan kadın ya da erkek öğretmen adaylarına (cinsiyete) göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür [$U= 1000$; $p>0,05$]. Böyle bir sonuç cinsiyet değişkeninin yani öğretmen adaylarının kadın veya erkek olması durumunun özyeterlik inanç puanına tesir etmemektedir. Böyle durumda hem kadın hem de erkek sınıf öğretmeni adaylarının, müze eğitime yönelik özyeterliklerinin benzer olduğu söylenebilir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme Bağlı Bulgu ve Yorumlar

Buradaki konu içeriğinde üçüncü alt problem sayılan ‘Sınıf Öğretmeni Adaylarının Müze Eğitime Yönelik Özyeterlik İnançları, Adayların Sınıf Seviyesine Göre Farklılık Göstermekte midir?’ problemine ait olan bulgulara yer verilmiştir. Tablo 7’de sınıf seviyesi değişkeninin normal dağılıp dağılmadığının test sonucu verilmiştir.

Tablo 7: Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının sınıf seviyesi değişkeninin normalliğini test eden t-testi sonuçları

	N	$\bar{X}$	Sx	Sd	t	p
Sınıf Seviyesi	100	2,57	1,112	99	23,103	0,000

Tablo 7’ye bakıldığında sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançlarının sınıf seviyesine göre normal dağılmadığı görülmüştür ($t_{99}=23,103$; $p<0,05$). Sınıf öğretmeni adaylarının dağılımı sınıf seviyesine göre normal dağılım göstermemiştir. Normal dağılım görülmediği ve ikiden fazla karşılaştırma olduğu için özyeterlik inançlarının farklılığını test etmek amacıyla Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Bu sonuca göre sınıf seviyesi değişkeninin farklılığını test eden Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Sınıf seviyelerinin (1. sınıf, 2. sınıf, 3. sınıf ve 4. sınıf), sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime ait özyeterlik inançlarını etkileyip etkilemediğine yönelik analiz sonuçları Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8: Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının sınıf değişkenine göre farklılığını test eden Kruskal Wallis testi sonuçları.

	Öğretmen Adaylarının Kaçınıcı Sınıfta Eğitim Gördükleri	N	Sıra Ortalaması	P	Mann Whitney U	U/ P
Puanlar toplamı	1. sınıf	23	36,20	0.013	1. ve 4. Sınıf	152/ 0,003
	2. sınıf	23	48,09			
	3. sınıf	28	52,48			
	4. sınıf	26	63,15			
	Toplam	100				

Tablo 8 incelendiğinde öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının sınıf seviyesine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulunmuştur ($p<0,05$). Bu sonuçtan yola çıkılarak sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları, sınıf seviyesine göre farklılık göstermektedir. Öğretmen adaylarının hangi sınıf seviyesinde eğitim gördükleri, müze eğitime olan özyeterlik inançlarında etkilidir. Bu sonuca göre, her bir sınıf seviyesinin karşılaştırılması için Mann-Whitney U testi uygulanmıştır.

Mann Whitney U testi sonucunda, 1. ve 2. sınıfta eğitim gören sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik öz yeterlik inançlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($U=190$; $p>0,01$). 1. ve 3. sınıfta eğitim gören sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($U= 214$; $p>0,01$). 1. ve 4. sınıfta eğitim gören sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarında anlamlı farklılık görülmüştür ($U=152$; $P<0,01$). 2. ve 3. sınıfta eğitim gören sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($U=295$; $P>0,01$). 2. ve 4. sınıfta eğitim gören sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($U= 196$; $P>0,01$). 3. ve 4. sınıfta eğitim gören sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarında anlamlı farklılık görülmemiştir ($U= 285$; $P>0,01$). Bu testin sonucuna göre bir grup arasında anlamlı farklılık çıkmış (1-4 sınıflar arasında), diğer beş grup arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme Bağlı Bulgu ve Yorumlar

Bu başlık altında dördüncü alt problem sayılan ‘Sınıf Öğretmeni Adaylarının Müze Eğitime Yönelik Özyeterlik İnançları Öğretmen Adaylarının Daha Önceden Müze

Eğitime Yönelik Ders Alıp Almamalarına Göre Farklılık Göstermekte midir?’ problemine dair bulgulara değinilmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının daha önceden müze eğitime yönelik ders alıp almadıkları sonucu Tablo 9’da açıklanmaktadır.

Tablo 9: Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının öğretmen adaylarının daha önceden müze eğitime yönelik ders alıp almama değişkenine göre farklılığını test eden Mann-Whitney U testi sonuçlar

	Öğretmen Adaylarının Daha Önce Müze Dersi Alıp Almaması	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	P
Puanlar	Evet	26	66,90	1739,50		
Toplamı	Hayır	74	44,74	3310,50	535	0,001
	Toplam	100				

Tablo 9 incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançlarının müze eğitime yönelik ders alıp almamaları değişkeni bakımından anlamlı farklılık gösterdiği bilgisine ulaşılmıştır [$U = 535$; $p < 0,05$]. Çalışmanın çözümleme sonucuna bakıldığında müze eğitime yönelik geçmişte ders almak ya da almamak, sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inancında anlamlı farklılık oluşturmuştur. Tablo 9’da sıra ortalamasına bakıldığında ise bu farklılığın, öğretmen adaylarının daha önceden müze eğitime yönelik ders alanlar lehine olduğu anlaşılmaktadır. Müze eğitimi ile ilgili daha önceden eğitim alan öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

BÖLÜM V

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sonucundan elde edilen veriler sonrası sonuçlara yer verilmiştir. Bu sonuçların yanı sıra tartışma ve önerilere de yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Çalışma, sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu konuda birkaç çalışma yapılmıştır. Literatür araştırıldığında bu konuda sınıf öğretmeni adaylarıyla herhangi bir çalışma yapıldığına rastlanmamıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının, yapılan çalışma sonucu yüksek seviyede bulunduğu görülmüştür. Bu sonuç olumlu bir durumdur. Tarihimizi bize sunan müzelerle ilgili sınıf öğretmeni adaylarının, olumlu özyeterliğe sahip olduklarını göstermektedir. Yaman, Cansüngü Koray ve Altunçekiç (2004), Fen Bilgisi öğretmen adaylarının özyeterlik inanç düzeylerini araştırmışlardır. Araştırma sonucunda farklı lise türlerinden öğrenim gören öğretmen adaylarının benze özyeterliğe sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Mamur (2015), görsel sanatlar dersinde yapmış olduğu müze eğitimi çalışmalarında öğrencilerin farkındalıklarının arttığını belirtmiştir. Bulut ve Atilla (2017), müze eğitiminin çocuğun görsel sanatlar dersine etkisini araştırmışlar. Bu araştırmada kontrol ve deney grubu oluşturularak aradaki farklılığa ulaşılmış ve deney grubunun müze eğitimi sonrası olumlu bir farklılık oluşturduğu sonucuna varmışlardır. Sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları literatürde yapılan bazı çalışmalarla benzerlik ve farklılık göstermiştir. Bu konuda yapılan çalışma diğer çalışmalarla karşılaştırılmıştır.

İlk araştırma problemi olan, ‘sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları nelerdir’ problemi ele alınarak literatürde şu sonuçlara rastlanmıştır. Yapılan çalışma, Yeşilbursa ve Uslu’nun (2014) sosyal bilgiler alanında öğretmen adaylarıyla yapmış olduğu çalışmayı desteklemektedir. Buradan yola çıkarak sınıf öğretmeni adayları müze konusunda güçlü derecede özyeterliğe sahiptir denilebilir. Kılınç ve Uygun (2015), sınıf öğretmeni adaylarının ilkökul seviyesinde bulunan hayat bilgisi dersinde ders öğretimine ilişkin özyeterlik algıları ile özyeterlik farkındalıkları arasındaki ilişkinin araştırıldığı çalışmalarında öğretmen adaylarının farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Tural ve Kala (2018) yapmış oldukları “sosyal bilgiler öğretmen

adaylarının müze eğitimine yönelik özyeterlik inançları” adlı çalışmalarında öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Demirel (2020) yapmış olduğu sınıf eğitimi öğretmen adaylarının müzelerde eğitim uygulamalarına yönelik özyeterlikleri isimli çalışmasında farklı disiplinlerle verilen eğitim sonrası öğretmen adaylarının müzelerdeki eğitime yönelik özyeterliklerinin pozitif yönde geliştiği sonucuna ulaşmışlardır.

Çalışmanın ikinci problemi, sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitimlerinin ilişkin bulunduğu özyeterlik inançlarının cinsiyete ilişkin ne derecede olduğu konusuylla ilgilidir. İkinci araştırma problemi olan, sınıf öğretmeni adaylarının eğitimlerinin özyeterlik inançları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?, problemi ile ilgili literatürde şu sonuçlara rastlanmıştır. Yeşilbursa ve Uslu (2014), yapmış oldukları çalışmalarında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özyeterlik inanç puanlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Sınıf öğretmeni adaylarıyla yapılan çalışma, bu çalışmayı desteklemektedir. Peker (2014), yapmış olduğu sanal müzelerden sosyal bilgiler derslerinde yararlanma ve sanal müzelerden yararlanma durumuna ilişkin sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının tutumları çalışmasında ise cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının tutumlarını değiştirmedığı sonucunu elde etmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarıyla yapılan çalışma, bu çalışmayı da desteklemektedir. Gürbüz (2017) çeşitli değişkenlerin sınıf öğretmenlerinin müzede yapılan eğitimlere ilişkin görüşlerini etkileyip etkilemediğine dair yapmış olduğu çalışmasında cinsiyet değişkeni ile ilgili anlamlı bir farklılığa ulaşmamıştır. Yapılan çalışma, bu çalışmayı desteklemektedir. Kılınç ve Uygun (2015), yapmış oldukları biliş ötesi farkındalık çalışmalarında cinsiyet değişkenine yönelik anlamlı bir farklılığa ulaşmamışlardır. Kısa ve Gazel (2016), ‘sosyal bilgiler öğretiminde müze kullanımına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin incelenmesi (Afyonkarahisar müzeleri)’ adlı çalışmayı yapmışlardır. Bu çalışmada Kısa ve Gazel (2016: 70), öğretmen ve öğrenci görüşlerini ayrı ayrı ele almışlar ve sonuca ölçekteki maddeleri ayrı ayrı irdeleyerek ulaşmışlardır. Öğretmenlerin müze kullanımına ilişkin görüşlerinin cinsiyete göre farklılığının sonucu, iki maddede anlamlı farklılık görülürken 18 maddede anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Tural ve Kala (2018: 115), sosyal bilgiler öğretmen adayları ile birlikte yapmış oldukları müze eğitimine ilişkin özyeterlik inanç çalışmalarında sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılığa ulaşmadığı sonucuna varmışlardır. Yapılan çalışma bu çalışmadan farklılık göstermektedir. Yaman, Cansüngü Koray ve Altunçekiç (2004) çalışmalarında anlamlı bir farklılık görmemişlerdir.

Üçüncü araştırma problemi ‘sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları, adayların sınıf seviyesine göre farklılık göstermekte midir?’ problemidir. Bu problem sonucunda öğretmen adaylarının özyeterlik inançları sınıf seviyelerine göre farklılık göstermektedir. Bu sonuca göre hangi sınıf seviyelerinde farklılık olduğunu görebilmek için Mann-Whitney U testi yapılmıştır. Bu test sonucunda 1. ve 4. sınıfta eğitim öğretim gören sınıf öğretmeni adayları özyeterlik inançları arasında anlamlı farklılık elde edilmiştir. Diğer sınıflar arasında anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir. Bu başlıktaki problem ile ilgili Yeşilbursa ve Uslu (2014), hazırlamış bulundukları çalışmalarında yapılan araştırmadan değişik sonuca varmışlar, 3 ile 4. sınıfları mukayese etmişler, sonuçta anlamlı bir farklılığa ulaşmışlardır. Farklılığın sınıflar arasında kimin lehine olduğunu araştırdıklarında ise farklılığın 3. sınıfta öğrenim gören sosyal bilgiler öğretmen adaylarının lehine olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Peker (2014), çalışmasında sınıf seviyesi bakımından öğretmen adaylarının tutumları arasında anlamlı bir farklılık bulamamıştır. Kılınç ve Uygun (2015), yapmış oldukları bilişötesi farkındalık çalışmalarında sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılığa ulaşmamışlardır. Tural ve Kala (2018), yapmış oldukları çalışmalarda sosyal bilgiler öğretmen adaylarının özyeterlik inançlarının sınıf seviyesi ile anlamlı bir farklılık bulamamışlardır. Yaman, Cansüngü Koray ve Altunçekiç (2004) çalışmalarında anlamlı farklılık elde etmişlerdir. Körükçü (2019), tarih ve sosyal bilgiler öğretmenleriyle yaptığı çalışmada müze eğitime yönelik özyeterlik inançlarının sınıf seviyesine göre farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Dördüncü problem ‘sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitime yönelik özyeterlik inançları öğretmen adaylarının daha önceden müze eğitime yönelik ders alıp almamasına göre farklılık göstermekte midir?’ problemidir. Bu problem sonucu, müze eğitime yönelik önceden ders alan öğretmen adayları ile ders almayan öğretmen adaylarının özyeterlik inançları anlamlı farklılık göstermektedir. Sıra ortalamasına bakıldığında ise bu farklılığın müze eğitime yönelik önceden ders alan öğretmen adaylarının lehine olduğu sonucuna varılmıştır. Bu alt probleme dair Yeşilbursa ve Uslu (2014), hazırladıkları çalışmalarında müze eğitimiyle ilgili eğitim alan öğretmen adayları tarafından olumlu bir sonuca ulaşmışlardır. Bu durumda sınıf öğretmeni adaylarıyla yapılan çalışma, bu sonucu desteklemektedir. Peker (2014) yapmış olduğu çalışmasında müze eğitimiyle ilgili eğitim gören öğretmen adayları ile müze eğitimiyle ilgili eğitim görmeyen öğretmen adaylarının derslerinde sanal müze uygulamasına yönelik davranışları birbirine benzer şekilde bulunmuştur. Yine Tural ve Kala (2018) yapmış oldukları çalışmada daha önceden müze eğitimiyle ilgili ders alıp almama problemi bakımından da anlamlı olabilecek bir farklılığa

ulaşmamışlardır. Gürbey, Efe ve Mertoğlu (2020), Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarıyla beraber çalışma yapmışlardır. Bu çalışmaya göre öğretmen adayları, daha önceden müzeyi tanımadıklarını ve bunda sonra müze konusunda eğitim almak istediklerini vurgulamışlardır.

5.2. Öneriler

Bu bölümde çalışmaya dayalı olarak yapılabilecek önerilere yer verilmiştir. Öneriler, uygulamaya ve araştırmacıya yönelik olarak iki öneri halinde belirtilmiştir.

5.2.1. Uygulamaya Yönelik Öneriler

- ❖ Sınıf öğretmenlerinin müze eğitimi konusundaki özyeterlik inançları, öğretmen adaylarının geçmiş günlerden müze eğitimiyle ilgili ders alıp almama değişkenine göre ayrımlılık göstermiştir. Bu farklılık müze eğitime yönelik ders alma lehine çıkmıştır. Buradan hareketle sınıf öğretmeni adaylarının müze eğitimi ile ilgili ayrı bir başlık altında ders alması sağlanabilir.

5.2.2. Araştırmacıya Yönelik Öneriler

- ❖ Bu çalışmada, öğretmen adaylarının müze eğitimi konusundaki özyeterlik inançları, bazı sınıf seviyelerinde ayrımlılık göstermiştir. Bu farklılığın nedenleri ayrı bir çalışmada belirlenerek çözüm önerilerinde bulunulabilir.
- ❖ Bu çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançları ve özyeterlik inançlarının cinsiyete, sınıf seviyesine ve geçmişte müze eğitimiyle ilgili ders alıp almama değişkenlerine ilişkin yapılmıştır. Bu çalışma ayrı bir çalışmada yaş değişkeninin etkililiği üzerine ve hangi yaş grubu aralığında müze özyeterlik inancının ne düzeyde olduğu çalışılabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, T. (2007). Öz Yeterlilik (Self-Efficacy) Kavramı Üzerine. *Retrieved December, 4, 1-9.*
- Akbaş, A. ve Çelikkaleli, Ö. (2006). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Fen Öğretimi Öz-Yeterlilik İnançlarının Cinsiyet, Öğrenim Türü ve Üniversitelerine Göre İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1), 98-110.*
- Akkuş, Z. (2013). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlilik İnanç Düzeylerinin Belirlenmesi Üzerine Bir Çalışma. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 20, 102-116.*
- Aktekin, S. (2008). Müze Uzmanlarının Okulların Eğitim Amaçlı Müze Ziyaretlerine İlişkin Görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(2), 103-111.*
- American Association of Museums, (1992). Excellence And Equity: Education And The Public Dimension Of Museums, A Report From The American Association Of Museums. 30.11.2021, <http://ww2.aam-us.org/docs/default-source/resource-library/excellence-and-equity.pdf?sfvrsn=0>.
- Andre, L., Durksen, T. ve M.L. (2017). Museums As Avenues Of Learning For Children: A Decade Of Research. *Learning Environments Research, 20, 47-76*
- Aptekin Yolcu, M. (2018). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Meslek Öncesi Öğretmen Kimlik Algılarının İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arıkan, A. (2001). *Yedi Oniki Yaş Arası Çocuklara Çizgi Film Yöntemi İle Müze Eğitiminin Verilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aşkar, P. ve Umay, A. (2001). İlköğretim Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Bilgisayarla İlgili Öz-Yeterlilik Algısı, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 21(21), 1-8.*
- Atagök, T. (1999). *Çağdaş Müzeciliğin Anlamı: Müze ve İlişkiler*. Yeniden Müzeciliği Düşünmek. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, 131-142.
- Atagök, T. (1999). *Müze Toplum İlişkisinde Eğitim*. Yeniden Müzeciliği Düşünmek. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, 143-146.
- Atasoy, S. (1999). *Müzelerde Sergileme*. Yeniden Müzeciliği Düşünmek. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, 175-179.
- Atıncı, S. ve Karadeniz, Ş. (2011). Yeni Bir Kültürel Konsept: Edebiyat Müze Kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği, 25(4), 519-530.*
- Aydınalp, G. I. (2019). *Müze İletişimi*. İstanbul: Akademik Kitaplar, 1-216.

- Aylar, F. ve Aksin, A. (2011). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlilik İnanç Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Üzerine Bir Araştırma (Amasya Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(3), 299-313.
- Bagherebadian, M. (2015). Changing Trends Of Exhibition Design In Contemporary Art Museums. *Bahçeşehir University*, 1-92.
- Bahçe, A. (2010). *Hayat Bilgisi Öğretiminde Değerlerin Kazandırılma Düzeylerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bayraktaroğlu, S. (2011). *Vakıflar genel Müdürlüğünün İstanbul'a Kazandırdığı Müzeler*. Ş. Ercebeci Çınar (Ed.). 7. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Kitabı (1. Baskı). İstanbul: Atatürk Kültür Merkezi Yayını, 607-634.
- Bennet, T. (1995). *The Birth Of The Museum*. London ve New York: Ponting-Green Yayıncılık.
- Boyras, B. (2012). İletişim Bağlamında Müze Teknolojileri ve Müzelerde Enformasyon. *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 23-33.
- Bulut, Ü. ve Atilla, U. (2017). Müze Eğitiminin Çocuğun Görsel Sanatlar Eğitimine Etkileri. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 705-714.
- Buyurgan, S. ve Mercin, L. (2005). *Görsel Sanatlar Eğitiminde Müze Eğitimi ve Uygulamaları*. V. Özsoy (Ed.). Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği.
- Bümen, N.T. ve Ercan Özaydın, T. (2013). Adaylıktan Göreve Öğretmen Özyeterliliği ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlardaki Değişimleri. *Eğitim ve Bilim*, 38(169), 109-125.
- Camgöz, N. (1996). Museums: Concept, History, And Architecture With A Special Survey On The Turkish Case. *A Thesis Submitted To The Graduate School Of Social Sciences Of The Middle East Technical University*, 1-186.
- Canlı, K. (2016). *İlkokul 4. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Sanal Müze Uygulamasına İlişkin Öğretmen, Öğrenci ve Veli Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cengiz, E. (2006). Müze Pazarlaması: Pazarlama karması Elemanlarının Müzelere Uyarlanması. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 87-108.
- Crooke, E. (2007). *Museum and Community*. London ve New York: Roudledge.
- Çakır İlhan, A. (2016). Müze Profesyonelleri İçin Eğitim Modülü. Keskin, C. (Yay. Haz.), 25. Müze Kurtarma Kazıları Sempozyumu ve II. Uluslararası Müzecilik Çalıştayı (s. 363-380) içinde. Ankara: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Çalışkan, E., Önal, N. ve Yazıcı, K. (2016). Öğretim Etkinliklerinde Sanal Müzelerin Kullanımına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmen Adayları Ne Düşünüyor? *International Periodical ForThe Languages*, 11(3), 689-706.

- Çerkez, S. (2011). *Sosyal Bilgiler Dersinde Müze Eğitime Dayalı Öğretim Uygulamalarının Öğrencilerin Akademik Başarısına ve Tutumlarına Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetin, Y. (2002). Çağdaş Eğitimde Müze Eğitiminin Rolü ve Önemi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, (8), 57-61.
- Çetin, Y. (2006). Eğitim Fakülteleri Sınıf Öğretmenliği Bölümü Lisans Programı Ders İçeriklerinde Doğa ve Kültür Varlıklarının Korunması Bilincinin Geliştirilmesine Yönelik Bir Değerlendirme. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 0(17), 43-50.
- Çetin, Y. (2007). Mustafa Kemal Atatürk Döneminde (1920-1938)Müze ve Eski Eserler Konusunda Yapılan Çalışmalar. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, (12),117-121.
- Çığır Dikyol, D., İnce, E. ve Usta, S. (2011). Öğretmen Adaylarının Tarihi Mekânlara ve Eserlere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 57-68.
- Demir, A. (2015). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Müze Eğitimiyle İlişkilendirilen Kazanımların Gerçekleştirilmesine Yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yaklaşımları (Tokat İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demir, C. (2001). *Müzelerde Çağdaş Pazarlama*. İstanbul: Türkiye Anıt Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı Yayını, 1-110.
- Demir, M.K. (2007). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Gözlem Gezisi Yöntemine Bakış Açılarının İncelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(3), 83-98.
- Demirel, İ.N. (2020). Sınıf Eğitimi Öğretmen Adaylarının Müzelerde Eğitim Uygulamalarına Yönelik Öz Yeterlikleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 585-604.
- Demirci, M.T. (2009). *Kültürel Öğelerin Öğretiminde Müze Gezilerinin Önemi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2011). Öğretmen Adaylarının Özyeterlik İnançları ve Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 96-111.
- Dilli, R. (2014). Doğa Tarihi Müzelerinin Eğitimdeki Rolü. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (40), 81-96.
- Dilli, R. ve Bapoğlu Dümenci, S. (2015). Okul Öncesi Dönemi Çocuklarına Anadolu'da Yaşamış Nesli Tükenmiş Hayvanların Öğretilmesinde Müze Eğitiminin Etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 40(181), 217-230.

- Egüz, Ş. ve Kesten, A. (2012). Sosyal Bilgiler Dersinde Müze ile Eğitimin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Samsun İli Örneği. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 81-103.
- Ekelik, H.G. (2010). *Sosyal Bilgiler Derslerinde Müze Faaliyetlerinin Programlanması (Konya Müzeleri Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Eraslan, Ş. (2012). Antik Dönem Sanatında Okeanos Figürleri. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi*, (22),157-166.
- Erdoğan, T. (2003). *Türkiye'deki Arkeoloji Müzelerinde Yapılan Eğitsel Faaliyetler*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Anabilim Dalı.
- Erem, E. (2019). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Seçmeli Müze Eğitimi Dersine İlişkin Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Falk, J.H. ve Dierking, L.D. (2013). *The Museum Experience Revisited*. London and New York: Left Coast Press.
- Gerçek, F. (1999). *Türk Müzeciliği*. (1. Baskı). Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Giray, K. (2007). *Müze ve Kimlik/sizlik*. Zeynep Önen vd. (Ed.). Geçmişten Geleceğe Türkiye'de Müzecilik I. Sempozyum, Bildiriler. Ankara: Vehbi Koç ve Ankara Araştırmaları Merkezi, 133-142.
- Gögebakan, Y. ve Buyurgan, S. (2013). Öğrencilerin Kültür Varlıklarını Tanıma ve Sahip Çıkma İle İlgili Kazanımlarını Gerçekleştirme Bakımından Görsel Sanatlar ve Sosyal Bilgiler Derslerinin İlişkilendirilmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(1), 191-205.
- Güleç, S. ve Alkış, S. (2003). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Gezilerinin İletişimsel Boyutu. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 63-78.
- Güler, A. (2009). *Programlı ve Etkili Bir Müze Gezisi İçin Geliştirilen Müze Eğitim Paketinin Etkililiğinin Ölçülmesi (Ankara İli İlköğretim I. Kademe 3. Sınıf Sanat Etkinlikleri Dersi Örneği)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güler, A. (2011). Planlı Bir Müze Gezisinin İlköğretim Öğrencilerinin Tutumuna Etkisi. *Elementary Education Online*, 10(1), 169-179.
- Gürbey, Z., Efe, H. ve Mertoğlu, H. (2020). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Okul Dışı Öğrenme Kapsamında Müze Eğitimine İlişkin Görüşleri. *Journal Of Sustainable Educational Studies (JSES)*, 1(1), 13-25.
- Gürbüz, E. (2017). *Sınıf Öğretmenlerinin Müze Eğitimine İlişkin Görüşlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Üniversitesi.

- Hazır Bıkmaz, F. (2002). Fen Öğretiminde Öz-Yeterlik İnancı Ölçeği. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama* 1, (2), 197-210.
- Hooper-Greenhill, E. (1995). *Museum, Media, Message*. London ve New York: Routledge.
- Hoy, A.W. and Spero, R.B. (2005). Changes In Teacher Efficacy During The Early Years Of Teaching: A Comparison Of Four Measures. *Teaching And Teacher Education*, 21(4), 343-356.
- İnal, F.N. (2010). *İlköğretim 3. Sınıf Hayat Bilgisi Ders Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaplan, E. (2017). Türkiye’de Müzecilik, <http://www.bilgiustm.com/turkiyede-muzeciligin-tarihcesi/> (28.07.2017).
- Karakaya, İ. (2015). *Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Müze Alışkanlıkları (Giresun İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Giresun: Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karataş, A. (2011). Çevre Bilincinin Geliştirilmesinde Doğa Tarihi Müzeleri’nin Rolü. *Akademik Bakış Dergisi*, (27), 1-15.
- Kaya Koçak, S. (2010). *İlköğretim Görsel Sanatlar Eğitimi Dersindeki Müze Etkinliklerine Yönelik, Öğrenci, Öğretmen ve Müze Yetkililerinin Görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Keleş, V. (2003). Modern Müzecilik ve Türk Müzeciliği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1-2), 1-17.
- Kelly, L. (2007). Visitors And Learners: *Adult Museum Visitors’ Learning Identities*. Paper Presented At The ICOM-CECA Conference (November 2007), Vienna, Austria: 1-20.
- Kervankiran, İ. (2014). Dünyada Değişen Müze Algısı Ekseninde Türkiye’deki Müze Turizmine Bakış. *International Periodical For The Languages*, 9(11), 345-369.
- Kılınç, E. ve Uygun, M. (2015). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Hayat Bilgisi Öğretimine Yönelik Öz Yeterlik Algıları İle Bilişötesi Farkındalıkları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(29), 1-15.
- Kısa, Y. (2012). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Afyonkarahisar Müzeleri)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Afyonkarahisar: Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kısa, Y. ve Gazel, A.A. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Kullanımına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Görüşlerinin İncelenmesi (Afyonkarahisar Müzeleri). *International Journal Of Field Education*, 2(1), 51-83.

- Koballa, T.R. ve Crawley, F.E. (1985). The Influence Of Attitude On Science Teaching And Learning. *School Science And Mathematics*, 85(3), 222-232.
- Kocaoluk, F. ve Kocaoluk, M.Ş. (1982). *Güzel Konuşan Türkçe Sözlük*. Kocaoluk Yayınevi.
- Korkut, K. ve Babaoğlu, E. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26(2), 146-156.
- Köken, N. (2003). Çocuk ve Hayat Bilgisi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 15-27.
- Körükçü, M. (2019). Değişen Müze Eğitimi Algısı Çerçevesinde Sosyal Bilgiler ve Tarih Öğretmen Adaylarının Müze Eğitimine Yönelik Özyeterlik İnançları. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 759-771.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı [KTB]. (2014). *Türkiye'nin Müzeleri*. (2. Baskı). Ankara: Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayınları.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı [KTB]. (2015). Erişim Tarihi: 31 Temmuz 2017, <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43034/tarihce.html>.
- Mamur, N. (2015). Resim-İş (Görsel Sanatlar) Öğretmen Eğitimi “Müze Eğitimi ve Uygulamaları” Dersinde Görsel Kültür Kuramının Kullanımı. *NWSA-Education Sciences*, 10(1), 29-53.
- MEB. (2009). *Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi Müze Eğitimi Dersi Öğretim Programı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, 1-45.
- MEB. (2015). *Sosyal Bilgiler Dersi 4, 5, 6 ve 7. Sınıflar Öğretim Programı*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, 1-43. Ankara.
- MEB. (2017). *Hayat Bilgisi Öğretim Programı (İlkokul 1, 2 ve 3. Sınıflar)*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, 1-23.
- MEB. (2018). *Hayat Bilgisi Öğretim Programı (İlkokul 1, 2 ve 3. Sınıflar)*. T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara, 1-30.
- Mercin, L. (2006). Müzeler ve Toplum. 151-160.
- Metan, A.E. (2007). *İlköğretim Okullarının Birinci Kademesinde Görevli Sınıf Öğretmenlerinin Müzeleri Görsel Sanatlar Eğitimi Dersinde Kullanmalarına Yönelik Görüşleri (Ankara İli Çankaya İlçesi Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Meydan, A. ve Akkuş, A. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Gezilerinin Tarihi ve Kültürel Değerlerin Kazandırılmasındaki Önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, (29), 402-422.
- Noel, A.M. (2007). Elements Of A Winning Field Trip. *Kappa Delta Pi Record*, 44(1), 42-44.

- Onur, B. (2012). *Çağdaş Müze, Eğitim ve Gelişim*. (1. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Önder, A., Abacı, O. ve Kamaraj, I. (2009). Müzelerin Eğitim Amaçlı Kullanımı Projesi: İstanbul Arkeoloji Müzesi'ndeki Marmara Örnekleme. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(25), 103-117.
- Önder, M. (1983). *Yurt Dışı Müzelerinde Türk Eserleri*. (1. Baskı). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları: 533, 0-223.
- Ören, E. (1994). *Yeni Rehber Ansiklopedisi*. İstanbul: Türkiye Gazetesi.
- Özçelik Tezel, C. (2007). Ulusal Kimliğin Oluşumunda Müze ve Toplum İlişkisi: Singapur. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 133-155.
- Özdemir, S.M. (2008). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretim Sürecine İlişkin Öz-Yeterlik İnançlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 14(2), 277-306.
- Özkasım, H. ve Ögel, S. (2005). Türkiye'de Müzeciliğin Gelişimi. *Sosyal Bilimler İttü Dergisi*, 2(1), 96-102.
- Özkoç, A.G. ve Duman, T. (2008). Müzelerde Sergilenen Eserlerin Elde Edilmesi ve Korunmasına Yönelik Müze Yöneticilerinin Görüşleri. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 19(2), 157-168.
- Peker, N. (2014). *Sosyal Bilgiler Dersinde Sanal Müze Kullanımı ve Sosyal Bilgiler Öğretmeni Adaylarının Sanal Müze Kullanımına Yönelik Tutumları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aksaray: Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pekgözlü Karakuş, D. (2012). Müzelerde Uygulanabilecek Müze Eğitim Etkinlikleri. *Mediterranean Journal Of Humanities*, 2(1), 131-138.
- Saracaloğlu, A.S., Yenice, N. ve Özden, B. (2013). Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmen Öz-Yeterlik Algılarının ve Akademik Kontrol Odaklarının İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 227-250.
- Schunk, D.H. ve Pajares, F. (2002). The Development Of Academic Self-Efficacy. In *Development Of Achievement Motivation* (pp. 15-31). Academic Press.
- Selanik Ay, T. ve Kurtde Fidan, N. (2014). Öğretmen Adaylarının Sosyal Bilgiler Dersinde Müzelerden Yararlanmaya İlişkin Görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 069-089.
- Selanik Ay, T., Kurtde Fidan, N. ve Ergün, M. (2015). Sosyal Bilgiler Dersinin Sosyolojik Boyutu. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 235-254.
- Seligmann, T. (2015). Learning Museum. *Journal Of Museum Education*, 39(1), 42-53.

- Sezgin, M. ve Karaman, A. (2009). *Müze Yönetimi ve Pazarlaması*. Çizgi Yayınevi.
- Silier, O. (2010). Dünyada ve Türkiye’de Kent Müzeleri. *Ege Mimarlık*, 74, 16-21.
- Sölpük, R. (2015). *Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müze Eğitimi*. (4. Baskı). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Sönmez, E. (2011). *İlköğretim II. Kademe 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Eskiçağ Tarihi Konularının İşlenmesinde Müzelerin Önemi, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri (Şanlıurfa İl Merkezi Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sungur, T. ve Bülbül, H. (2019). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Sanal Müze Uygulamalarına Yönelik Görüşleri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(2), 652-666.
- Şahan, M. (2005). Müze ve Eğitim. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4), 487-501.
- Şahin, G. (2007). Avrupalıların Osmanlı Ülkesindeki Eski Eserlerle İlgili İzlenimleri ve Osmanlı Müzeciliği. *AÜ. DTCF. Tarih Araştırmaları Dergisi*, 42, 101-125.
- Şar, E. ve Sağkol, T. (2013). Eğitim Fakültelerinde Müze Eğitimi Dersi Gerekliliği Üzerine. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 83-90.
- Şimşek, N. (2013). Hayat Bilgisinde Kişisel Nitelik (Değer) Öğretimi. *International Journal Of Social Science*, 6(1), 1325-1346.
- TDK, (2021). Müze Nedir?, Amaç ve Görev Nedir?, Türk Dil Kurumu, <https://sozluk.gov.tr/> (28.08.2020).
- Talboy, G.K. (2010). *Using Museums As An Educational Resource: An Introductory Handbook For Students And Teachers*. (2nd Edition). London And New York, 1-179.
- Tan, C. B. (2007). Educational Function Of Art Museums: Two Case Studies From Turkey. *A Thesis Submitted To The Graduate School Of Social Sciences Of Middle East Technical University*, 1-103.
- Tezcan Akmehmet, K. ve Ödekan, A. (2006). Müze Eğitiminin Tarihsel Gelişimi. *Sosyal Bilimler Enstitüsü İtü Dergisi*, 3(1), 47-58.
- Tosun, H. B. (2015). *Hayat Bilgisi Dersinde Gerçekleştirilen Müze Uygulamaları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tschannen-Moran, M. and Hoy, A.W. (2001). Teacher Efficacy: Capturing An Elusive Construct. *Teaching And Teacher Education*, 17(7), 783-805.
- Tuna, S. (2018). Öğretmen Adaylarının Müze Eğitimi ve Uygulamaları Dersi Kapsamında Yaratıcı Yazma Etkinliğine Yönelik Görüşleri. *Mehmet Ali Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(24), 262-270.

- Tural, A. ve Kala, F. (2018). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Müze Eğitime Yönelik Özyeterlik İnançları. *Sınırsız Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 3(1), 108-121.
- Uralman, N.H. (2006). 21. Yüzyıla Girerken Bir Bilgi Kurumu Olarak Müze. *Bilgi Dünyası*, 7(2), 250-266.
- URL-1 (2016). <https://nefissanatlarhapishanesi.wordpress.com/2016/12/09/muzelerin-tarihitukiyede-ve-dunyada-muzecilikmodern-muzecilik/>, Müzelerin Tarihi, Türkiye’de ve Dünya’da Müzecilik, Modern Müzecilik, 28 Temmuz 2017.
- URL-2 (2015). <http://pdb.kulturturizm.gov.tr/TR,137113/muze-nedir.html>, Müze Nedir?, 28 Temmuz 2017.
- URL-3 (2017). <https://www.turkcebilgi.com/inançbilgi> , İnanç Nedir?, 08 Ağustos 2017.
- URL-4 (2015). <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44442/icom.html>, ICOM İle İlgili Bilgiler, 31 Temmuz 2017.
- URL-5 (2016). www.wrdcftdrpl.info/tr/taxonomy/term/4, 18 Ağustos 2017.
- URL-6 (2015). <http://egitimbilimlerinotlari.com/tag/oz-yeterlilik-algisi/>, Öz Yeterlik Algısı Nedir?, 31 Temmuz 2017.
- URL-7 (2009). <http://www.anadolumedeniyetlerimuzesi.gov.tr/TR,77835/augustus-tapinagi.html>, Augustus Tapınağı, 19 Eylül 2017.
- URL-8 (2017). <http://www.yoldasin.com/italyanin-acik-hava-muzesi-floransa/>, Uffizi Galerisi, 19 Eylül 2017.
- URL-9 (2017). <http://www.halkinsesikibris.com/seyahat/dunyanin-gorulmeye-deger-12-muzesi-h72522.html>, Smithsonian Institute Müzesi, 19 Eylül 2017.
- URL-10 (2017). <http://www.ntv.com.tr/yasam/akdenizin-incisi-iskenderiye,J345TA4idUy3 U5TPMcSBw? ref=infinite>, Yavuz Sultan Selim’in Osmanlı Ülkesine Kattığı Eserler, 19 Eylül 2017.
- URL-11 (2017). <http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/TR,165608/eski-sark-eserleri-muzesi.html>, Sanayi Nefise Mektebi, 19 Eylül 2017.
- URL-12 (2017). Tabiat Tarihi Müzesi (Ankara), http://www.trakus.org/kods_bird/uye/index.php?fsx=2fsdl22@d&sxc=1&id=2712&tit=mta tabiat tarihi muz esi, 19 Eylül 2017.
- URL-13 (2016). <http://yedikita.com.tr/istanbulun-tarihi-7-muzesi/>, Evkaf-ı İslâmiye Müzesi, 19 Eylül 2017.
- URL-14 (2020). <https://www.camfanus.com/sinif-egitimi-nedir/>, Sınıf Eğitimi Nedir, 08 Aralık 2021.
- Yaman, S., Cansüngü Koray, Ö. ve Altunçekiç, A. (2004). Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Öz-Yeterlik İnanç Düzeylerinin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(3), 355-366.

- Yavuzoğlu Atasoy, N. (1999). *Çağdaş Eğitimde Müzenin İşlevi*. Yeniden Müzeciliği Düşünmek. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi, 147-153.
- Yavuzoğlu Atasoy, N. (2001). *Müze Eğitiminde Etkin Bir Uygulama Hands-On*. 5. Müzecilik Semineri Bildiriler. İstanbul: Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı, (20-22 Eylül 2000), 35-38.
- Yeşilbursa, C.C. ve Uslu, S. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Müze Eğitimine Yönelik Öz-Yeterlik İnançları. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(16), 410-428.
- Yeşilyurt, E. (2013). Öğretmen Adaylarının Öğretmen Öz-Yeterlik Algıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(45), 88-104.
- Yıldırım, F. ve İlhan, İ.Ö. (2010). Genel Özyeterlilik Ölçeği Türkçe Formunun Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 21(4), 301-308.
- Yıldıztturan, M. (2007). *Koleksiyonculuktan Müzeciliğe Geçiş ve Türk Müzeciliği*. Zeynep Önen vd. (Ed.). Geçmişten Geleceğe Türkiye’de Müzecilik I. Sempozyum, Bildiriler. Ankara: Vehbi Koç ve Ankara Araştırmaları Merkezi, 27-34.
- Yılmaz, A. ve Egüz, Ş. (2015). Tarih ve Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Tarih Öğretiminde Müzenin Önemi Hakkındaki Tecrübe ve Düşünceleri. *International Periodical For The Languages*, 10(11), 1637-1650.
- Yılmaz, İ. (2011). Müze Ziyaretçilerinin Hizmet Kalitesi Algılamaları: Göreme Açık Hava Müzesi Örneği. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 22(2), 183-193.
- Yılmaz, K. ve Şeker, M. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Müze Gezilerine ve Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 1(3), 21-39.
- Yücel Kurnaz, F. (2015). *Okul Öncesi Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmenlerinin Müzelerde Uygulatılan Etkinliklere İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi (İstanbul İli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Zekeriya, İ. (2017). Anadolu Medeniyetleri Müzesinde Sergilenen Eski Dönem Eserler, <https://www.google.com.tr/search?q=anadolu+medeniyetleri+müzesi+nerededir&source=Inms&tbm>, 19 Eylül 2017.

Ek-1: Araştırma izin formu

T.C.

REKTÖRLÜĞÜ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : E-90057920-300-2000100821

31.12.2020

Konu : Araştırma İzni

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : 25.12.2020 tarihli ve E-12545017-605.01-2000099634 sayılı yazınız.

Anabilim Dalınız Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi
nın, "*Sınıf Öğretmeni Adaylarının Müze Eğitimine Yönelik Özyeterlik İnançları*" adlı yüksek lisans
tez çalışmasına veri sağlamak amacıyla Fakültesinde veri toplama araçlarını
uygulama isteğine ilişkin dilekçesinin ilgili Dekanlık tarafından uygun görüldüğüne dair yazı ekte
gönderilmiştir.

Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

Ek: Eğitim Fakültesi Dekanlığının Yazısı

Belge Doğrulama Kodu: TFCP49P

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi: <http://ubys.bartın.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

Adres: Bartın Üniversitesi Orman Fakültesi Dekanlığı/ MerkeZ- Bartın

Telefon No: (0 378) 5011000 - 2344

e-Posta: lisansustu@bartin.edu.tr

Kep Adresi: bartinuniversitesi@hs01.kep.tr

Faks No: (0 378) 2235424

İnternet Adresi: <http://www.bartın.edu.tr/>

Bilgi için :

Mehmet Acar

Bilgisayar İşletmeni

Telefon No:

(0 378) 5011000 - 2344

Sayı : E-15188328-302.08.01-2000100027
Konu : Araştırma İzni

28.12.2020

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 28.12.2020 tarihli ve E-90057920-302.08.01-2000099797 sayılı yazınız.

İlgi yazınız gereğince; Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi ın, "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Müze Eğitimine Yönelik Özyeterlik İnançları" adlı yüksek lisans tez çalışmasına veri sağlamak amacıyla, Fakültemiz Sınıf Öğretmenliği Lisans Programı öğrencilerine veri toplama araçlarının uygulanabilmesi için gerekli izinlerin verilmesi Dekanlığımızca uygun görülmüştür.
Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Eğitim Fakültesi Dek.

Belge Doğrulama Kodu: PA9MC7A

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi: <http://ubys.bartın.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

Adres: Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dekanlığı Kutlubey Yazıcılar Kampüsü/Bartın

Telefon No: (0 378) 5011011

e-Posta: egitim@bartin.edu.tr

Kep Adresi: bartinuniversitesi@hs01.kep.tr

Faks No: (0 378) 5011011

İnternet Adresi: <http://www.bartın.edu.tr/>

Bilgi için :

Elif Polat
Bilgisayar İşletmeni

Telefon No:

(0 378) 5011011

Ek-2: Sınıf öğretmenlerine yönelik özyeterlik inanç ölçeği

SINIF ÖĞRETMENLERİNE YÖNELİK ÖZYETERLİK İNANÇ ÖLÇEĞİ

Değerli Arkadaşlarım,

Buradaki çalışmanın amacı, sınıf öğretmeni adaylarının öğretmen olduklarında müze derslerine dair özyeterlik inançlarının neler olduğunu belirlemektir. Bu maddelerdeki her bir cümleyi okuduktan sonra sizin bu cümlelerde ne derece yeterli olduğunuzu belirtmek amacıyla sağ tarafta bulunan düşünce kutularının size uygun olanını “X” işareti koyarak belirtebilirsiniz. Araştırmanın amacına ulaşması, sizin ankete vereceğiniz samimi cevaplara bağlıdır. Katkılarınız için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Fatma Nur KALA-Yüksek Lisans Öğrencisi

1. BÖLÜM: Kişisel Bilgiler

Cinsiyetiniz: () Kız () Erkek

Bölümünüz:

Sınıf Seviyesi: () 1.Sınıf () 2.Sınıf () 3.Sınıf () 4.Sınıf

Daha Önce Müze Eğitimi Dersi Aldınız Mı?: () Evet () Hayır

2. BÖLÜM: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Müze Eğitimine Yönelik Özyeterlik İnanç Ölçeği

No	Maddeler	Tamamen Yetersizim	Yetersizim	Kısmen Yeterliyim	Yeterliyim	Tamamen Yeterliyim
1	Düzenlenecek geziyle ilgili bilgilendirme yaparak öğrencilerin ne ile karşılaşacaklarını öngörmelerini sağlayabilirim.					
2	Öğrencilerin kendi kültürleri ile dünyada var olan diğer kültürler arasında kıyaslama yapmaları için müze eğitimi verimli bir şekilde gerçekleştirebilirim.					
3	Müze eğitimi konusunda okul yöneticileri ile koordinasyon kurarak daha sistemli bir eğitim ortamı sağlayabilirim.					

4	Müzede edindikleri bilgileri geliştirebilmeleri için öğrencilere rehber olabilirim.					
5	Müze gezisi sırasında öğrencilere ders konusuyla ilgili bir doğaçlama etkinliği yaptırabilirim.					
6	Gerçek ortamda müze gezisi düzenleme imkânı olmadığı koşullarda sanal müzelerden yararlanabilirim.					
7	Müze eğitiminde disiplinler arası yöntem ve teknikleri kullanarak öğrencilere eğlenirken öğrenme imkânı sunabilirim.					
8	Bir gezi ve gözlem köşesi oluşturarak öğrencilerin deneyimlerini paylaşmalarını sağlayabilirim.					
9	Müze eğitiminden daha iyi bir verim alabilmek için müze gezisi sonrasında gezi sırasında yapılan çalışmalarla ilgili sınıf içi etkinlikler (drama, resim çizme, metin yazma, sunu vb.) düzenleyebilirim.					
10	Öğrencilerin hoşuna gidebilecek etkinlikler planlayarak müze gezilerinde daha iyi bir öğrenme ortamı oluşturabilirim.					
11	Gezi sırasında sürekli bilgilendirme yaparak gezinin amaçlarından sapmasını engelleyebilirim.					
12	Müze gezisi sırasında öğrencilerin deneyimlerini paylaşabilecekleri çalışma grupları oluşturabilirim.					
13	Müze görevlilerini önceden bilgilendirerek çalışmanın amacına katkıda bulunmalarını sağlayabilirim.					
14	Müze ziyaretine ayrılan zamanı verimli bir şekilde kullanabilirim.					
15	Müzede işlenecek dersin kazanımları doğrultusunda diğer derslerle disiplinler arası ilişkilendirme yapabilirim.					
16	Müzede sergilenen eserler vasıtasıyla öğrencilerin bugünün ve geçmişin koşulları arasında kıyaslama yapmalarını sağlayabilirim.					
17	Düzenlenen müze gezisi ile ilgili bilgilendirme yaparak geziyi ilgi çekici hale getirebilirim.					
18	Okul imkânları dâhilinde yöneticilerle işbirliği yaparak diğer öğrencileri de teşvik etmek amacıyla bir okul müzesi oluşturabilirim.					
19	Gezi düzenlenecek müzeleri öğrencilerin ilgi, beklenti ve görüşleri ışığında ve dersin amaçları doğrultusunda kararlaştırabilirim.					
20	Müze eğitiminde öğrenci seviyesine uygun yöntem ve teknikleri kullanabilirim.					
21	Müze eğitimi ile öğrencilerin diğer kültürleri tanımaları konusunda rehberlik edebilirim.					
22	Müzede sergilenen nesnelerle ders programındaki kazanımları ilişkilendirebilirim.					
23	Gezi sonrasında öğrencilerin geziyi değerlendirecekleri bir ortam hazırlayarak deneyimlerini paylaşmalarını sağlayabilirim.					
24	Önceden edinilmiş kazanımları pekiştirmek amacıyla müzeleri kullanabilirim.					

